

Koll.: 1.

RMK I 633

RMNY 1576

Koll.: 2.

RMK I 689

RMNY 1763

L. 615/ab.

Kell.: 1.

RMK I. 633

RMNY 1576

Kell.: 2

RMK I. 689

RMNY 1763

L. 615/ab.

L. v; 499

L. 615. 26

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

TIFFEN Color Control Patches © The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black

KEZBEN VISELŐ
KÖNYV.
A' IO ES BODOG
KIMULASNAK ME.
sterlegeről.

Mellyet,
Előber BEUST IOACHIM
Deakul irt:

Mofnan penigh,
A' TEKINTETES ES
NAGYSAGOS GROF
ILLYESHAZI GAS-
PAR, THRENCSEN VA-
rának örökös Ura, es azon Vár-
megyének, Liptonak es Arvának
örökös fő ispánja, &c. ferel-
mes gyermekinek,

Arz T. es NAGYSAGOS Groff
ILLYESHAZI GABORNAK
E S

GYÖRGYNEK, &c.
Leſki keſületekre Magyar nyelvre
fordított, es ki-bocsattatott. ✕

DEBRECENBEN
Nyomtatta FODORIK MENYHART
M. DC. XXXIX. Eſtendőben.

+ Lasker Janos

KEZBEN VISELŐ
KÖNYV.
A' IO ES BODOG
KIMULASNAK ME.
sterlegerői.

Mellyet,

Előber BEUST IOACHIM
Deakul irt:

Moflan penigh,

A' TEKINTETES ES
NAGYSAGOS GROF
ILLYESHAZI GAS-
PAR, THRENCSEN VA-
rának örökös Ura, es azon Vár-
megyének, Liptonak es Arvának
örökös fő ispánja, &c. ferel-
mes gyermekinek,

Az T. es NAGYSAGOS Groff
ILLYESHAZI GABORNAK
ES
GYÖRGYNEK, &c.

Leiki kezületekre Magyar nyelvre
fordított, es ki-bocsattatott. ✕

DEBRECENBEN
Nyomtatta FODORIK MENYHART
M. DC. XXXIX. Eftendőben.

KEBEN VLEBO
KUNYA
A IO EBODG
KIMULANAK ME
Ludwig

Düker Beet 1048111
Ludwig

A TERINTEBS ES
MEXICOS GRO

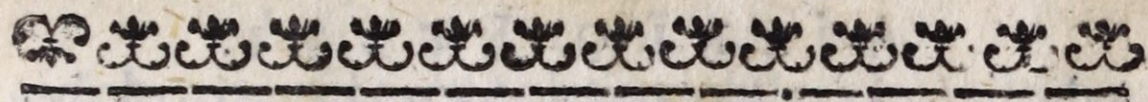
LELYEASHAGAS
PAR. THEKCEENVA
Ludwig
Ludwig
Ludwig

ILYSHAKABONAK

CYORGYNEK
Ludwig
Ludwig

BERK HONIBS
Ludwig
Ludwig

ALIOVA

AZ TEKINTETES ES NAGY-
SACOS GROF
ILLYES-HAZI GABOR ES
GYÖRGY UR-fiaknak, Threncsen
Váranak örökös Uranak, &c.

Az Mennyei Ur igazgató áldását, jó-berene-
csekkel bővülkedtető kegyelmét tiszta szív-
ből kívánnya.

L A S K A I I A N O S.

TEKINTETES es Nagy-
sagos UR-fiak. Ez világhi
nagyra-ment emberek, hog-
magoknak ez életbé es hol-
tok után jó hirt-nevet be-
rezhessenek; minden ereje-
ket, értekeket, es mesterse-
geket arra fordították. An-
nyira bele-oltatott, avagy inkább benne búletet
emberben a dicsőségnek kívánása. Szorgalma-
toskodnak, kincseket ugyan halmozzák; Vára-
fokat, Tartományokat, Országokat, holdoltat-
nak, puítitnak; avagy a bekefégnék otalmazasa-
ban mesterkednek: csak mind azert, hogy hi-
reket-nevőket a földnek fok határra ki-terjeszt-
hessenek. Mely igyekezetet nem csudalok a Mel-
tosagokban; kik fok jeles es nevezetes viselt-
dolgokert, meg érdemlik a következőktől

A J A N L O L E V E L.

à dicsiretes emlekezetet. Még az kalmarok, kereskedők, kézi-művesek, bántó-vető, es akarmi alá-valo rendek-is; noha minden veritekjeket egy cseppigh csak az magok hasnara költik; mindazáltal az ő nemekben valami dicsiretecskére ők-is ugyan vágyodnak. Ezen életben penigh hiren-neven kapdosni, nem okos emberhez illik: tudván, hogy az irigység es rágalmazás el-válthatatlan uti-tárfa ezen életnek. Ha dicsireteni akar; es elekedgyel dicsiretesen, es haly meg. Holtod utan kezd nevedni az emberek jo-akarattya; es, eletednek véghe, kezdeti à te jo hírednek: mellyet ha eletedben-is meg-köftoltál, kiváltskeppen-valo sokatlan dolognak tarthatod. Nagyobbat mondok: míg azokban, kik te veled együt élettek, egy leszen, soha tellyes dicsiretit jól viselt dolgaidnak holtod utan se reméllyed. Kik minekutanna à koporsóban ballanak, talaltatnak, kik te rolad gyűlöfsegh es irigység-nelkül dicsiretesen emlekezzenek.

Altalád elő *Pythagorást* ezen életben; mindgyárt leszen kik semminek tartják. *Plato, Homerus, Aristoteles* Görög Országban: *Varro, Livius, Cicero, Tacitus* Olasz-országban tamadgyanak fel; nem csak nem dicsirik őket, hanem inkább gyalázzák, es mérgefen mardossák, binten mint kinek-kinek eleteben-is történt dolga.

De ezen életben à nagyra-ment ember, minden fidalmat csak semminek tartson, es nag fennyé meg-utallyon; *Augustusnak, Tiberiusnak*, es többeknek

A J A N L O L E V E L.

nek példájával: es holtá után várja jeles dögai-
nak érdemlett dicsiretét. Megkel arról emle-
kezni; hogy egyebeknek minden tanatsok ar-
ra-valo, mit itellyenek magok háfnara követ-
kezni: Mas à nagyra-ment embereknek forfok.
Kiknek minden cselekedeteket derekasban à
jó hirre-nevre kel igazgatni, es azon lenni; hog
jóvendőben kívánatos emlekezetben elhesse-
nek. Mert mikeppen à Napnak sugari homályo-
fok háynalban, s-annak útanna kezdenek neve-
kedni, es fényesen tündökleni: ugy az jól viselt
dolgokat követő hir-nev, ez élet után az idővel
együtt nevedten-nevedik. Dicsiretes à
Nagy emberben, ha az tisztességes emlekezetnek
keresésében gerjedez. Mert à külső cseleke-
detekben, mit várhatz ennél nagyobb? Az e-
züst, arany, es egyéb gazdagfagok minden em-
berekkel közöltethetnek: de à tisztességes
abbol következő dicsiret, egyedül csak à neve-
zetes dolgokat viselő embereke. Nagy *Pom-
peus*ról írja *Vallerius*, hogy senki ő nálanál minden
egyeb dolgokat inkább semminek nem tartott;
de senki à dicsiretet sem kívánta inkább. A tiszté-
sleges nágra-vagyodás azért s-hir-nev, gerjedez-
telle à méltóságos embereket: az paráht köffeg-
nek hazugh dicsiretét, avagy az kedvre-irók-
nak hízeltkedeset ne kívánnyak. Inkáb à jeles,
es valólagos dolgoknak be-írása által igyekez-
zenak maradékjoknál jó emlekezetben lenni.

Ezt à tudományok, es à viselt dolgok ajande-
kozzák.

A J A N L O L E V E L.

kozzák. *Julius* Csásár mind kettővel akart magának halhatatlanságot ferezni: ki maga viselt dolgairol ekesen, tudosan, es jo rendel irt könyveivel, ez seles világh elöt dicsiretes hirbennevben forogh. Cselekedetivel pinig annyira kivánt jo emlekezetet utanna hagyni; hogy midőn Spanyol Országban a Nagy *Sandor* képet sokaig semlelte volna, nagy foházkodással ezt mondotta: *O csak emlekezetes dolgot sem cselekedtem en ennyi időmre, kiben Sandor ez világot meg holdoltatta!* Es Olasz-országbol Franciara akarván az havafokon haddal által menni, mikor az ő barati a páraftokat, es azoknak füstös kunnyoit nevetnek, monda: *En penig inkább akarnék ezek között első lenni, hogy nem mint Romaban masodik.* Meg-győzted *Iulius* ez világot; es nem csak Romaban lettél első, hanem ez hatalmas Romai birodalmat-is győzdelmesen fundaltad. Magy *Sandor* megh gyermek-kurában gerjedezett a dicsiretre; ki látván az hir-mondokat ottan-ottan jüni, es a győzdelmekről *Philep* Kiralt tudositani, fel-foházkodik gyermek tarsai között, s-mond: *O! Semmit nem hágy-é immar az en Atyam ennekem a mit meg holdoltathassak?* Hagyot *Sandor* hagyot; Asiat, Affericat, es Europeanak rébeit, ne panaszkodgyai: teneked tartatott az Görögh *Monarchianak* elkezdese. Ha ez indulatot a kegyesslegnek boros végulajara vonód, aligh dicsirheted; de a jo hirnek-nevnek tistefleges kivánasa meg-engedi. Nagy dolgok illenek a negy emberekhez. Egyebek

A J A N L O L E V E L.

gyebek aláb-valokból-is akartak emlekezetben maradni. Mint *Pericles*; ki képtelen nagy summat költvén *Athenas*, Várasának éppitefere, törvényben ideztetik à Tanacstul, miért cselekedte volna azt? Ő csendesen felel: *Engedgyetek meg, ugymond, hogy ez éppületekre az en nevem mellé tessék, s-ez summat magam le tesse.* Nem helytelen kívánságh: mellyel maradéki előtt forgando jó hírét, sok kincsen-is keő volt fel-váltani. Nem imadta ez penzét. *Trajanus* Csasár, ki egyebképpen dicsiretes fejedelem volt, ebben mayd modot sem tartott: mert mikor réghi avagy új éppületeket csinaltatna, avagy meg újittatna, akár mely kicsiny éppületre-is fel-iratta nevet; à honnan nemellyektül csufolás-keppen *salon-nöt fűnek-is* neveztetett. Ki hinne hogy valaki méőben, fővényben, fákbán, es kővekben kerelne dicsiretet? *Trajanus* cselekedte. *Augustus* Csasár hasonlokeppen: ki dicsekedett benne, hogy à mely Váras téglából csinált falokkal jutott vala kezében, márvány kűből épittette volna fel.

Mely dicsiret mindazáltal hova lett volna, most semmel láthatni, ha egyéb jeles dolgokkal meg nem erősitette volna. Azok ugyan nevetsegre méltók; kik életékbé semmi nevezetes dolgot né viselven, binté haláluk orajan forgalmatoskodnak felőle, micsoda hir-nev fogja őket követni? alkolmatlan tudakoskodás. Tudgyad, Az minemű életed volt, emlekezeted-is olyan leben. Kicsint, nagyot, jot, gonóbt, va-

A J A N L O L E V E L.

lamit érdemlettel; hidd el, nem igen hazud holtod után az hir-nev. Ez, csudalatos dologh az halalban; hogy fokakat, kik életekben homályban es mint-egy pad alatt heverték, à koporsóbá juttatot à tündöklő emlékezetre. Nemelyek öröksegekben, avagy halmozott kincsekben keresik holtok után à jó hirt-nevet. Es törődnek rayta, mi kövesse azokat? Nem tudgyátok? Hidgyetek el, soha annyit nem hagyhadtok, kinnel többet nem kívánnak maradékitok: s-laffak azok mit cselekesnek vélek, kik imide-amoda pazarolva eltekozzolják. Ne kételkedgyél bēne, es ne tudokozzad, hova leszen holtod után à te kincsed: el az szerencse, à ki teneked adta volt, ismet másnak adgya; es penzeddel egygyüt, remellett emlékezetedtül-is egyser s-mind megfojt. Ne keress azért, azokban jó hirt-nevet.

Ezeknel-is bodogtalambak az Atyák! kik fiokban akarnak élni, es felőlők igen sörgalmatoskodnak. Els, ha jók, es ha vagyō az halalbá valami vigasztalás; nem hal s tellyesleggel megh, hanem azoknak ábrázattyokban, es cselekedetidnek követeseben meg-ismernek tegedet barátid, es örvendeznek rayta. Ha rosszak, mit ohaytod, à kiket meg nem jobbithattal? engedd ez vilagnak es à szerencsének meg-jobbítása alá, holdoltassak ōk meg. Te mit sörgalmatoskodnal azok felől, kik azon bánkodnak inkább hog ily későre hal s megh? Örömesben indulhatz az halál útara, ha senkit nem hadt s utannad, ki

te-

A J A N L O L E V E L.

tegedet jó híredben sertegeffen. Mert gyakor-
 ta a jó emlékezetű atyak az únnón fiokban hal-
 nak meg- es femmi ketsegh abban nem lehet,
 hogy sokan bodogbul multak volna ki ez viag-
 bol fiak nélkül. Senki azért dicsiretesb nevet
 jóvendőre maganak nem serezheth; mint a jól
 viselt dolgokból, es az irás-beli emlékezetből.
 De álhatakosb a könyvekben es irásokban hely-
 heztetet hir-nev. Tudta ezt a megh-nevezett
Sandor; ki Europabol Afíara haddal költözvén
 által, *Callisthenest* kére maga melle *Aristotelestul*, ki
 dolgainak le-írója, es hirenek-nevenek terjesz-
 tőjelenne: noha ezt hirtelen haragjával megh-
 gátolá, es meg-öle, a ki által halhatatlanságot re-
 mell vala. Ez végre a nagyra-ment emberek, a-
 ligh hihető menyí költséget tettek az tudofok
 tartásában. *Hiero Sicilianak* Kiralllya, egy vers í-
 ronak éinten *Athenasban* ezer kőből buzat kül-
 dött ajandekon: s kerded miért? csak tizen-
 nyolcs versékért, *Augustus* Császár mely adako-
 volt a bölcssekhez; mondgyak meg ennyi sok
 historia es vers-szerző tudos emberek. *Sandor*, a
 vilaghi Allatok historiajanak le-írására, bizo-
 nyos hogy nyolcsvan tálentomot adott *A-*
ristotelesnek. De ez mai napon mely kevesen kö-
 vetik ezeket! Ne csudald azért, ha senki nin-
 csen, ki híredet-nevedet irásban maradékidra
 terjesse: mert mikeppen a tagok inak nélkül
 meg-erőtelenednek; ugy a tudományok segí-
 tő-nélkül. Lesnek, kik dolgaidat hirdeffek, csak
 a tu-

A J A N L O L E V E L.

tudományokat fősvéységeddel ne engedgyed meg-lankadni. *Vespasianus* egyebkeppen igen fősvény volt, à tudományokat es azoknak követőit bő költséggel taplalta. Ezt követted; s-az halhatatlanlagh-is követ tegedet.

Kivanni azért à jó hirt-nevet nem csak illik, sügseg-is inkább, kiváltkeppen az nagyra-menne embereknek. Az alacsomb rendek-is, kiknél à bőcsület draga, méltan kívánhatnak holtok után jó emlekezetben élni; nem pompáson, nem minden embereknel; hanem az ő nemekben, es à jóknal. De ez tiszteffeges kívánlagh, à Mennői bodogh reménség-kivül-valokat-is illetheti, illetve-is eleitül fogva: vagy on mas halhatatlanlagh, mellyet à kegyes-életnek Scholajan kívül senki nem tanulhat, senki nem remelhet. Ez vilagnak minden bölcsei, Országlo-fejedelmi; az hatalmasok, gazdagok, es akarmi rendek: semmi okossággal, erővel, es kincsel annak csak látására sem juthatnak. Es, à kik azt csak keresni sem lattatnak; nyomorultak, igye-fogyottak, es az emberi Nemzetnek főpredéki bodogittatnak abbol. Tellyességgel külömböző forsal adatik ez vilagi jó hirtül-nevtül; mellyet fegyrel, hatalom, bölcseségh, es egyéb fényesen vífelt dolgok ajandekoznak. Mas úton adatik à Mennyei dicsőségh. Mindazáltal nem bakaftom el azkettőt egy-mástul, mintha egyyüt nem lehetnének. Ne iteld azt: csak meg külömböztesem. David à Sidoknak masodik Kirallya, hatal-

A J A N L Ó L E V E L.

mas, erős, hadakozó fejedelem, és az Istennek nevezet berint- való kedves embere, mind két-
tővel tündöklik. Amaz hires-neves, vitez Mac-
cabeusok, mind a kettővel örök emlekezetben
vannak, és leűnek. Így nagy fokban jutottak a
bodosagra, mind a két úton. De főkeppen a
Mennyei halhatatlansagra kel mindennek fiet-
ni: kiknek kívanságot ha ki egyűer űveben meg
gyökerezettette, többet azt el nem vetti. Az pe-
nig nem-is ohaythattya, ki elmejet egyeb világi
kivanságokkal meg-terhelven, csak el-mulan-
dokat gondol. Te ne kőveűed. Tudgyad inkább;
hogy ez életben mindenek bizontalanok, az e-
setek véletlenek, és el-kerűlhetetlenek a vese-
delmek. A kik bodosoknak itelnek; minden űem
pillantasban nyakan fűggh a gyalázatos eset: a
siralom, veg-nelkűl- való felelem, gondok és űo-
rongatások, kár-vallasok, űűgfeg, testnek nya-
valyai, a űivnek titkos és nyilván- való faydal-
mi, és a lelki-űmeretnek mardosasi eyjel nappal
kebeleben hevernek; kikek nem kőnnyeb meg
űamlalni, mint az tengernek fűvenyt. Ezek kő-
zött elű ez vilagon; itt vagyon a harc; itt tana-
lod megh az örök halhatatlanságot. Eleted, ha-
borgások és sok faratságok miatt nyughatatlan:
napjaid rővidek, hamar el-mulók, alhatatlanok,
unalmasok. És ha kerded, mi vagyon hátra? ez
vilagbol- való űomoruk kőltőűesed: a kit jo a-
vagy gonos életednek jutalma kővet. Nincs a-
zert űemmi nagyob mint jo elni; mint jo meg
halni.

A J A N L O L E V E L.

halni. Iol elb; ha vetkektul ures es jo cselekedetekkel tellyes eletet kovetz. Iol-is halb megh; ha egefen megh nem halb, telkedben Istennel elven.

Mind ezekben Nagysagtoknak orvendezne illik. Es mivel ez vilaghi jo hir-nev kozonsegen haromban adatik; a dicsiretesen viselt dolgokban; a nevezetes irafokban; es az ponpas epuletekben (noha ez utolso alhatatlamb;) immar Nagysagtokra-is terjedhet az jo hir-nev. Ugy-vagyon idotok megh nem benvedi, hogy sulyos es nehez dogokat visellyetek; de nagyra menedo indulatokat, ugy-mint a josagos cselekedeteknek viragzo csemeteit megh az iregyek sem tegathattyak. Az tobbiról bizonyos remenseget adnak, Meltofagos Szuleiteknek dicsiretes nevelések; s-magatoknak-is ido felett valo tudományotok. Ha penigh az Nagysagtok Meltofagos eredetiról kell emlekezne; igy immar az eges Magyar Nemzet meltan orvendezhet Nagysagtoknak: leven megh ez huzasvonas miatt megh-rongyosult hazaban kiket amaz hires-neves, *Palatinus* meltofaggal tundoklo ket Hazbol, jovendo remensegere, solgalat-tyara, es otalmara bizonyoson varhat. Vagyon Nagysagtokban oly indulat; mely az atyai fenyték alatt naponkent uyjab-uyjab Sugarit mutogatvan, tellyes remenseget ad az kozonseges jonak elo-mozditalara. Es mikeppen az o-ve-kottetett ero, hatalmasban munkalkodik.

Igy

A J A N L Ó L E V E L.

Igy ez két nevezetes Házból bármazván Nagy-
 fagtok, nagyobb hasonnalból galhat Nemzete-
 nek jóvára. Ezt a Nagyfagtok berelmes attya-is,
 az Tekintetes es Nagyfagos G R O F I L L Y E S-
 H A Z I G A S P A R Uram ó Nagyfaga latvan, né-
 ok-nelkül örvendezett ilyen fiakon. Kinek,
 ha holta után dicsiretesen kívantatik élni, van-
 nak fok jeles cselekedeti, mellyek örök emle-
 kezettel tündököltethetik. De, mind ezek fe-
 lett Nagyfagtokban nyert halhatatlan nevet. S-
 ez vitte reá; hogy az Istenhez vágyakodnak kő-
 zönfeges hána után, ez könyvet az Nagyfag-
 tok lelki épületire eppen meg-fordítsa. Tud-
 ni-illik, berette ebben-is fiait; hogy ez sikamlo
 életnek bátorfagatul el-vonván. a meg-mozdit-
 hatatlan Mennyei örömhez edesicse ökek. Ok-
 tattya fiait: hogy vegyek csekben, mely kicsinj
 dologh legyen élni; es tudgyak meg, hogy az
 hoóbu életben nincs semmi bodogfagh; egyeb-
 keppen igen bodogh volna a farkas, es varju, es
 amaz Arabiai *Phoenix* madar. Nincs nagyobb me-
 sterfegh, mint a BODOG KI-MULAS. Kevesen
 talaltattak mind a régi, s-mind az mi időnkben,
 kik az világi berencses állapotot csendesen vi-
 selhettek volna. Es mivel Isten Nagyfagtokat
 tündöklő forsban heyhezette: búgleges volt;
 hogy jó eleve mint-egy Zabolával, ez BODOG
 KI-MULASRA tanító *regulakkal*, a felid életnek
 mint-egy igaja alá vettettefenek.

Es ez, kitül lehetett alkolmatosban, mint a ki
 Nagy-

A J A N L O L E V E L.

Nagyfagtoknak az természetnek törvénye szerint-is parancsolhat? Parancsolhatta volna mind ezeket; de inkább akart oktatni: mellyet mindazáltal fenyiteket-is találtak. Engemet à mi illet; Nagyfagtoknak ez uttal egyebet nem adhatok, hanem hogy ez fordításnak nyomtatását igazgattam: többt eppen az Nagyfagtok berelmes Attya ajandekozza. Ezt fiből kívánom: hogy à Mennyei UR, az ő fent Tisztetire álhataratosságban; à magyar Nemzetnek hasznára, es méltóságos Házának ekeffegere, sok estendőkigh bekefelegben, jo egeffegben, serencses állapotban *Viragostassa* Nagyfagtokat.

Irtam Ecedben, Pünkösöd napjan 1639.
estendőben.

MELY

tattya könyörgésében, mondván: Taníts meg Uram mioket elmelkedni arról, hogy meg-kelleftek halnunk, hogybölcs sível járhasunk.

Sirattya az fént Ember az mi életünknek rövid voltat, azért, hogy az viz-özön előtt az Patriarchak hobbu *Genes. 5.* ideig éltenek, es kilentz száz, sőt csak nem ezer éltendőket értenek. Az viz-özön után pedig, az Istennek haragja miatt ingyen csak tized rész is alig érték maradéki az Patriarchak *Gen. 25.* életének. Abraham 175. éltendeig *Gen. 35.* élt. Isak 180. Jacob az kiraly előtt ezt mondotta: Az en barátokfogimnak keves es gonos napjai 130. éltendők. Az ő életének napjait pedig mindenestül ösve famlalvan 147. éltendőkét tesznek. Vegre csak 70. s. 80. éltendőkre szabaditatek az ember életének határa. *Gen. 47.*

Erre nezne kiált fel Moyses ez ő Imadságában, mondván: Kicsoda esmerheti-meg hatalmat à te haragodnak, es ki fél az te haragogtul; mine

miót ha mondaná, senki nem.
Emlékeztet azért minket az mi bű-
neinkről, valamenyíber életünknek
rövid voltát, annak hejában valosa-
gat es nyavalyasságot vessük eűnk-
ben, es azokat érezzük. Igen mel-
tan mondgya tehát Moyses meg-fou-
tolhatatlannak lenni az Isten harag-
jának erejet az bűn ellen, melly által
az halál be-jót ez vilagra. Mert nem
Isten teremtette az halalt, mint az
Bölcsességnek könyve első es maso-
dik részében tanítja az vege fele,
hanem az órdógnok irigységeből, az
mi első bűjeinknek-is egyezése által
jót ez vilagra. Kiról Agoston *Doctor*
Bepen bol: Oh ember az te jovalla-
sod vitt tegedet az halálban. Photi-
nus-is azt mondgya: Az halál juta-
lom, mellyet engedetlenységünkkel ca-
lalkunk magunknak.

*Rom. 5.**Sapient.**1. & 2. c.**In Ioan.**cap. 12.**Photin.*

Ezert int Moyses bennünket, ha
bölcs fivel akarunk jarni, el-hitefsük
azt magunkal, hogy meg kell hal-
nunk, az mint David-is egy kivalt.

Psal. 39.

keppen-valo Soltaraban így imatkozik mondvan: Uram jelencs-meg nekem életemnek végét, es napjaimnak hámat mi legyen az, hogy tudhassam hogy ki-kell multinom. Ime egy arafniva tetted az en napjaimat, es az en időm csak semmi te előtced.

*1. Paral.
cap. 30.*

*Syracid.
c. 17.*

Hebr. 9.

Ecccl. 14.

Psal. 31.

89.

Az mi napjaink mint egy ároyek ez földön, es nincs senki kefedelem ő benne. Földből teremtette Isten az embert, es ismet porrá teszi. Innen vagyon amaz regi es örökke-valo fővetse, hogy egyser minden embernek meg-kell halni. Mindennek egyser meg-kell az halalt kofolni. Venek es Iffiak elegyesleg meghalnak, es az kegyetlen halalt egy ember sem kerülheti-el, mint az Lyricus Poëta mondgya.

Amaz jambor es bölcs Harmadik *Fridericus* Fejedelem meg-kerdetteven egyser, miben kellesek Embernek tellyes életében faradozni leg-főkeppen, ezt felelte: Az Istennek esmeretiben, es az bodog ki mulasnak

nak mestersegeben, melly mondas igen igaz-is, mint az fellyül megnevezett kilentzvenedik Soltarbol sepen eneklette az Poëta ez verseben:
*Istent esmerni, es bodogul meg-halni,
 leg főb bölcseseg.*

Ez értelemmel egyyez Szent A. *tract. in Ioan. 31.*
 goston-is, midőn így szól: Az mi életünknek firandoklagaban semmiről egyebről ne elmelkedgyünk, hanem hogy itt sem öröкке lefünk, es jól elven otfen kebitünk helt magunknak, az honnet soha el nem tavozúk. Szent Gergely-is így szól: Az bölcsnek tellyes etete legyen az halaltrol-
 valo elmelkedes; Ismer, Istenes dolokban forgalmazatoskodik, valaki életének végeről gondolkodik. Hogy pedig az bodog ki-mulások Mestersegét, kiről fölni akarok, rendel, es az mint Isten kegyelme által lehet, értelmesben tanithatam es mutogathatam, el őstom munkamat, *in Phaedro Platonis.*
 vel ez az Olvasonal kedves, es minden dolognak vilagosítására-is fokott

BODOGKI-MULASNAK
 lenni, mint *Socrates* mondgya: es ez
 kis könyvet három részre ottom:

Első részben neminemű *Regulákat*
Űabok, mint kellesek rendelünk ez é-
 letet, es visontak mint kellyen azt el-
 vegeznünk, hogy ez világi életből az ö-
 rökke-valor a jól es bodogul mehefsünk
 által.

Másodikban Űollok ez világi életnek
 nyomoruságirol, es az Mennyei életnek
 örömiről.

Az harmadik es usolsó részben Űol-
 lok az Halalrol, mi legyen az, es hany-
 fele. Es az vigasztalásokrol, Ű-az ha-
 lalnak tellyes életünkben való rettegte-
 tesiről, mikeppen kellyen azokkal főkep-
 pen halalunk orajan az rettegtesek el-
 lenelnünk.

Mind ez három részekben Űüksé-
 ges Űent irasbeli bizonyfagokkal et-
 nünk. Mivel az mi értelmünk es ma-
 gyarazatink ez bizonyfagok nélkül
 nem lehetnek hitelesek, az mint *Ori-
 genes* mondotta.

Super
levem.
homil. 1.

ELSŐ RESZ.

MELY NEM INEMŰ RE-
gulaknak meg-tartásáról tanít,
hogy jól halhasson-meg az em-
ber, és ez életből mehelssen az
örök életben.

Mivel, az mint Plato bizonyította,
az egész *Philosophia* semmi nem e-
gyéb, hanem elmelkedés avagy az
halálhoz való készület, és holott min-
den mestersegeknek bizonyos regu-
lai vannak, annakokaert az bodog ki-
mulásnak Mestersegeről, melly min-
den mestersegeknek mestersege, és
tudományoknak tudománya, nemi-
nemű regulákat adok nem eleiben,
mellyek arra tanítanak, mint kellesek
minden keresztényen embernek életet
rendelni, hogy ez tisztán vi-
lágból jól és bodogul mehes-
sen az örök élet-
be.

Plato

ELSŐ REGULA.

Az Isten igejét szeressed, es az Urat
fellyed.

*Ecclesi.
6. 12.*

*Augu.
Sin.*

*Fruſtus
verbi
Dei &
timoris
Domini.*

1. Pet. 5

Gregor.

TE valaki vagy, mindgyart iffiu-
sagod kezdetül fogva szeressed
az Istennek igejét, es az URAT fcl-
lyed, Salamonnak intese kerint, ki
igy bol: Meg-emlekezzel az te te-
remtödröl iffiusagodonak idejeben;
melly mondasrol Szent Agoston ir-
van, azt mondgya: Atkozott min-
den, valaki zöldellö iffiusaganak bep-
illatozo viragat ördögnek adgya, vi-
fa-aggot utalatos venfegenek büdös
seprejet penig Istennek. Ha te az I-
stennek igejét szereted, es Isteni fele-
lemben elö, gyüölöi fogod az ke-
velyseget, kit ha nem cselekefel, az
Isten ki az alazatosnak adgya az ö
kegyelmet, te ellened tamad. Mert
az mit az alazatos lelek berez, azt az
kevely elme el rontya, mint Gergely
Doſtor mondgya. Ez legyen teneked
elsö gondod, hogy Istenedet tibra le-
lek-

MESTERSEGE.

lekkel keresled, így bol Bernard Do-
 ktor. Ez iget, es ez Isteni felelmet
 mindeneknek elötte beressed es ta-
 nulljad, mert bizonyos dolog, hogy
 valami az Istennek igejéből tanitta-
 tik, igazság, es valami abban igerte-
 tik, bodogság. Mert az Isten csa-
 ladság-nélkül való igazság, gonoszság-
 nélkül való jószág, nyomoruság-nel-
 kül való bodogság, azt mondgya
 Chrysoftomus Doktor. Mert az ő be-
 fede tista, mint az meg próbáltatott
 ezült, melly kether meg-titittatik,
 mint Szent David bol. Az Istennek
 igeje az ő természetit az jó erkölcsök-
 nek nevelésében jelenti-meg, melysé-
 get az jutalmaknak ígeretiben, hára-
 gos tekintetit az büntetéseknek ret-
 tenetességében mutettya-meg. Mert
 az parancsolatokban igaz, az igere-
 tekben meyses, rettenetes az fe-
 nyegesben, mint Szent Gergely
 mondgya. Az Istennek igeje veifő
 es bot, mellyel meg-vigasztaltatunk.
 öröme es vigasaga az mi hivesinknek,

Bern.

Chryso.

Psal. 125

Super

Ezech.

hem 6.

Psal. 23.

Ierem. 15

Pfal. 10. Ielkúnoknek vidamitoja, hitúnoknek
Ephes 6. fegyvere, mellyel az mi elleofégúnk-
Ioan. 5. nek minden tűzes nyilait meg-olt-
 hattjuk, es örök életet nyerhetünk
Prov. 30. vele. Az Istennek igeje az ő beone
Pfal. 119. bizoknak fenyés sílakja, mint Sala-
Pfal. 119. mon mondgya. Melly igenek tudo-
 manyar David-is igen jóvallyasz Iff-
 husagnak így bolvan: Mivel tarthar-
 tyá az Iffhu tisztasagban az ő ő sve-
 nyit: az Isten befedinek meg-tar-
 tásával. Ugyan azon Soltaraban így
 bol: Az te iged égő fővetneke az en
 labaimnak, es az en utaimnak vila-
 gossaga. Az ifhusagnak gonofsagra
 haylando feslet természetü meg-job-
 bittatik, ha életet az Istennek igeje
 berint rendel. Mert az, tökeletes Ta-
 nito Mestere az Iffhusagnak.

Az Áryak-is tartoznak vele, hog-
 az ő magzattokat gyermeksegekiül
 fogva az Isten igejének halgatasára
 foktassak, s-arra tanittassak hogy fel-
 lyek az Urrat, es az bünt el-tavofra-
 ssak, az kevelyseget gyúlóllyek: mi-
 kep-

keppen Tobias az ő fiait tanította. *Tob. 1. 6.*

Az Ur Isten-is így bolla Abraham-
rol: Tudom, úgy mond, meg-parau-
csollja fiainak, es háza nepeinek ő u- *Gen. 18.*

tanna, hogy az Urnak utain járjanak,
es az igazságot hitéletet ki-folgaltat-
sak. Ezechias-is így bol imadsága-
ban: Az Atya, úgy mond, meg-je- *Esa. 38.*
lenti az te igazságot az ő fiainak.

Annak felette ely Isteni felelem-
ben, melly minden bölcseségnek kez- *Prov. 1.*
deti. Mert az Isten felőnek jól lefen *Psal. 3.*
dolga bölcseségnek idejen, es halála- *Ecc. 1.*
nak orajan meg-aldattatik. Az ki go- *Prov. 1.*
nóbul el, gonóbul vegezi-el életet.

Annakokért ely jól, hogy rosból ne *Ser. 24.*
haly meg, azt mondgya Szent Ago-
ston. Fellyetek az Urat minden ő
Szent, mert nincsen semmi fogyat- *Psal. 34.*

kozása az Isten felőknek. Szűz Ma-
ria-is így bol az ő cnekeben: Az ő *Luc. 1.*
irgalmassága az Isten-felőkön nem-
zetsegről nemzetsegre terjed. Ki-
csoda az az ember, ki felé az Urat
tapintya azt az ő utara, mellyet va-
las-

laftot maganak. Annak lelke sok jó-
Pfal. 25. kal hővelkedik, es az ő magva örö-
 keve teszi ez földet. Az Urnak titkai
 vannak az őtet felőknel, es az ő ren-
 deletet meg-jelenti nekik. Melly i-
 geről es Isteni-felelemről így bole-
Pfal. 19. zen bent David: Az Urnak törve-
 nye mocsok-nelkül-valo, meg-vigaf-
 tallya az lelkeket, hívseges bizony-
 sag, es bölcseséget ad az kisdedek-
 nek. Az Urnak parancsolati igazak,
 meg vigasztallak az szívét: az Ur pa-
 rancsolattya vilagos, melly az seme-
 ket meg-vilegasttja. Az Ur feleleme
 tista, örökkön örökke meg-marad.
 Tökelletessek az Urnak törvényi, s-
 egyber s-mind meg-igazittattak, ki-
 vanatosbak az aranyal, es edesbek
 az lepes méznel. Melly Soltarnak
 minden bűni megltok elmelkedesre.

Először, neveztetik az Ur törve-
 nye tisztának es tökelletesnek, az em-
 beri törvényeknek meg külömböz-
 retesere nevezve, mellyek gyakorta fos-
 gyatkozottak es tisztatalanok. Tovab-
 bá

há mondatik erős bizonyfagnak, holott ellenben az emberi okoskodások mindenkor változók és sikamlók. A kisdedeket és egyigyűveket oktattya, advan bölcseséget azoknak, kiket ez világ bolondoknak és tudatlanoknak tart. Meg-örvendőzteti az biver tő. *1. Cor. 2.* keletes örömmel, és az lelki-ismertet meg-csendesíti.

Annak felette az Ur törvényi egyeneseknek-is neveztetnek, mert azokban semmi görbeség az nagy hamisság nem talaltatik, mint ez gyakorra meg-talaltatik az emberi törvényekben. Meg-vilagosítottak az bemekeket, ellenben az emberi rendelések merő sötétséget adnak előnkben. Summa berint, igazak és tökéletesek, valamiket Isten parancsolt minekünk, de az emberi törvényekben ezt így meg nem tapasztalhatni.

Feje azért az igaz bölcseseknek az Isten igejének bereteti, és az Urnak felelme, mint Salamon mondgya: *Ecclesi. cap. ult.* Az Istent fellyed, és meg-tarcsad az
 Ó pa-

Ő parancsolait. Az te Uradat Iste-
 nedet fellyed, es őret tisztellyed. Es
 most o Israël, mit kívánt tuled egye-
 bet, az Ur, hanem hogy az te Uradat
 Istenedet fellyed, az ő utain járy, ő-
 ret beressed, es ő neki solgaly tellyes
 bivedből?

Dent. 6.
 & 10. &
 13.
 Malac. 3.

Az Isten igejének feretetit azért
 es az Isteni felelmet minden ember
 iffiusagatul fogva tapullya, mivel az
 mit ember kicsinosgeben tapul, több
 ideig tart elmejében, mint Horatius
 mondgya:

*Az melly illatot az uy edeny be-
 veszen, sokáig meg-tartya azt.*

Es ez kegyeslegnek minden dol-
 gokban nagy haszn vagyon, igereti
 leven mind ez életben s-mind az kő-
 vetkezendőben, mint Szent Pál ta-
 nit.

1. Tim. 4.

*Az kegyes életnél nincs embernek
 kedvesb aratása.*

*Az Isten-felő ember semmi jo nel-
 kül nem búkötködik.*

Mindennel bővelkedik az kegyes e-
 let

let, azt mondgya Scigelius. Ki fá-
baditgya Isten minden nyavalyakból
az Isten. felőt. Az emberek között
egyedül minden jószág az Isteni fele-
lem, mint Lactantius föl.

Lactant.

Mi hivatalunk, hogy ez életben
Isteneffen éllyünk. Marc az vegre je-
lent meg az Istennek es az mi Idve-
zítőknök kegyelme, oktatvan ben-
nünket, hogy az hirtelenfeget, es ez
világi kívánságokat meg vetven, fe-
liden, igazan es bennül elhelsünk ez
jelen. való életben; várva amaz bo-
dog remenfeget, es az nagy Isten-
nek s-az mi meg. való Iesus Chri-
stusunknok dicsőleges meg. jeleneset.
Mert minökünk, kik örökké akarunk
élni, az öröкке. való Istennek akarat-
tyat kell tellyesitenünk, azt mond-
gya Cyprianus Doctor. Ha örökké
akarv élni, feressed az Isten igejét,
melly örökké meg. marad, így föl
Szent Agoston. Valakik az Urat fe-
retik, meg. tarttyak az ó beszédet, azt
mondgya az bölcs.

Tit. 2.

In orat.

Domin.

In Ioan.

Tr. 7.

Eccle. 2.

Sze-

Szeressük azért es tartsuk meg az Isten beszédet, mellyel az ő igaz ismeretire vezertettünk, es rébelte-
tünk az jó lelki ismeretben, es ez si-
ralomnak völgyéből bodog ki-mu-
lasunk adatik, mellyek bizonyara a-
maz nagy es allando jók, kiknél az
embernek elméje es five nagyobbac
nem gondolhat, es nem is kívánhat.
Mélto azért azon faradozni, hogy az
Urnak beszéde bőszegessen lakozzek
közöttünk.

Coloss 3.

MASODIK REGULA.

IoZanon ély.

NAgy volt regen à Romaijak bu-
jalkodása, mint Heliogabalus fe-
lől irjak, ki hat száz Strutz madar fe-
jeket, es Vitellius felől, ki külömb-
külömb-fele halakat ket ezerig te-
tettek Vendegi eleiben egy egy Va-
csoian. Vegezetre sokan más fele
etkeknek gyönyörűséginel bujalkod-
tak, smagokat mutogattak, mint ezt

az Historiak bizonyíttyak. Lásd
 meg Gelliust I. 5. c. 18. & I. 7. c. 16.
 Macrobiust I. 5. c. 8. & I. 19. c. 15. Pli-
 niust I. 9. c. 16. & 18. Svetoniust in
 Calig. c. 87. Senecat ad Lucill. Epist.
 90. es Aelianust I. 12. úgy hogy iga-
 zan mondotta Chrysippus, hogy ne-
 melly őrkeknek nemei nem az élet-
 nek búkségere, hanem az emberek
 rut torkoságarra talaltattak. Ide tar-
 tozik az Lucanus Poeta mondása:

O tékozló tobzodás,

Ki soha kevéssel meg nem elegendel;

Es te, tengeren s földön kereset jök-

ban gyönyörködő negedség,

S. asztali pompas fenyesseg!

*Tanulmányok meg melly kevéssel ele-
 gedgyek meg az természet.*

De mi el távoztassuk a tobzodást,

mint idvözítők int: Meg gondol Luc. 21-

lyatok, úgy mond, hogy a ti bűvetek

tobzodással meg ne nehezítettetek.

Meg kel az testet bűcsülni, hogy il. Coloss. 2-

lendő taplalása legyen, de nem kel in sine

B

terhel-

BODOG KI-MULASNAK
térhélmi feletteb valo etellel.

Né kel magúknak darvaknak nya-
kait kivannunk, mikeppen egy ud-
vari Philoxenus nevú csalfa csele-
kedet, ki aétalhoz últettetven, orrat
bokta vala funi az erkekre, hogy e-
gyebekben utalatos cselekedetivel
csómórt inditvan, csak ó maga e-
hesse meg az erkeket, mint Plutar-
chus írja. Illik hogy mi ekesen jár-
junk, nem tobzodásban es rebege-
ben, nem ágyas hazakban bujalko-
dasban es mertekletlen kívánságok-
ban. Mert egyebkeppen sokan ugy
esnek ez vilagon, hogy pokolban e-
mestik azt meg, azt mondgya bent
Agoston. Meg ne rebegeüllyetek az
bortul, melyben bujáság vagyon.
Az holot bent Pal nem csak à rebege-
seget tilttya, hanem kőzönsegesen
à bujalkodást, es à rebegeleseknek O-
riafokhoz illendő rut életeket. Az
rebegelek az Urnak dolgait megh
nem tekintik, es az ó kezeinek mun-
kaic

de Phi-
loxeno.

Rom. 13.

in Ps. 49
Eph. 5.

Esa. 5.

kait meg nem gondollyak. Meg em-
lekezzünk róla, hogy az józan élet
gyönyöröse a Leleknek: holott ellen-
ben a bor es a rebegeleg ellopják a fi-
vet. Az feletteb való torkosagert es
hegyelefert nevesleges halotti verse-
ket irtak egy Neapoli ember felöl:

Gal. 5.

Ose. 4.

*Ennekem mind életet s mind halalt az
bor adot,*

*En soha az haynalt józanon ne
lathattam.*

*Csontaim-is az bort szomjuhoz zák,
hincs meg borral koporsomat,*

*Es egy pohar bort meg ivan, meny-
eleb jouton jaro.*

El tavoztassák a rebegeleg, hogy
az ő gyalazattyokra-is hasonlo ver-
sek ne irattassanak. A bor adattatot
gyönyörködtesünkre, né gyalaza-
tunkra, es azért hogy ne vesünk, nem
mi nevetesünk, hogy testünknek e-
gesslegere, nem beteglegere legyen,
es hogy egessegünket vele meg job-
bitfuk, lelkünket el ne vesessük, azt

B 2

mond.

Ad po- mondgya Chrysoftomus: Meg gon-
pul An- dollyuk, hogy Istennek Templomí
thioch. vagyunk, es az Urnak Lelke lakozik
homil. 71 bennünk. Az rebegekben nem la-
1. Cor. 3. kozik a Szent Lelek, es az Istennek
2. Cor. Országát sem birhattyak. Ha Epi-
6. curus fia lebes, nem bamlaltatol az I.
1. Cor. 6. Istennek fia közé, azt mondgya Sz.
De ver- Agoston: Rebegek bolgat nem fe-
bo Apost retz, te pedig Isten bolgaja leven re-
Serin. 13. begek vagy, így ból azon Szent Ago-
De Tem. ston: Az rebegek ember lelkes dög,
Ser. 233. mint Chrysoftomus mondotta; Mi-
De orat. keppen a füst el úzi az meheket, úgy
l. 2. a rebegek el úzi az Szent Lelket, es
 a lelki ajandekokat, mint Basilius D.
 mondgya. Mikor az ember elmeje
 az bortul meg vesztegetterik, hasonlo
 az bekerekhez, kiknek nincsen veze-
Ad De- tője, mint erről Sepen irt Isocrates.
monic. A rebegek meg az igaz embereket-
 is az parabnasagra haytotta, mint az
Gen. 19. Loth példaja mutattya: ki jollehet
 nem fant-fandekkel, hanem leanyi-
 nak

nak mestersegevel csalattatek megh, *In illo*
 mint Origenes írja. Egy summaban, *19. cap.*
 igen igaz ez vers: *hom. 6.*

*A sok Poharok alatt sok vetkek feküsz-
 nek.*

Ez rebesegnek utalatos vetkeiről
 a ki többet akar olvasni, mivel ennek
 minden vetkeit nem számlálhattuk
 elő, lásd megh Platon l. 1. & 7. &
 Dialog. 5. & 6. de L L. & de Rep. l.
 3. Senecat l. 3. nat. quæst. c. 20. & E-
 pist. 84. & in Epist. ad Lucill. holot
 azt mondgya: A rebesegnek egy o-
 rabeli bolondsaga, hobbu ideig valo
 unalmat berez. Ezen Seneca mond-
 gya: A meg sokot rebesegnek bo-
 londsagatul fármazot vetkek, meg a
 jozan emberekben-is meg maradnak.
 Bernhard Doctor-is azt mondgya:
 Az rebeseg nyajas ördög. O edes
 méreg, mellyel a ki el, magaval né
 bir, mellyel az ki bünt teben, nem
 cselekebi azt, hanem ugyan maga
 merő bün. Eubulus-is így hozza be

Bacchus savaic: En csak három pohart szoktam az emberekre kőbenni, eggyiket jó egessegek poharat, másikat szereternek poharat, de az harmadikat alomnak poharat, mellyet azok meg isznak, rebegen mennek hazokhoz. Negyedik poharom nem sokkal nagyobb, de gyalazattal tellyes, es ezt a ruckiáltozasnak pohara követi, &c. Ez melle sеп mondta is ad, ezt mondvan: Mert az kicsin edenyben töltöt sok bor, csak könnye az földhez veri azt a ki őtet meg isza. Lásd meg Athenazust.

L. 2. c. 1.

*Ecclesi.
33. sub
fine.*

*Ezech.
6. 16.*

Valamit penigh a rebegsegek es tobzodasnak elravoztatásáról parancsoltunk, azont ertsed minden vettekéről, s-leg főkeppen az hívokodásról, mint a Bölcs mondgya. Ez volt álnoksága Sodomának az te Hugodnak, a kevelyseg, az kenyeknek elegsege, es az hívokodásnak bősege, ezt mondgya Isten az Propheta által. Ieronimus-is így int, igen okostan

közzé az hívőkodásnak el távoztata-
 tafára, mondvan: Mindenkor fogla-
 latosságban legy, hogy az ördög el *Ad Rom.*
 jöven, mindenkor valami jó cseleke- *ficum.*
 detben talállyon. A Poëta-is az illet-
 len szerelemnek el távoztatafáról ezt
 írja.

*Ha az hívőkodást el távoztatod, meg
 szűnnek az gonosz szerelem
 nyilai:*

*Az szerelem enged az cselekedet-
 nek, es ha valamit cselekeszel,
 bátorságos leszel.*

Az hívőkodás neveli es gerjeszti
 az tisztátalan kívánságokat, mint meg
 vagyon írva; Megh köveredet az I- *Deut. 32.*
 fraél nepe, es hatra rugot. Ismet: le *Exd. 32.*
 üle az nép hogy egyek, igyek es fel
 kele hog jártek, mellyet így magya-
 raz Chrysoftomus: Bátorsággal e. *Chrysof.*
 venek es ivanak, annakokert nem-is
 hivenek. Sz. Ambrus-is a torkaság-
 rol es testi gyönyörűsegekről szólva,
 azt mondgya: hogy az ilyen torko- *In Epist.*

Szögök az bűneknek aytai. Sz. Mathe-
nal is nevezet berint mondatik az hi-
volkodásról, hogy az őrdög az hazat
űressen, avagy mint az Görög bőru
tartya, hivolkodasba talalta.

El kőrüllyed azért az rebegseget,
tobzodast es hivolkodast, jozan legy
es vigyazo, mert az te ellenseged az
ördög nem nyugfik, hanem mint az
ordito Oroflan ugy jar kőrülven,
hogy valakit el nyelheszen, mint Sz.
Ep. I. c. Peter az ő levelebeo mondgya. Ezt
5. pedig az őrdögnek hatalmat könnyē
semmive teheted, ha az te bűneidet
eyjel nappal fogod tapodni, azt mōd-
gyl homil. 22. gy Chrysoftomus.

HARMADIK REGULA.

Pœnitentia tartas.

AZ Pœnitentia tartas, mely kō-
zönsegesse az Istenhez valo meg-
terefnek mondatik, az meg banastul
neveztetik ekkeppen, es ez életben
minden

minden keresztényen embertől meg kívántatik. Mert a kereszténynek nem egyebűnnen, hanem az régi vétkeknek el-hagyásából ismertetnek meg, mint Tertulianus írja. Nazianze-
ad Scapulam.
 nus is azt mondgya: Az Isten sem-
 miben inkább nem gyönyörkedik, mint az embernek meg jobbulásában és idvésségében, mert Isten nem kívánja vébedelmét az embernek, hanem hogy meg-terven idvezüllyen.
 Mint az O és Uj Testamentomnak
2. Pet. 3. & 1. Timot. 2.
 következendő bizonyosságiból meg-
 tetfik,

Az O Testamentumi bizonyosságok ezek.

Elek en, nem akarom a bűnesnek
 halálát, hanem hogy meg-terjen es
 ellyen, a holot ebűnkben kell ven-
 nünk, hogy ez helyen az Propheta a
 bűnestől Istenhez- való meg-terest
 kíván. Mert így szól: Az Istentelen-
 nek hitetlensége nem fog annak árta-
 ni, valamely napon meg-ter az ő go-
 nossá-
Ezech. 18. in fine etc. 33.

BODOG KI-MULASNAK
 noffagabol. Ismet: Nem forditō el az
 en orczamat ti túletek, mert en bent
 vagyok azt mondgya az Ur, es nem
 haragbom örökke. Mindazaltal if-
 merd meg az te álnoksagodot, mert
 à te Urad Istened ellen vétkeztl.
 Továbbá így szól: Törjete meg
 most à ti gonos utaitokrol, es jobbi-
 tsatok meg azokat. Es 31. réseben
 azon Propheta így szól: Törts meg
 engemet es meg törtek, mert te vagy
 az en Uram Istennem, minekutana
 en meg törtem, poenitentiat tartot-
 tam, es minekutanna nekem meg-je-
 lentetett, meg útem ágyekomat, meg
 pirulek, es el begyeolē magamat, mi-
 vel hogy viseltem az en iffiusagom-
 nak gyalázattyat, törjete en hoz-
 zsm tellyes siveitekből, böyteleffel,
 siralommal es jaygatással, es metel-
 lyetek meg siveiteket, es nē ruháto-
 kat, es törjete meg à ti Uratokhoz
 Istentekhez, mert kegyelmes es ir-
 galmas, nagy túrhető es sok könyö-
 rülettel.

Jer. 3. 6.
 18.

segű, es megh bányoya az büntetést.
 Hadgya el az hitetlen az ő útát, es
 az álnok férfiú az ő gondolatit, es *Ioel. 2.*
 terjen megh az Urhoz, es megh ke-
 gyelmez neki. Terjetek megh en *Esa. 55.*
 hozzám, en is megh terek ti hozzá-
 tok, azt mondgya a seregeknek U-
 r. Keressetek az Urat, es eltek. Az *Zach. 1.*
 meg törött nád falat el nem törí, es
 meg nē oltya a füstölő csepűt. En,
 en törlöm el a te gonosságotat ennē *Amos 5.*
 magamert, s meg nem emlekezem
 a te bűneidről. Mint az kődőt el
 törlöm a te álnokságodat, es mint a *Esa. 42.*
 felyhőt az te bűneidet. Tery meg
 en hozzám, mert en váltottalak meg *Esa. 43.*
 tegedet. Megh kegyelmezek az ő *44.*
 álnokságinak, es az ő bűnökről töb-
 bę meg nem emlekezem. Fel-eme- *Ier. 31.*
 li az Ur az el-esteket, es meg erőssi- *sub fine.*
 ti a kik meg nyomorítottak, az az: *Psal. 149*
 Fel-emei az Ur az el-esteket az E-
 vangeliomi hit által, es femely válo-
 gatás nélkül meg könnyebbiti a pœ-
 nitentia

BODOG KIMULASNAK
nitentia-tartás es meg téres által.

Továbbá , ha az igaz minden na-
pon hetber esik el , mint Salamon ír-
ja , azt kerđhetni , mikeppen mon-
dathatik igaznak , ha el esik : Erre à
kerdesre meg felel Ieronymus mód-
ván: Nem veszi az el az igaznak ne-
vezetit , az ki poenitentia által kefe-
delem nélkül fel kél. Te mindenkor
hadakozzál az órdógh es búneid el-
len, à büntelen-válo poenitentiával,
mert nem lehet győzodelem à harc-
z előtt. Midőn penigh à győzodelem
harcz utan adatik , akkor adatik az
Corona-is. Es ez az mit sent Ianos
mond : Meg emlekezzel rola hon-
nan estel ki , es tarts poenitentiat.
Legy hú mind halaligh , es neked a-
dom az életnek Coronáját. Tery
meg te ellenkező Izraël , es nem ha-
gyom haragomat ti reátok esoi, mert
sent vagyok en , es nem haragbom
mind örökke. Mindazáltal ismerd
meg az te alnokfagodat, mert à te U-
rad I-

rad Istened ellen vetkezte.

Igaz Biro levén azért az Isten, *i. Jer. 3.*
 igaz szív-beli poenitentiát kíván, es
 naponként fenyegetőzik is: Ha *Pfal. 7.*
 meg nem tértek, ki-vonta az ő törét,
 es az ő kez-iyját fel-vonta. El kefi-
 tette az halálnak nyilait.

Az Uj Testamentombeli bizon- *Math. 3.*
 sagok sem homályosbak à poeniten- *es 4.*
 tia tartásról, midőn így szól: Tart- *Marc. 1.*
 satok poenitentiát. Mert midőn *es 6.*
 Christusnak az Galilæusok felől em- *Luc. 13.*
 lekeztek volna, kiknek áldozattyo-
 kat az őnnön veréssel elegyítette
 vvala megh Pilátus, felelvén Iesus
 monda: Azt itelitek hogy ezek az
 Galilæusok bűnősbek voltak az több
 Galilæa-belieknel, mivel hogy eze-
 ket benvedték: Mondom tieknek,
 nem, de ha poenitentiát nem tarto-
 tok, hasonlóképpen mind el-veitek.
 Es hozzá teszi Christus: Azt vélite-
 ke, hogy à tizenhatsz Galilæusok
 kikre az Siloa tornya esett, es megh
 öle ő-

Őket, bűnösök voltak Jerusalemben
 minden lakosinál. Mondom tiök-
 tek, nem, de ha poenitentiát nem tar-
 totok hasonlóképpen mind el-veétek.
 Fel-öltöztesünk hathatatlanfaggal,
 hogy meziteien ne találtsunk. Tart-
 satok poenitentiát, es terjete meg,
 hogy a ti bűneitek eltöröltesenek, így
 állt bent Peter azoknak, kik az Chri-
 stust meg-fesítettek vala. Sz. Pál-is
 azt mondgya: Egész Iuda tartomá-
 nyában es az pogányok között hir-
 dettem, hogy poenitentiát tartsanak
 es meg-terjenek az Istenhez. Az I-
 stenes bánat hasznos poenitentiát
 nemz emberben az idveffegre. Az
 Ur engedelmesen cselekezik mi ve-
 lünk, nem akarván hogy valaki el-
 vessen, sőt inkább hogy poeniten-
 tiára terjenek.

Akarja Isten hogy mindenek poe-
 nitentiát tartsanak, mint bent Pál ta-
 nit. Mert ebben jelent megh az I-
 stennek es a mi Idvezítőnknek ke-
 gyelme

2. Cor. 5.

Act. 3.

X 19.

Act. 26.

20.

2. Cor. 7.

2. Pet. 3.

Zel. 18. 22.

2. Cor. 11.

1. Tim. 2. 4.

Act. 17.

gyelme minden emberekhez, hogy el-hagyván az gonoszságot es ez világi gyönyörűséget, merreketesen igazan es kegyesen éllyünk ez életben, mint ezen Szent Pál írja.

Hogy penigh annyival kebbebb bi- *ad Tit. 2.*
vel tarthassunk poenitentiát, indit-
son fel bennünket az Christusaak c-
des igereti, midőn így szól: Na- *Luc. 15. 7.*
gyob öröm lehen az mennyegben
egy meg-terő bűnősen, hogy nem
mint kilentzven kilentz igazakon,
kik nem bűkölkednek poenitentia
tartás nélkül. Szent Bernárd-is eke-
sen kiált így fel: O mely, es minemű
nagy az Istennek irgalmassága, ki az
meg-terő bűnősen örül, es úgy bēreti
őtet, mint ha semmi bűnnel magat
megh nem mocskolta volna! A mi
gyakor bűneink, bűntelen való poe-
nitentiát-is kívánnak. Ha azt mond-
gyuk, hogy nincsen bűn mi beonunk,
magunkat csalljuk meg. Ha penigh
vetkeinket meg-vallyuk, hiv es igaz
az Ur,

Ur, megh bocsáttya bűneinket, es
1. Iob. 1. minden álnokságinkból megh tisztít.
 Uram az ártatlan sem ártatlan te e-
Ex. 34. lötted. Még ha mindent meg csele-
 kebűnk-is, mindazáltal hasontalan
Luc. 17. szolgálak vagyunk.
1. Cor Te valaki vagy, ne halassad nap-
 4. rol napra az poenitentiát, melly nem
 áll a te akaratodban avagy erődben,
 hanem az Istennek jó volta vezérel
 tegedet arra, ne-is igéry magadnak
 sok estendőket, es ne bizzál ez élet-
 nek sikamlo es bizontalan voltához,
Luc. 12. mint amà gazdag cselekefik vala
 mondván: En lelkem, sok estendő-
 re valo javaid vannak teneked, nyu-
 godgyal, egyel, igyál, gyönyörked-
Mat. 24 gyel, de azon eyjel meg-kérek tőle
 az ő lelkét. Igyekezzel inkább azon,
 hogy hiv es okos szolgál lehess, ki
Marc. 13 mindenkor kében várhassad a te U-
 radnak jövetelit, holott nem tudod
 mikor leben annak el-jövele, est-
 veje, avagy eyfélkor, avagy kakas
 sokor,

Sokor, avagy reggel, hogy valamiképpen az halálnak órája véletlenül környékezven meg tegedet, mint az madarásnak töriben esven, kezületlenül ne találta által. Hanem az Istenhez való igaz meg-terésben es poenitentia tartásban kívánkozzál meg oblattni, es te à meg való Christussal lenni.

Luc. 21.

Philip. 2.

Utálatos vakfag volna, ha az ember magának napot rendelne az ő meg teresere ez rettenetes állapotok közöt. Mit varakozol az időre, melyben gyakorta à tenné gondolatidnak sem lehetz Ura : à mikeppen sokan hideg-lelesek miat ezektől el tavoztak, minekelötte megh gyógyulnának : Igy sokan meg holtak, minekelötte meg teretek volna, azt mondgya Basilus Doctor. Szent Gergel-is így sol : Igen idegen az à hittúl, valaké meg tereslet venslegere halasztya, es féltő, hogy irgalmassagot varvan, itéletben ne essek.

homil. ad divites.

Ez az Istenhez való meg teres, va-

C

losagos

BODOG KI-MŰLÁSNAK

Iofagos kezület az halalhoz, mellyet
egek életünkben meg kel tartanunk.

Pfal. 95.

Ma, ha az Ur savat hallyatok, megh
ne kemenyítsetek à ti biveiteket. Ez

*Clemens
Alexan.*

à so, ma, így bol *Clemens Alexandri-
nus*, naponkent öregbedik míg az i-
dő mának neveztetik, mind ez világ
vegeig, es mind à Ma, s-mind à tudo-
many világ vegeigh terjed, mellyen
az Istennek napjai el nem fogynak.
Ezeket mondgya Alexandrinus.

*Eccles. 5.
v. 18.*

Mindenkor poenitentiát tarts, es
azt ne hallogassad, mint *Salamon* int,
hanem à tökeletes vallásretel es meg
teres által, ma, az az minden Istened-
del es felebaratoddal meg bekellyel.
Esmerd meg bűneidet, es vald meg a-
zokat az Istennek, es kerjed bűneid
bocsanattyat, életednek meg jobbi-
tasat igerveren, mint *Manasses* cseleke-
det. Mond ezt Sz. Bernardal: O U-
ram gonoságban élttem, bocsasd meg
minden vetkeimet, elegh nekem az
megh igazulásra, ha te egyedül kő-
nyörűlsz raytam, úgy mint az kinek

2. Reg. 2.

egyedül

egyedül-is vetkeztem. Sz. Daviddal Psal. 32.

szóly így: Az en esetemet, Uram, ne-
ked meg jelentettem, es az en hamis-
sagomat te előtted el nem reytettem;

Meg valló teneked az envetkeimet,
es meg bocsáttad az en hamissagom-
nak vetket.

Tegy meg igaz hittel à
Christushoz, ki áldozat lett à mi bú-
neinkert, es nem csak az mienkert,
hanem mind ez feles világ bűneiért.

Es mondgyad: Istennek barannya,
ki el vesed ez vilagnak bűneit, irgal-
mazz nekē.

O Uram Iesus miért bal-
lottal le à menyből: mit cselekedtel
ez vilagon: miért adtad magadat ha-
lálra: hanem hogy az bűnösöket id-
vezitened, kik között en leg nagyobb
vagyok.

O jó Iesus, edesseges à te ne-
ved, gyönyörűseges à te neved, mely
az bűnöst meg erősíti, es neve à bo-
dog remésegnek.

Mert micsoda à Ie-
sus, hanem idvezítő: Te magadert a-
zertlegy Iesusom ennekem, legy ked-
ves idvezítőm, vetkeztē en, vetkez-
tem, kiert el karhozthatz engemet,

de te

*ibidem.**1. Ioh. 2.*

BODOG KIMULASNAK

de te nalad vagyon az, à mivel engē idvezithetz, minden remensegem, es tellyes bizodalmanak bizonyos volta à te dragalatos vęredben helyhezttetet ennekem, mely ki ōntett mi erettünk es à mi bűneinkert. Te Uram nem akarod veszedelmet az bűnősnek, nem is győnyörködél az el karhoztakban, sőt inkább hogy az holtak ęlnenek, te holtal megh erettek, es à te halalod meg ōlte à bűnőknek halalat. Kerlek teged Uram, ha azok à te halalod által elevenittettek meg, hadd en is à te ęleted által ęlhessek. Annakutanna forgelmatos gondod legyen arra, hogy à poenitentia tartas utan előbbi bűneidnek utalato szagara ne tery, mint az eb az okadusra, es à dísno à fertőre, mint Sz: Peter int, mely mondasz ō Salamontul lattatik venni. Vigyazz azért, hog à poenitentia tartas utan ismet megh ne sebesitse azt az őrdőgh, à mit az Ur meg gyógyított, azt mondgya Sz: Agoston: Es noha ez vilagnak sepre-
jeu ęl-

2. Pet. 2.

in fine.

Prov. 26

De tēp.

Serm. 29

Jen eleven nem lehetz tellyesseggel minden veteknelkül, mindazaltal bāt *De Ec-*
 sandekkel bünben ne egy, mint azon *cles. dog-*
 Sz. *Agoston* int. Bodog lelek az, mely *mat. cap.*
 latvan az vetket, nem enged annak, *53.*
 azt mōdgya *Bernard Doctor*: Ne adg helyt az ōrdōgnek, hanem ály elle- *In libro*
 ne, es el tavezik te túled. *de cōsci-*
entia.

Meg tarts azt ōrōkke, es soha rola *Eph. 4o*
 el ne felekezze, hogy à poenitentia *Iacob. 4o*
 tartasnak es az Istenhez valo meg tē-
 resnek ez életben kel megh lenni, ez
 élet után bé zároltatik à megh tere-
 nek kapuja azoknak, kik à nélkül
 multanak ki ez vilagbol, lehetetlen-
 is, hogy à kik poenitentiat nem akar-
 tak ez vilagon tartani, ot tehetnenek
 vallast Isten elōt à bünrōl, az holot
 nincs többbe semmi helye à poeniten-
 tia tartasnak, mint *Theodoretus* sōl. *sup. Pjal.*
 It vagy on helye az irgalmasnagnak, *6.*
 avagy kegyelemnek, amot penig e-
 gyedül csak az igazsagnak. Sz. *Agos-*
ton is azt mondgya: Valaki az poe- *Augusto*
 nitentia tartasra engedet idejet el-

BODOG KI-MULASNAK

mulattya, hejabā esedezik az à Chri-
 stus itelő feki előtt. Erre soktak elő
 hozni az *Salamon* mondasat, midőn
 így szól: Valamely fele dűl az le eset
 fa, akár délre, akár északra, or leben
 maradása. Mellyet *Ieronymus Doctor*
 magyarázvan így szól: Az halálra
 fel-vefe miat le dőlven, binten mint
 az le eset fa, valahova esel örökke
 or maradz, akár kemenysegben es
 kegyetlensegben, akár kegyesség-
 ben es irgalmassagban talallyon te-
 gedet az utolso nap. Ezen *Iero-*
nymus azt mondgya: Ittek tite-
 ket az poenitentiara, mig ez eletben
 vadrok, mert csak it jelenti meg Istē
 az ő irgalmassagat, amot penig nem
 könyörűlő, hanem igaz biro leben.
 Mely tudományrol, tudni-illik, hogy
 ez elet utan nincs többbe helye à poe-
 nitentia tartasnak, lásd meg az en ma-
 gyarázatimat.

In Psal.
106.

Sub E-
vang.

Domin.

& festa

S. Dom.

26. post

Trinit.

Esa. 55.

2. Cor

Addigh keressed azért az Urat,
 migh jelen vagyon. Mert bizonyos
 dolog az, hogy ez elet utan az Isten-
 telenek

telenek kinnyainak soha vege nem le-
 sen mint *Sz. Agoston* tanit, midőn az
Origenes velekedeseft hamisittya, ki
 azt itelte, hogy meg valaha az ōrdō-
 gók es az Istentelenek-is idvezül-
 nenek. Es ot hozza tebi *Agoston Do-*
ktor: hog az Urnak parancsolatihoz,
 míg az idő engedi, engedelmesek-
 nek kel lennünk, ha az ōrökke valo
 kinokat el akarjuk kerülni. Mert ugy
 mond, ez életben vagy on ideje az
 gyümölcsöző poenitentia tartasnak,
 minekutanna penigh az előknek es
 holtaknak birajatul meg mondatik a-
 maz, lővetek el, es tavozzatok el,
 &c. nagy kevelyseg volna azt mon-
 dani, hogy azok között senkie nem
 lenne az ōrökke valo győtrelem. E-
 zeket mondá *Sz. Agoston*: Ezen do-
 lognak *Sz. Gergely*-is illyen okat ad-
 gya: Mert, ugy mond, ōrökke vét-
 kezni kivannak az Istentelenek, kik
 ez életben soha megh nem búnnak
 verkezni, annakokaert ōk-is igazsag-
 gal iteltetnek az veghetetlen kinokra

Cont. O;
 rig. lib.
 pen. de
 Civitate
 Dei.

BODOGKI-MULASNAK
 az haragos Birotul, ki nem csak cse-
 lekedeteket, hanem akarattyokat es
 fiveket is visgallya az embereknek.

Nyilván valo amaz régi mondas:
A keső pœnitentia tartas, ritkan tó-
 kelletes; de ha tókelletes, nem keső,
 mert annak, ki megh ez életben va-
 gyon, soha nem keső az pœnitentia-
 tartas, mint *Cyprianus* írja. Noha az
 kesődelmes pœnitentia igen vesedel-
 mes, mint az meg nevezet irasombā
 arról szólottam, az holot lásd meg.

Cont.

Demetr.

Tract. 1.

Domin:

26. post

Trinit.

Ide valo az *Sz. Agoston* mondas,
 midőn így föl: Az a pœnitentia,
 mellyet ember halala orajan akar tar-
 tani, félek rayta hogy meg ne hallyő.
Sz. Bernard hasonlokeppen azt mőd-
 gyá: Az ki kegyelmet igert az pœ-
 nitentia tartanak, nem igerte az élő-
 nek az holnap napot.

Ez pœnitentianak hasznarol, mely-
 ről most szólunk, így ír *Cyrellus*: Tud-
 gyuk hogy az bűnőfőket nem halgat-
 tya megh az Isten, de akkor meg hal-
 gattatnak, midőn az ő bűnekből meg-
 ternek

ternek, előbbi eseteket könyhullatással el törlik, es tellyes szívöl meg tagadgyak magokat, az mik az előt voltak. Mert azzal az halálból életre vitetnek, bal kez felől job kezre, hamisslagból igazsagra. Ha a poenitentianak könyhullatit vettyük bé sziveinkben, ketseg nélkül bő aratasa bármazik az kegyelemnek, azt mōdgya *Arnobius*. Ide tartozik a SZ. *Agoston* mondasa is: Valahol, ugymond,

nincsen az nyavalyanak meg vallasa, nincsen ot az orvoslas-is. Ugyan SZ. *Agoston* masut azt mondgya: Az ki tagadgya hogy nincsen vette, nem azt cselekefi hogy ne legyen bűne, hanem hogy annak bocsanattyat ne vehesse.

sup. Psal.
graduū
grad. 7.
in fine.

Tudgyuk hogy az megh terőknek meg adatik az kegyelem: azt mondgya *Prosper*. Azokat penigh, kik az gonossagban hevernek, es az megh cselekedet vetteket naponkent ujjabbakkal baporittyak, semmikeppē Isten meg nem halgattya: hanem el-

Esa. c. 1. veti es meg utallya azoknak könyör-
gefeket, mint à Propheta által soll :
Midõn kezeiteket ki terjébtenditek,
el forditom szememmet ti túletek, es
mikor meg sokasittyatok-is könyör-
gesteket, meg nem halgatom azokat,
Cyrikk. Mert rakvak az ti kezeitek vérrel.

Meg emlekezzel rola, hõgy te es
lõdben életnek es halálnak útja ada-
Jerem. 2. tot, mint *Jeremias Propheta* által mõd-
gya az Ur. Mert kettõ az út, eggyik
boros, mely életnek uttya ; az másik
tagas, mely kárhozatnak es halálnak
uttya, mely boros es tagas utrol ma-
ga-is Christus Urük az õ tanítványit
Math. 7. es minket int, midõn így soll : Men-
nyetek be à boros kapun, mert feles-
igen az tagas kapu, mely vifén à ve-
sedelemre, es sokan-is mennek azon
bé. A boros kapu penig keskeny út,
mely az örök életre vifén, de kevesen
talallyak azt meg.

Te azért, valaki Istenhez megh-
tertel, es tökeletessen pœnitentiát
tartostal bûneidról, tudgyad, hogy
azon

azon az űoros uton vagy, mellyen az halalbol ęletre mehetz. Ha pedig poenitentiat nem tartottal, nem is igyekezel tartani, sőt inkább vetkeiden akarz heverni, tudgyad, hogy à bűnnek után allab, es amaz feles uton vagy, mely vifen tegedet az vesedelemre. Mikeppen à kisedet gyermek vesedelem által bűletik az ő anyanak űoros meheből ez vilagnak tagas mezőjere; Igy az meg terti ember à halálnak űoros kapujan megyen által ez siralmas ęletből az őrókkel valo őrómekre, mellyek ő túle el nem vetetnek. Mely hasonlatosságot maga Christus ad mi előnkben. Ha pedig az meg nem terti ember ęletének utolso orajaigh az feles uton marad meg, nem alhat meg az iteletben, hanem el ves az ő uttya, pokolba megyen, az honnan semmi szabadulasa nem lefen, mint à Lazar es Gazdagh példaja meg mutattya, midőn Abraham igy felel à Gazdagnak: Ti kőzettek es mi kőzöttünk nagy meleyseg vet,

Ioh. 16.

Psal. 1.

Luc. 16.

BODOG KI-MULASNAK
 segvettet, hogy azok, kik innét t
 hozzatok akarnak menni, ne mehes-
 senek, sem ti túletek mi hozzánk ne jö-
 hessenek,

Könnnyű pokolban menni,
 De onnet meg térni, es ismet ki jöni,
 Az immar lehetetlen, azt mondgya
 az Poéta.

Ismet:

Könnnyű az pokolnak magas kapujan bé
 De onnet ki jöni lehetetlen, (lepni,

Pokolba mennek azért az pœni-
 tentia tartatlanok, balvanyozók, hit-
 tül fakattak, káromkodók, az Isten
 igejenak meg utaloi es kergetői, kik-
 röl Sz. Pál bő soval tesen emlekeze-
 tet, Sz. Ianos hasonlokeppen. Es, hog
 egy soval meg mondgyam, minden
 hitetlenek pokolba mennek. Mert
 minden valaki à Fiuban nem hisen,
 immar meg iteltetet. Es noha az hi-
 vek, kik à Christusnak ki ontot vere-
 vel meg váltattak, az poklot tellyes-
 seggel nē tudgyak, mint eggyüt Sz.
 August. Agoston mondgya: mindazalal hog
 pokol

1. Cor. 6.

& Gal. 5.

& Apoc

21.

Iohan. 3.

August.

pokol legyen, hisz a keresztényei val-
 las az *Apostoli Credo* szerint. De hol,
 es minemű helyen legyen; te azt fel-
 letteb ne tudakozzad, hanem tud-
 gyad, hogy az pokolnak kíonyait a-
 zoknak nagy volta szerint, senki meg
 nem mondhattya avagy megh nem
 gődolhattya. Mert sokkal somörub-
 bak es rettenetesbek azok, hogy nem
 mint valaki megh gondolhatna a-
 vagy meg mondhatna, mint ezen *Sz.*
Agoston mondgya. Tanuld megh a-
 zert, hogy jobb azt tudakozni, mi-
 keppen kerülhessed el poklot, mint *De tripl.*
Chrysofomus igazã mondotta. Egye-
 dül csak a Christusban valo hittel es *habit. c.*
 poenitentiával tavoztathatod penig *i.*
 el a poklot, jo bayt vivan, jo hited es *Chrysof.*
 jo lelki ismereted leven. *Nilus Pis.*
 pek igy sol: Minden dolgaidban e. *præcept.*
 gő fővetneked legyen te neked az jo
 lelki ismeret. Mert az megh mutat-
 tyá neked ez életben, kicsodak le-
 gyenek a jo cselekedetek, es micso-
 dak az gonofok. Kihez hasonlo az
 mit

BODOGKI-MULASNAK.

mit Thalassius ír, midőn így szól: Az jó lelki ismeret igaz tanító mester, melynek à ki enged, megh tantorító botrankozás nélkül elhet ez világon.

A mint hogy pedig nagy vigasztalás à jó lelki ismeret, mint az Poëta mondgya:

*Ez legyen erős köfalod,
Hogy semmiben magadhoz gyanus ne
legy, es orozad semmi vetekert ne
pirullyon,*

Es jób-is az mint szól: Nem fedd meg engem az en szívem; Így semmi büntetes nincsen nagyobb az gonos lelki ismeretnél, mint Isidorus mondgya: Mely gonos lelki ismeretet az Poganyok ez versekkel magyaráznak:

*Miert iteled azokat meg menekedni.
Kiknek szívek az kegyetlen cselekedete-
tek miatt furdaltatnak,
Es az titkos ostorral alattomba való
suytolásokkal csapdostatnak?
Ez büntetes pedig rettenetes, es sokkal
kegyetlemb azokkal,*

Mellye-

MESTER SEGE.

47

Mellyeket Ceditius, avagy Rhadamä.
tus találtak,

Tudni-illik, az ki eyjel nappal kebelebe
viseli az bizonyfagot.

Ismet:

A ki gonofsul cselekesik, megh maganak
sem tessik,

Es ez az első büntetes, hogy az bünö
maga vadollya magát,

Am bator az hamis birotul halálra ne
iteltessek-is.

Ismet:

Ezek azok kik resketnek, es minden
villamasra el-halnak,

Midön menydörögh, azonnal holt-ele-
venekke lesnek.

Plutarchus-is azt mondgya: A Plutarchus
gonosság es az vetkek magokbol csi-
nalnak magoknak hóhert. Seneca-is: Seneca.

Az meg cselekedet gonosság, senkit
à büntetéstül es felelemtül meg nem
ment.

Hogy azért jó bizodalommal le-
hess, ily poenitentia-tartásban, s-jar
à foros uton, mely az életre viben.

Ha

Ha pedig még kétséges vagy benne,
 ha a foros uton jár. e avagy az tagas
 uton, így imadkozzal *Sz. Daviddal*:
Psal. 139 Kiszirts meg engem Istenem, es lassad
 az en lelkemet, visgaly meg engem,
 es iteld meg az en gondolatimat, ha
 alnokfagnak utan jarok-e, es vigy en-
 gem az örökke valo útra. Az Chri-
 stus befede legyen utad az menyor-
 sagra. Mert egyedül csak Christus
 az út, igazsag es élet, mint ő maga
Joh. 14. mondgya.

NEGYEDIK REGULA.

*Az Ur Vacsorajaval gya-
 korta ély.*

TE, Ki az igaz megh tēres es poe-
 nitentia.tartas által Isteneddél
 meg bekeltel, gyakorta kell cōned az
 Ur vacsorajaval, ezert, hogy el hid-
 gyed es megh gondollyad, hogy az
 Christus maga halalaval tōrlōtte el
 bűneidet, es az Atya Isten ő érette
 akarja el fedezni vétkeidet, es azokat
 teneked

teneked ki igaz poenitentiát tartot-
tal, vetkül nem tulaydonittya. Az *Psal. 32^a*
Isten ajánlya mi nekünk az ő szerel-
met, mert ha még mikor bűnösök va-
lank, az Christus megh holt mi éret-
tünk, sokkal inkább minekutanna az ő
vére által megh-igazítottunk, megh
tartatunk az haragtul ő általa. Mert
ha, midőn ellenfegek valank meg-be-
keltettünk Istennel az ő Fianak hala-
la által, immar meg-bekeltetteten, *Rom. 5^a*
szokkal inkább megh-igazítottunk az ál-
tal, ki által most megh-bekeltettünk.
Ez bűn bocsanatot, es az megh-bekel-
lest igen megh kel gondolni es hinni
az Ur Vacsorajanak veteleben, tud-
ni-illik, hogy ez Vacsoraban hirdet-
tetik bűnünk bocsanattya, ez Va-
csorának szavai szerint.

Ez kivaltkeppen valo hittel kell
mindenkor az Ur Vacsorajanak ve-
teleben élnünk, es hittel kell hozza-
tamaskodnunk, mint egy erős pal-
czaval, mellyet *Iacob Patriarcha vi- Gen. 32^a*
sel vala, mikor az Iordan vizen által
ment volna.

D

Arrol

Arrol-is meg kell emlékezni, hogy ez Christus testének es vérenek vétele, (mellyet nem csak hittel vevünk, hanem testi bajunkkal is) az mi fel-tamadásunknak jele, mint az *Nicæabeli* Gyülekezet bizonyittya, melyben 318 Püspökök valának jelen, Christus születése után 325. esztendőben. Mert ez eledel nem a meghevesítés vagy más testé való változás által lehen, hanem az mi testünknek halandóságát az ő természetive változtattya, az az, halhatatlanságra, életre es dicsőségre, mint *Iustinus Martyr* mondgya.

Apolog.
2.

Ez Vacsorának vétele azért több háfnai közöt emlékeztesen benoúntket, az mi testünknek fel-tamadásáról. Mert miképpen az a Christus teste nem maradt az halásban: Ugy a mi testünk sem marad ott, mint ezt a *Credoban*-is vallyuk, midőn azt mondgyuk: hiszem az testnek fel-tamadását. Mert nem lehetséges, hogy a mi testünk fel ne tamadgyon, holot
az mi

az mi Urunk Iesus Christusunknak
 testevel es verevel taplaltattak, mint
Irenaeus mondgya. Mikeppen Chri-
 stus által el verettetven az bün, meg
 adatik az igazság: Ugy ismeg az ő
 halála által megh jó az élet, az mint
Bernard Doctor szól. Es mivelhogy à
 Christus szenvedése es fel-tamadása,
 leg főb oralom es orvosság az mi bü-
 neink ellen, mint ezen *Sz. Bernard*
 mondgya: méltó hogy az Urnak
 bentsleges Vacsorájával élvén, gon-
 dolkozzunk az ő jó tetemenyiről,
 mellyeket minékünk kin-szvedése
 es halála által szerzet, es gyakorta jó
 kefélettel járullyunk ahhoz, meg-
 ismerven es vallást teven bűneinkről,
 hogy azokat magunkban el titkol-
 van, amaz áruló ludással ne együk az
 Ur kenyerét az Ur ellen, mint *Sz.*
Agoston szól.

Cont. Va-
lentinia.
lib. 4. c.
 34.

In serm.
ad milit.
Templi,
cap. 11.

Sup. Cā-
tic. serm
 22.

In Ioan.
Tract.

59.

Igyekezzünk annakokajert azon,
 hogy az Christus testenek es vere-
 nek Sacramentomat meg ne vessük.
 à mikor alkalmatosság adatik arra, ha

nincs az alkalmatlóság, elég annak
vetelére somjuhozó hit és buzgó a-
karat, *Sz. Agostonnak* imez mondása
berint: *Hidgy*, és immar ettel. Ez
Sacramentommal, az mint mondam,
gyakorta kel elned, az halálnak ke-
gyetlen abrazattya, és az te bűncid-
nek iszonyu tekinteti ellen, mely min-
denkor te előtted vagyon, azt mond-
gya *Sz. David*. Vegezetre az pokol,
Pfal. 51. és az örök kárhozat ellen ély ezzel,
mellyek akkor lesnek rettenetesbek,
mikor az Satan mindenféle vetkei-
det semed eleiben hannya, és azokat
sulyosittya, főkeppen penig akkor,
mikor amaz el választás felől való ve-
sedelmes gondolatot juttattya esed-
ben, mellyet pokol kesertetinek ne-
veznek, ezért, hogy à ki azt megh-
győzi, az, mind poklot, halalt és
bűnt meg győz, tudni illik, ha az ha-
lamban életet, az bűnben igazságot, à
pokolban bodogságot hisen lenni.

Mind ezek ellen à retteneteslegek
ellen te à Christushnak halalat vessed,
melyre

melyre ha semeidet függeszted, tied
 lehen a győzedelem es az élet, mint
 ezt a réz kigyónak kepe sепен megh
 mutattya, mikor az kigyóktul meg
 mardostatot emberek nem hartzol-
 tak az eleven kigyókkal, kiktúl meg
 sebesítették vala, hanem csak arra a
 réz kigyóra neztek, es mindgyart *Num. 21.*
 megh-gyogyultak. Így te-is, ha az
 megholt Christusra, (ki halálával el
 rontotta az halált, es fel-tamadásával
 az életet meg uyjitotta, mint az A-
 nyafentegyház enekli,) el-mednek
 semeit fel emeled, életet talál, es
 mind ezek a te bűneidnek rettenté-
 si is neked semmit nem árthatnak.
 Mert egyedül csak a Christus az ha-
 lálnak elő abrazattya az halál ellen,
 mint *Luther M.* ekeszen mondotta. *In sua*
 Tudgyad azért, es bizodalommal *Conc. de*
 hidgyed, hogy az Isten az halálon *morte.*
 es bűnön győzdelmet adott tene-
 ked, az mi Urunk Iesus Christus ál-
 tal, es ez veghetetlen jó tetemenyert,
 mellyet veled közöl ez Vacsorában,

1. Cor. 15. neki halakat adgy, mint Sz. Pál tanit.

A regiek ez Vacsorat ekesen neveztek úti-költségnek; Mert az miképpen senki veszedelmes utra úti-költség nélkül nem szokot indulni; így ez nyomoruságnak völgyéből, ellenfeg, fegyver és tűz által kellenven a mennyei hazában menni, meltan erősítik es gyamolittjuk siveinket ez Úr Vacsorajanak vetelevel, mert ha ez Vacsorának bizodalommal való vetelevel megh-erősítettven költözünk ki ez vilagbol, bé-jutunk a Sz. Varasban, mint egy aranyas öltözetben mindenestül fel-öltözöttetveo, azt mondgya Chrysostomus.

In 1. ad
Cor. c.
10.

Latod azért hogy nagy oka vagyon, miért kellesek az Úr Vacsorajaval gyakorta élni, mert azzal ritkan élni veszedelmes botrankozást feerez, s az emberekben testi batorságot nemz, kiknek az Őrdóg ki-feytözhetetlen töreket hány eleikben, mint ezt Cyrillus meg-írta.

In Job. 1.
3. c. 13.

ötödik

8T&DIK REGULA.

Könyörög Istennek hogy bódog ki:mu-
lasod legyen ez világból.

AZ Emberi nemzetnek nagyobb
rése ritkan gondolkodvan az ha-
laltól, Isteni felelem-nelkül el, hivol-
kodik, es Epicurusnak imez enekét
enekli: Egyel, igyal, jászal, mert
holtod után nincs semmi gyönyörű-
ség. A Christustul Sz. Mathenál es
Sz. Lukacsnál az Tanitványoknak es
minekünk előnkben adatott imad-
saggal is ritkan könyörög buzgosa-
gossan, noha mindazáltal bűntelen ki-
vántatik ez életben hogy könyörög-
jünk, mint Sz. Pal parancsollya, es
Idvezítőnk maga is tanit, mondvan:
Szükség hogy bűntelen imadkozza-
tok, es meg ne lankadgyatok. Ne a-
kadalyoztassal megh mindenkor i-
madkozni, mert az sok es gyakorta
valo könyörges kedves dolog Isten e-
lött, mint *Ambrus D.* mondotta: az
ki penig nem könyörög, es az Istent

Matth. 6
Luc. 11.

1. Theß. 5.

Luc. 18.

Ecclesi.
ast. 10.

BODOGKI-MULASNAK
 nem dicséri, s Istenevel nem befel-
 get, es ezekben nem gyönyörködik,
 holt ember az, es élet sokosság-
 nélkül való, azt mondgya *Chrysofostomus*.
Sz. Agoston-is így szól: Az igaznak
 imadsága, a menyorságnak kolcsa.
 Fel megyen az imadság, es alá bál az
 irgalmasság. Minekokaért büntelen
 könyörögjünk. *Daniel* háromszor i-
 madkozot napjában. Es *Sz. David*
 azt mondgya: Hétfér mondottam
 Uram teneked dicsiretet minden na-
 pon. Az holot ez ige, *hétfér*, sok
 ízben való könyörgesert veretik, a-
 maz mondas berint: Hétfér esik el
 napjában az igaz. Kiról *Sz. Agoston*
 azt mondgya: Hogy het napok alatt
 minden dolgok veghez vitettetnek.

Prov. 24 Clemens Alexandrinus-is ezen mon-
 dasrol így szól: Honnet meg tetvik,
 hogy nem csak bizonyos helyben,
 sem arra rendelt Templomokban, a-
 vagy csak innep napokon, hanem
 tellyes életében, mindenút, bar csak
 egyedül legyen-is az Istenes ember
 tisztel.

tisztelheti Istenét. Christus azt parancsolja, hogy aytoink bézaroltatva, kamarainkban imadkozzunk. Mellyet *Ambrus D. Cainrol* es *Abel* ról folvan így magyaráz: Meny bé, ugymond, az te ágyas hazadban; mellyen érted nem az te ágyas hazadat, kiben vagy, hanem azt az ágyas hazat, mely te benned vagyon, kiben à te gondolatid be-rekesztettek, es kiben erzenesegid lakoznak, ez imadságnak haza mindenút veled vagyon, es mindenút reytekben áll, kinek itelő Biraja az Istennél több senki nincsen. Ezeket mondgya *Sz. Ambrus*. Te magadban imadkozzal, hogy az Istennek Temploma lehess. Mert ot halgat meg az Isten, az hol lakozik, így föl *Sz. Agoston*. Azon legyünk, hogy könyörges közben halljunk meg, mint ezt *Plato* is parancsolja, mondvan: Szükség könyörgesben meghalni. Az *Sz. Lelek* így tanít minket halalunk orajan könyörgeni: Te benned biztam U-

Math. 6.
Cap. 9.

De vera
invoca-
tione c.

333.

Psal. 31.

ram meg ne fegyenitellem örökre,
 à te igallagod berint szabadits megh
 engem. Te kezedben ajánlom az en
 lelkemet, meg-váltottal engem igaz-
 sagnak Istene. Mely igekkel az ha-
 talmas es bölcs örökös Karoly Császár,
 (kinek birodalma alatt nem csak min-
 den szabados tudományok, hanem
 még à kezi mestersegek-is viragoz-
 tak, es mindenikben nevezetes tudos
 emberek voltak) halála előtt egy ke-
 vessel imatkozott es csendeslen megh
 holt Christus búletesenek 1558. ideje-
 nek 59. estejében, mint az ő cle-
 teről *Zenocarus* írja.

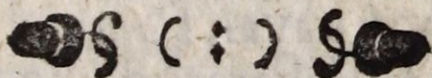
*Zenoca-
rus.*

Holot azért ily nagy Fejedelem
 ez Sz. Lelek favait megh tanulta, es
 szokot ugy elmejében tartotta, hogy
 halála orajan is azokrol meg-emleke-
 zet es imatkozhatot; mennyivel in-
 kab akarkinek-is közzülünk ez ige-
 ket punctrol punctra, az mint fok-
 tak folani; le kel írunk, meg tanul-
 nunk, es elmenkben bé-vennünk, hog
 azokkal halalunk orajan igaz hittel,
 habnos-

hasonlóan imadkozhatunk: Hogy
 azért az halálról, es ez nyomorúsá-
 gos életből való ki költözésről való-
 ba gődolkodhatál, mentúl keveseb-
 ber minden heten, Szombat napon,
 ezzel avagy hasonló imadsággal kő-
 könyörögy, napkelet fele nezven,
 s keresven régi hazádat, tudni illik
 a Paradicsomot, mellyet Isten az E-
 den földön plantalt, mint *Hilarius* int.

*De Spir.**S. c. 27.*

Mikeppen pedig azok, kik jó izűn
 akarnak ez életben alunni, puha á-
 gyat szoktak magoknak készíteni: így
 a kik ez életből bodogul ki-mulni, es
 az Christusban csendessen akarnak
 el nyugodni, búntelen való buzgo i-
 madkozásban kel azoknak lenni, hog
 ki-mulván ez nyomorúsagos életből,
 hidgyenek az Isten befedének, es ab-
 ban mint egy bodogságnak par-
 naján nyughaszának, es a ha-
 lálból életre jussának.

Iohan. 5.

Szombat

SZOMBATNAPI KÖ- nyörges.

Ez életből való bodog ki-mulafert.

HAlakat adok teneked örökke való Isten, minden jó tetemenyidert, hogy engemet nem csak az el-múlt eyjel, hanem ez egész heten-is, és életemnek minden idejeben megh-oltalmaztal az ördögnek minden intselkedesitül, hogy meg környekezven engemet elne vestheffen. Es könyörgek buzgo imadsgimmal à te ki-mondhatatlan irgalmasságodnak, adgyad ennekem az te kegyelmedet, hogy ez mai napnak világossággal és egyéb teremtettt allatiddal gonosbul ne élliek, és ne effem oly vétkekben, kik az Lelek ellen hartzolnak, és à lelki-ismeretet meg-sebefitik, és megh-nehezitik. De igazgass engem kegyelmessen à te Sz. Lelkeddel, és tanits meg engemet arra, hogy megh kel halnom, hogy bölcs lehessék. Bocssad meg minden vétkeimet, mellyeket kicsinfegemtül-fogva mind ez semporantafig, tudva avagy tudatlanul, gondolatimmal és az jonak el-hagyásával, soddmal és cselekedetemmél à te akaratom ellen cselekedtem, és kerem minden bűneimnek bocsanatot.

esanattyat, valamelyeket en tellyes cse-
 lekedtem, adgyad ennekem
 te irgalmadat, hogy à te felelmedben
 naprol-napra keſitheſsem magamat ez c-
 letbõl valo ki-mulafra, holot semmi bi-
 zonyosb nincsen az halalnál, es semmi
 bizontalanb à ki-mulafnak orajanál, hog
 teneked en Iſtenemnek vitezkedheſsem
 jo vitezſeget, megh-tartvan az hitet es à
 jo lelki-iſmeretet, varvan vidamsaggal
 az en kimulafomnak napjat, es à te Fiad-
 nak az en megh valto Ieſus Chriſtusom-
 nak idveſſeges meg jelenefet. Tavo-
 ztasd el en túlem az mit megh-rutitott à
 romlot termefet, es tarts megh nalam az
 mit megh-uyjitott en bennem az te ke-
 gyelmed. Engedd meg azt-is ennekem,
 hogy bizvan à te igeretidben vigan es jo
 ſivel keſülheſſek az en örõkke valo
 mennyei hazámban által menni. Az te
 Sz. Lelkedet eggſ élet e men, de kivalt-
 keppen halalomnak orajan ne vedd el
 en túlem, sõt inkab adgy kegyelmet en-
 nekem, hogy annak ſegitſege által ki-
 menekedven minden nehez keſertetim-
 bõl, gyõzõdelmeſſen uralkodhaſſam, e-
 rreſven magamban az ó jelen-letet, es
 hathatofagat, hogy az en ſivemnek ere-
 ſje meg-fogyatkozvan, es erzekeſegim
 meg-erõtelenedven, az nagy gyõtre-
 mek mi-

BODOG KIMULASNAK

mek miat, mellyek az természetet megh
rontyak, es az okosságot meg-fertik, ka-
romkodásra, Istentelen es à keresztényeni
vallashoz illetlé befedekre ne vetemed-
gyem. Hanem igazgassad elmemet es
nyelvemet à te Sz. Lelkessel mind u-
tolso oramig, es el közelitven az en ki-
mulasomnak oraja, akkor vedd kezede-
ben lelkemet. O Sz. Haromsagh, es ō-
rök egyyesség, az te segitsegedtül éle-
temben es halalomban ne fos meg en-
gemet, AMEN.

Hogy ha mind ezek között sem
eresz te magadban valamit, oly imad-
saggal könyörög, melyben Isten e-
lőt à te nyavalyassagodrol esedezzel,
hogy ō Sz. Lelkessel orvosoltya meg
erőtelenesgedet. Mert holot senki
sem tökellertes közöttünk, soha meg
nem kel az imadsagtul bűnnünk. I-
gyekezzünk azért bűntelen fohások-
dalokkal es gyakorlatos könyörge-
sekkel. Mert ezek az mi Meenyei
fegyverink, mellyekkel erőssen meg
alhatunk. Ezek lelki erősségink, es
Istenes nyilaink, mellyek be-fedez-
nek, mint *Cyprianus* szól. Nem vas
nyilak-

Cyprian

nyilakkal, hanem imadlagokkal fe-
 restetik à győzödelem, mint *Origenes*
 mondgya, mikeppen az imadkozó
Moysefnek példaja sepen meg-mutat-
 tya, ki midőn kezeit fel-emelne, győ-
 ződelmes vala az *Israél*, mikor penig
 kezeit le bocsatotta, megh-győzetik
 vala *Amalechtúl*. Egy summában,
 minden te dolgaidban meg-emlekez-
 zel utolsó vegeedről, es nem vetkezel.

*Origenes**Exod. 17.**Eccles.**7. in fin**ne.*

Ez meg-mondot sok intések után,
 Testamentomod-teteleről is gődol-
 kodgyal, hogy valami okot ne hagy
 maradékdra holtod után à veséke-
 desre es perlekedesre, kikre nezendő
 à te örögseged. Mert kivannya az I-
 sten, hogy az mi dolgainkat halalunk
 előtt jo rendben hadgyuk, mint az *E- 4. Reg.*
zechias Kiraly historiaja meg-mutat.
 c. 20.
 tya. Így tőn rendelest *Abraham is* c.
Gen. 25.
 leteben minden javairól az ő gyer-
 meki között. Sz. *David* hasonlokep-
 pen. *Tobias is* Testamentom helyet
3 Reg. c. 2.
 megh parancsollyá fiának mit csele,
 kedgyek; mely Testamentom-tetel-
 ről,

Parte r. ról, lásd meg az mit à Vasárnapi E-
circa se- vangeliomok magyarázattyanban ir-
ptē ver- tam.
ba Chri-
sti in
cruce.

A Testamentom-tetelben penigh-
okos legyen à Testamentomos, hogy
abban oly rendelest tegyen, mely az
közönseges igazságnak irot törve-
nyivel, es hazaja szokásával egyez-
zen, mert senki azt nem cselekedhe-
zi, hogy az ő Testamentomabol az
törvények ki rekeztessenek, mint

*In L. ne- Pomponius mondgya. Mely dologra
mo potest peldat is hoznak elő, az holot Lucius
de legat. Titius illyen illyen igekkel tett vala*

*In L. Co- Testamentomot: En Lucius Titius az
dicill. § en Testamentomomat minden tör-
final. de veny-tudok nélkül tettem, követven
legat. 2. inkább elmemet, hogy nem mint az
pompaknak nyavalyas forgalmatos-
ságot. Es ha valamit illetlenül, avagy
tudatlanul cselekesem-is, illendő tör-
vény gyanant kel azt be venni, ugy
mint esén levő embernek akarattyan.
Ez L. Totius azt itelte, hog ő ez igek-
nek formájaval bölcsen tette Testa-
mento-*

mentomar. De à jelen valo sokasag, ez iget halvan, *sorgalmatossaggal*, ezt monda: Hallyad ez bolond Testamentomost. Bolondok azért affele Testamentomosok, kik csak az magok fejetül akarnak Testamentomot tenni. Mert el akarvan à pörlekedest kerülni, az önnön károkkal gerjebrik azt, mivel illetlenül tettek Testamentomot, ugy hogy igaz à mit az Poëta mondot:

*Lattjuk hogy nemely sebek orvosoltat-
van meg roßßulnak,
Kiket job lett volna nem illetni.*

Talalkoznak nemellyek, kik à Testamentom-tetelt gyűlölik az halaltul valo felelem miat, azt itelven, hogy az Testamentom-tetel utan azonnal megh halnak, noha annak rendelese miat sem előb sem utolb senki megh nem hal, hanem csak egyedül lsten à te életednek es napjaidnak hosszasaga, mint *Meyfes* mondgya. Mert az Testamentom-tetel utan sok hiveknek életet meg-hosszabbittatot, mint

*Deut. 30.
in fine.*

E

meg

4. Reg.
20.

meg-mutattya az *Ezechias* Kiralynak emlekezetes példaja, kiról azt olvasuk, midón az *Propheta* által meghondatot vala neki, hogy dolgait elrendelne, mert meg kellene halni, orczajaval à falhoz fordulvan, keserveffen sirt, es az ő életet könyörgefevel tizenöt estendőekkel meg hosszabbította.

Ezek, Istenes Olvasó, mellyekről ez könyvnek első részében jó példakkal akartam intést tenni, es bölani, kívánom-is, hogy ez regulak mindeneknek használhassanak az örök életnek elvetelére. Mert mi hasznod volna abból, ha *Platonal* es *Aristotelesnel* házbor tudosb volnal-is, ha *Periclesnel*, *Demosthenesnel* es *Ciceronal* ekesebben bollo, es *Bartolusnal* s *Baldusnal* értelmesb volnal-is? hozzáteszem azt-is, ha ez vilagnak minden gazdaglagával birnal-is, kerlek mit használna teneked, ha lelkednek hozzájat ez vilagnak tengeren eltörned? Bizony jobb lett volna ez vilagra

Matth.
13. & 16.

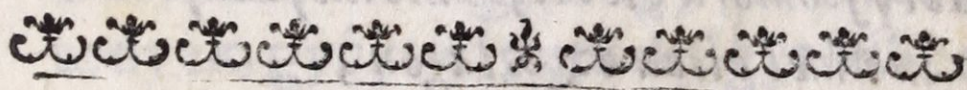
lagra nem túlettened. Tudgyad, azért lettel keresztynne, hogy többet forgalmatoskodgyal az halhatatlan lelekert, hogy sem mint az halandotestert, mint *Sz. Agoston* mondgya.

*De temp
Serm.
216.*

Ha az Christust jól tudod, elég, ha az ő kívül semmit nem tudsz is,
Ha az Christust nem tudod, semmi, ha azon kívül mindent tudsz is.

Tanuld meg azért ez földön azokat, mellyeknek tudománya megharadhañson az egekben, mint *Ieronymus D.* mondgya.

*In suis
regulis.*

MASODIK RESZ.

EZ VILAGI NYOMORUSAGOKROL ES AZ ÖRÖK ÉLETNEK ÖRÖMIRŐL.

VAlami az Ember, tellyességgel nyavalya es nyomorusag, mint *Herodotus* a bölcs *Solonnak* *Croesus*hoz tett befejedéből sok bizonyysagokkal ki hozza. *Homerus* is allattya, hogy

E 2

az em-

BODOG KIMULASNAK

az ember minden allatoknál nyomorultab. Midőn az embert nevezed, minden nyomoruságot nevez, mint *Plinius* írja. *Chrysofostomus* azt mond-gya: Minden nyomoruság felett leg nehezebb az, hogy minden allatnak egy kiváltképpen való nyavalyája legyen, az emberben penigh minden nyavalyák vannak. *Euripides*-is. Az ember élete bizonyára nem élet, hanem nyomoruság. Kiról így kiált fel *Lucretius*:

O nyavalyás, és vak emberek,
Melysömörű életet, és mennyi veszedel-
mekkel éltek ez világon,
Akar minemű élet legyen is az!

Es igazán mondotta az Poéta:
Az embereknek minden dolgok igen ve-
konyfinoron fügnek,
Es hirtelenséggel, még az kik allandok-
nak lattatnak is le-rohannak.

Mint ezt *Saul*nak, *Pharahnak*, *Iu-
lius Császarnak*, *Pompejusnak* és egye-
beknek példái megh mutattyak. Az
ember ez világon olyan mint à bu-
borek,

borek, es el-mulando pára. Mert minden test fena, es minden ő dicsősége mint az mezei virag, mely reggel viragozvan estvere meg-hirvad es le-esik. Romlando ez élet es síkamlo, mely mennel inkább nevedik, annal inkább közelit az halalhoz, azt mondgya *Sz. Agoston*. Nagy jószág azért, megh utalni ez vilagi dolgokat, es tudni, hogy minden emberi dolgok csak arnyek es álom, es mind az, valami ezeknel alab valo lehet, azt mondgya *Chrysostramus*. Minden ember hivlag, ki ugy jár mint az arnyék, gyűyt, es nem tudgya kiknek keresi azokat.

*Iac. 4.**et 1.**Pet. 1. in fine.**In Gene homil. 8.**Psal. 39.*

Ekelten irta ezt *Nazianzenus*, mondvan: Az ember életében keserűség igen sok, de edesleg keves vagyon. Ugyan ezen *Nazianz.* egy *Cæsarius* nevű atyafianak temetésekor így bolla: Midőn nem volnank, búlettettünk, búlettetven meg oflatatunk, nevekődő es meg hirvado virag az ember, olyanok az ő napjai

Psal. 103.

mint a véna, álm, füst, por, pára,
reggeli harmat, kiról Sz David e-
kessen es bölcsen elmelkedett. Az
rosa ábrázolója a mi életünknek,
mint ezt Ausonius meg mutattya ez
versekben:

A mely hosszú egy nap, csak oly hosszú
az rosanak ideje,

Kinek zöldellő virágzásat az venysegh
azonnal meghirvasztja.

Lattjuk Nap-keletkor az rosanak ki-
nyilását, (tjuk.

Ugyan annak estvere el-hirvadásat lat-

De jó dolog, hogy noha keves ideig tart,

Mindazáltal jövédőbe ismet meguyjul.

Te isfiu szedgyed az rosát mig uy es vi-
ragozó,

Es meg emlékezzel róla, hogy a te idő-
is akkeppen mulik el.

Ez vers-is így bol felőle:

Lattamen hogy reggel szepen viragzot
az rosa,

Es ismet lattá hogy estvere el-hirvadott.

A kiket az Ur beret, meg-sanyar-
gattya, es azért vetett minket min-
denféle

den fele nyomoruságok alá, azért ve-
 rettelünk ő tüle, hogy ez vilaggal *1. Cor. 11.*
 egyűt el ne kárhozzunk. Ne itel-
 lyük azt, hogy az nyavalyak es nyo-
 moruságok vak szerencsere törtenne-
 nek mi raytunk, mikeppen az *Evan-*
der annya iteli vala, ki az ő fiat ig vi-
 gasztalta, mondvan: Így hozta à se-
 rencse, mint *Ovidius* írja. De tud- *l. 1. Fast.*
 gyuk, hogy minden nyomoruságok *Ier. 3. &*
 es nyavalyak Isten akarattyal leß. *Amos 3.*
 nek. Á mint *Ioseph* meg-vallya, hogy
 ő Isten akarattal vitetett *Ægyi-*
ptomba.

Mindazáltal à nyomoruságok mi-
 att, kikkel ostoroztatunk, nem vét el
 minket az Isten, hanem hogy elmel-
 kedgyünk az mi útainkrol, es az I-
 stenhez meg-terjünk, mint à tekozlo *Thren. 3.*
 siu az ehsegtül es nyomoruságtul le-
 nyomattatvan, meg ismeri magát, es
 az ő Attyához meg-ter. Mindé vila- *Luc. 15.*
 gi keserűsegeket es nyomoruságokat
 azért csendessen szenvedgyünk, ho-
 lot à túres szenvedes búkfeles mine- *Ebr. 10.*
 E 4 künk.

künk. Senki magának azt ne igerje, à mit az Evangelium nem iger. Nem iger pedig nekünk ez életben à Sz. írás egyebet benvedéseknel borongatásoknal, inkegeknel, bánatink nevedesinel, es az kifirteteknek sokaságanal, ezekhez keűtsük főkeppen magunkat, hogy keűletlenek leven meg ne fogyatkozzunk, mint Sz. Agoston tanit. Ha reűesűlni akarunk az örömekben, sűkűeges, hogy annakeűlte meg kostollyuk à somorusagokat azt mondgya *Photinus*.

Sup. Psal
39.

Photinus

In Tuscul
q.

Mindenkor csudalkoztak ez világi minden bölcsek az mi életűnknek nyomorusagin, miért vettettek az emberek ennyi sok nyomorusagok ala, holott mindenek az emberekert teremtettek, az emberek visont az Istenert, mint à *Stoicusok* mondottak, mindazaltal-is nincs oly nyomorusag, mellyet à nyavalyas emberi természet nem benvedne, mint *Cicero* disputallya.

Noha pedig ez nyomorusagoknak nemel-

nemellyek külömb külömb okait adtak, de kivaltkeppen három okoknak tulajdonítottak őket, tudni illik, az ebköfnek, az elme tevelygesenek, es az akarat romlottságának. Mert ennél tovább nem mehettek. Annakokért az kik a romlandóság es sokféle változások alá vettetett dolgoknak elmejeknek vakfága miatt erős okait fel nem találhattak, vegre nem ineműtúrhetetlensegektől viseltetven, illyé sokat kenberítették mondani: Iob lett volna az embernek nem sületetni, avagy ha sületet, hamar meghalni. Mikeppen *Seneca is* felkiált: Ő

*In consol.
lat. ad
Martian.*

magok nyavalyáját nem értő emberek, kik az halált a természetnek lép talalmányát nem dicserik, a mely, akár bodogságot berezzen, akár az nyomoruságot el távoztassa, akár az veségnék erötelenseget es unatkozását meg-röviditse, akár az iffiúságot, sinton mikor jot remelhetne, viragaban megh foytsa, akár az gyermekseget míg erőssé idejere juthat

el vegye, de az halál ugyan minde-
neknek utolsó vegek, fokoknak or-
vosság, nemeltyeknek kívánságok-
nak bé tellyesedése, és senkivel job-
ban nem cselekedik, mint azokkal,
kikhez hivatlan fokot el-jöni! Min-
den világi örömek mulandók, alha-
tatlanok és sikamlók, úgy hogy à ne-
vetes siralommal elegyítettik meg,
Prov. 14. mint *Salamon* mondgya.

Ezek, és hasonló elmelkedések úgy
vagyon valaminek lattatnak lenni,
de mivel à halálnak és ez világi nyo-
morúságoknak okait meg nem ma-
gyarazzak, sem az Istennel való jó-
vendő élettről semmi emlékezetet nē
tesnek, annakokaert ez okokrol min-
deneknek előtte meg kel inteni, és az
Istennek ígejéből meg kel tanítani
az embereket, micsodak legyenek o-
kai az halálnak, és minden nyomoru-
ságioknak.

Oka pedig az halálnak és az nyo-
morúságoknak, az mi első Atyaink-
nak vetke, mint az Isten fáva bizo-
nyította

nyította. A te orczadnak veritekevel
 egyed à te kenyeredet míg à földben *Gen. 3.*
 téré, melyből vetettel, mert por vag,
 es porra kell lenned, mikeppen *Sz.*
Pál-is mondgya: Egy ember által *Rom. 5.*
 jót be à bűn ez vilagra, es à bűn által
 az halál. Az holot *Sz. Pál* az hala-
 lon az emberi nemzetnek minden e-
 gyeb nyomorusagit es nyavalyait őr-
 ti. *Adam* es *Eva* az magok eseti mi-
 at jutottak à veg nélkül való nyomo-
 rusagokra, mellyeket az eges embe-
 ri nemzetseg ez mai napig kenferit-
 tetik benvedni, mint imez vers mōd-
 gya *Eva*rol:

*Mivel az Ásbonyi-allat az meg-tiltot
 almabolett,*

*Az alma által hozot-is mi reánk
 minden nyomorusagos.*

Nehez az *Adam* igaja az ő mara-
 dekinak eges bűletefektől fogva, *Syrac. c.*
 mind addig, míg à földben meg tē- *40.*
 nek azt mondgya à bölcs. Ez élet
 nem allando élet, hanem halando, *Sup. Ps.*
 mint *Bernhard D. sol.* Ez élet az mi *91. Serm*
 testünk- *17.*

In Psal.
118.

Iob. 14.

testünkben csak árnyéka es ábrázat-
 tyá, s-nem valóság az életnek. Csak
 mint egy ábrázatban jár az ember, es
 az halálnak árnyékában forogh, azt
 mondgya *Ambrus D. Sz. Iob-is* ez
 nyomoruságokrol szól, midőn azt
 mondgya: Az ásbonyiallattul fűle-
 tet ember rövid életű, es nyomoru-
 ságokkal bővelkedik. Mely mondta
Bernhard D. magyarazvan így szól:
 Mely igaz legyen ez bebed, nem az
 bebedek hanem az veresegek tani-
 tottak meg minket. Az ember ugy-
 mond, ásbonyi-allattul fűlettetett, ki-
 nel nincs semmi alab valo. Es hogy
 a testi erzekensegeknek gyönyörűse-
 givel, mellyeket a tapasztalható dol-
 gokbol veszen, magának valamit ne-
 hízkelkedgyek, mindgyart fűletese-
 nek idejen halála felől-is rettenetesé-
 meg-intetik, mondvan: Rövid ele-
 tű. Hogy pedig azt a keves időt-is,
 mely fűletese es halála között enged-
 tetett, szabadosnak ne itellye, az, ugy
 mond, tellyes sok testi es lelki nyo-
 morusa-

mörufagokkal, nyavalyakkal alubik,
nyavalyakkal vigyaz, akar hova for-
ditfa-is magát az ember. Ezeket

mondá Sz. Bernhard; ki ismer igy
fol: Közönseges az emberi nemzet-

*In serm.
de Cœna
D.*

ben, ez három fele nyomorusagh,
mely vagon az halálnak arnyekabã,
az testnek gyarlosagaban, es az kifsir-

*In serm.
de advē-
tu D.*

tetnek helyen. Ha forgalmatoson
meg-gondollyuk, ez három fele go-

nosokbã nyavalyasul heverünk. Mert
könnyen meg csalattatunk, az jo cse-

llekedetre gyöngék, es az kifsirtetek
ellen erötelenek vagyunk. Ha à jo

es gonosz közöt akarunk valasztani,
teoni, meg csalatunk: ha jot igye-

kezünk cselekedni, megh-fogyatko-

szunk: Es ha à gonosznak ellene aka-

runk állani, megh győzetünk es le-

nyomattatunk. Ezek Sz. Bernhard
szavai. Minden elő ember tellyes
hivlag. Utallyuk meg azert ez he-
sijaban valo életet, es sielsünk az bo-
doglagos bent életre, es arra sivel le-
llekkel igyekezzünk, s-ne mondgyuk
edef.

Psal. 39.

edesek ez életet, mellyel itt élünk. Mert azok szokták azt mondani, kik az igaz vilagosságnak edesseget nem tudgyak, azt mondgya *Origenes*. Ha ez vilagiakban gyönyörködünk, miért kivannyuk a menyorságot? Ne keressük ez vilagot, sem azokat mellyek ő benne vannak. Kivannyunk inkább *Sz. Agostonnal*, ki így imarkozott: Kerlek engedd meg Uram, legyenek ennekem mindenek keserűségek, hogy egyedül csak te lehess lelkemnek edessege, mert te vagy az meg bocsúlhetetlen edesség, mellyel minden keserűségek megh edesittetnek. Az Ur lehen minékünk örök vilagosságunk, mint *Esaías Propheta* mondgya.

*Esa. 60.
in fine.*

Ez élet nyomorúságos élet, romlando, bizontalan, faratságos, tiszta-talan, minden gonoszságok ábbonya, a kevelysegek Kiralyneja, nyavalyakkal es tevelygekkel tellyes, mellyet nem életnek hanem halálnak kel mondanunk, kiben minden
sempit

Sempillantásban a fok fele változások, es külömb-külobmb fele halalok által meghalunk, mint azon Sz. Agoston mondgya. Sok Istenes emberek latvan ez rettenetes isonyu gonozsagokat, mint az igaz Loth-is, annyira gyötrettetnék, hogy igen kesek az halakra. Mint amaz fok nyelveket-tudo Hieronymus Aloander, meg akarvan Romaban halni, Christus búletese utan 1542. estendőben, ez ő halotti verseben bizonyittya, mellyet halala előtt egy keves idővel ő maga szerzet vala magának görögül illyenkeppen:

*Erőmezt meghalok, mert megh-nyug-
som azoknak latasatul,
Mellyeket latnom nehezeb volt az ha-
lalnal.*

Ez életbeli nyomorusagok nem vetnek veget valamely nyavalyanak, hanem inkább masra nyitnak utat.

Es az mint *Martialis* mondgya: *Martial.*

*A gondos es egymastul függő faratsa-
gok ugyan lesik az embert,*

Es az

BODOG KI-MULASNAK
 Es az örömek nem el-tavoznak, hanem
 futvan el ropúlnek ő tüle.

Mert egy nyomoruság sincsen e-
 gyedül. Nem-is elegebik meg vele à
 serencse hogy csak egyber artson,
 azt mondgya à *Poëta. Seneca.* is így
Seneca. sol: Eggyik nyomoruságnak vege,
 az másiknak kezdeti. *Pindarus.* is:
Pindar Az Isten, ugymond, egy jó helyeben
 kétféle gonóbt oltogat az embernek.
 A' borongato vegetlen gondok, sok
 dolgoknak forgalmatos varása, az
 halálnak, es annak el közelítő oraja-
 nak felelme, mindenkor az embere-
 ken vagyon, mindazon, az ki mel-
 toszágban vagyon, mind azon, az ki
 à földens-porba hever, azon, az ki
 barfont es Coronat visel, es azon à ki
Ecclesi. temerdek vásónba jar, mint az bölcs
ast. 40. mondgya.

Az nyavalyak es nyomoruságok
 minden rendbeli emberekben megh-
 talaltatnak, kivalkkeppen penigh az
 hazafokban, mint az *Iacob* példaja
 meg-mutattya (hogy az sok példak
 között

közzül csak egyet említsek) ki si-
 rattya feleségének *Rachel*nek halalat,
 sirattyá leányának *Dinanak* erőbakkal
 való meg-seplősítet, fiainak *Simon-*
nak es *Levinek* kegyetlen gyilkolá-
 gát, *Rubennek* es *Iudanak* undok pa-
 rasztságát, *Iosephnek* minden fiaitul
 való Istentelen el-adását; Attya vak-
 sagával, *Simonnak* fogtságával, *Le-*
nak halalával, *Iosephnek* el adásával,
Beniaminnak árvaságával gyötrette-
 tik; vegre à búkség es az ehseg miat
 meg nyomorittatvan, *Aegyiptomba*
 buydosik, mint az ő egész historiaz à *à cap. 28*
Teremtésről írt könyvben meg mu- *u/q ad*
 tattyá. *cap. 50.*

Az férjek az önnön feleségektül
 gyakorta ördögi bosszúságokkal illet-
 tetnek, mint az *Iob* feleségének pel-
 daja bizonyítja, ki férjének rettenet-
 tes nyomorúságiban így szólott vala:
 Meg is meg tartode à te tökeletelle-
 gedet? Atkozd meg az Istent, es
 haly meg. Kinek felelven *Iob* mondá: *16b. 2.*
 Ugy szólás mint egy à bolondok köz-
 F zül,

De Sym-
bola Ap.
lib 1.
Zob. 2.

zúl, ha à jot Istentúl el vettük, à nyoa
morusagot-is el fenvedgyük. Mely
aßonyi-állat nem Uraanak vigasztalo-
ja, hanem az ördögnek volt segitője,
mint ő rola Sz. Agoston írja. Ezent
bizonyittya a Tobias feleségének es
baratinak-is historiaja.

Hasonlokeppen Michol à Saul lea-
nya meg-neveté es meg utalá bivebē
Davidot az ő férjert, ki midőn az Ur
ladaja előt tanczolna, es gyolcsbol
csinalt ruhaba ötközven haza ment
volna, Michol nagy gunyolással mon-
da: Bezzegh díbes vala ma az Israél
Királya! Ki az ő bologainak leanyi e-
lőt fel-fosztot vala, mint binte va-
lamely bolond fel bokat fosztotni. Ki-
nek felelven David így bolla: Az Ur
előt miveltem azt, ki valástot enge-
met inkább hogy sem à te atyadat, es
minden ő háza nepet, megh-paran-
csolvan nekem, hogy az Urnak nepe
előt fő Hadnádgya lennek Israelben,
vigadok az Ur előt, es alab valo le-
gyek ennel is à mint vagyok, es ala-
zatos

zatos lebek az en bemeim elöt, es az
 szolgáló leányokkal, kikről szólottal,
 dicsiretesb lebek. Mely feleletekből
 tanuljak meg az Istenes férjek, mint
 kellesek Isteni felelemmel semminek
 iteloi es meg hamissitani felesegek-
 nek bosszagos csufolalokat.

Vannak több fok fele nyomorúsá-
 gok-is mindē rédbeli emberek közöt
 ez életben, kiket ha valaki mind elő
 akarja sámlaloi, sinton annyit tenni,
 mintha minden vizeknek fővenyit
 akarná meg-sámlaloi. Mivel penig
 ezek a nyomorúságok, akarminemük
 voltak-is, midön az ember ki-mulik
 ez vilagbol, meg halnak, de az em-
 ber meg nem hal, (mert a keresztven
 embernek csak nyomorúsági halnak
 megh, s-nem maga az ember) es ez
 világi bevedések nem hasonlitar-
 hatnak a jövendő dicsőséghez, mely
 mi eretünk ki jelentetik: Annako-
 kaert ez mennyei örömröl es dicső-
 segröl most-is szóllok valakit, noha
 a dicsőségnek es jövendő örökke va-

Rom. 8.
 Exordium
 de Cor. 4.
 Gloria

Iosagnak oly tulaydonfaga vagyon,
 hogy soval ki nem mondattathatik.
 Mert az à dicsőség minemű leßen,
 sem nem látta, fül nem hallotta, sem
 embernek sive megh nem gondolta.
 1. Cor. 2. Az honnan ekesen mondotta *Macari-
 rius*: Ha, ugymond, valaki *Adam* te-
 remtetetül fogva, mind vilag vege-
 zetig harczolt volna az őrdög ellen,
 es minden keserűsegeket, minden bu-
 kat es kinokat szenvedet volna-is,
 midazáltal semmi nagy dolgot nem
 cselekedet volna az örök életnek di-
 csőségehez kepest, mellyet ő el ve-
 szen, es à kiben Christussal örökke u-
 ralkodik. Mely dicsőséget noha mi,
 az mint soktak follani, csak nem-is
 illethetünk, es bizonyos, hogy meg
 az Angyalok között-is, senki nem
 folhat erről elegfegeskeppen, nem
 hóg az emberek között talalkoznek
 valaki: midazáltal arról az bodog
 állapotrol, mely ez élet utan minden
 híveknek megh igertetett, nem kel
 kárhoztatni, sőt inkább dicsirni kel,
 ha ar-

ha arról gyakorlatossággal es figyel-
metessen gondolkodunk, es ez elmel-
kedesben mindaddig elő megyünk,
az meddig elmeink letetsegenek es
gyarlosagának az bent irasbol es az i-
gaz ertelmű Sz. Atyának ertelme-
ből meg-engedtetik. Mert a miken-
pen azok, kik eyjel járnak várjak az
hajnalt es a virrattát: ugy az hivek
ez vilagnak sűrű letetsegeben járvā,
várjak amaz bodog vilagosságot, ki-
ről Sz. David holl, midőn azt mond-
gya: A te vilagosságotba megh lat-
tyuk a villagosságot, tudni-illik, az
Christust, ki igaz vilagosság az mi c-
letünknek.

Psal. 36.

Ioban. 1.

Vayha penig oly buzgosággal fe-
retnök az meg maradando menoyei
eletet, mint az el mulandot berettyük
mikeppen Szent Agoston kivannya.
Vayha meg-tartatók az Sz. Pal tu-
dományat, mellyet ő Philippi beliek-
hez es Timotheusnak ir, kiben megh
vallya, hogy az ő futását el vegezte,
hitit megh-tartotta. Fulsunk azért

Philip. 3.

2. Tim.

1. Cor 9.
sub fine.

mi-is Sz. Pallal, az mennyei hivatal-
nak tzellyahoz. Ugy fuffunk, hogy
az jutalmat el nyerjük, es az megh-
rodhadhatatlan coronat el-vehetsük.
Fuffunk, ugymond *Bernhard D.* nem
labainkkal, hanem Istenes indulatok-
kal, vagyakozásokkal, es fohaskoda-
sokkal, mivel nem csak az Angyalok,
hanem az Angyaloknak teremtoje
vár bennünket. Vár minket az Atya
ugy mint örökös fiait, hogy helyhez-
tesfen minket az ő javaiban. Vár az
Istennek Fia, mint atyafiait es örö-
kös tarsait, hogy az ő fűletesenek
gyümölcsöt, es verenek árrat aldo-
zatul bemutatssa az Istennek. Vár
minket az Sz. Lelek. Mert ő az be-
retet es kegyesség, melyben örök-
től fogva el választattunk, mely va-
lástást ketseg-nelkül be-is tellyesit.
Annakokaert mivel minket az egész
Mennyei udvar vár es ohajt, ohaj-
tsuk mi-is azt mennel nagyobb kíván-
sággal lehet, es hadgyuk el ez világi
gyönyörűsegeket, s. kefitsük magun-
kat az

kat az mennyei örömré, es gyakorta meg-gondollyuk, à földi es mennyei örömök között való nagy külömbseget. Ezek Sz. Bernard savai.

Ez életben az hivek csak megkóstollyak az örök életet, mint Sz. Peter az Thabor hegyen. Es Sz. Pal, ki az harmadik égig ragattatvan, kibelhelhetetlen titkokat látott vala. De à mas életben nem csak meghkóstollyuk, hanem volrakeppen meghláttyuk es elünk az örömekkel, mellyeket az elött nem lattunk.

Mat. 17.

2. Cor. 12.

Azok az örömek penig az uy égben lattatnak meg, kiról így ír à Propheta: Ime en teremtek uy egeket, es uy földet, nem lesnek emlekezetben az elebbiek, örülnek es örvendeznek mind örökke azokban, mellyeket en teremtettem. Nem hallatik többé siralomnak es kialtasnak sava. De el töröl Isten minden könyhullatást az ő hiveinek femekről. Lefeo uy Ierusalem, melyben az Isten viagoskodik. El-mulnak à regi-

Esa. 65.

Apoe. 21.

ek, es mindenek megh uyjittatnak. Mely örökke valo bodog hazara nezett Sz. David, midön azt mondotta: Bodogok Uram kik à te házában lakoznak, es örökkön örökke dicsirnek tegedet. Ez meg uyjult es meg tisztitatot eget várjuk mi-is, melyben igazsag lakozik. Melyben az Urad uy bivet es uy lelket, es el-vefi az mi testünkből à kő bivet. Es, hogy egy szóval meg mondgyam, melyben az mi remensegünk akkor valóság lehen mint Sz. Agoston mondgya. Melyben lehenek örömek, kiket sem nem látot, fül nem hallot, es embernek bive meg nem gondolt. Az hol kicsintül fogva nagyig mindenek megh ismerik az Istent. Az hol à Christus, ki à dicsősegnek fejedelme, meg-koronazza dicsőseggel az hiveket, es Isten lehen mindenekben minden, mi-is mindenkör az Urral lehenek. Az Urral jarunk az előknek földében. Hic által jarunk most, es nem semmel valo

Psal. 84.

2. Pet. 3.

Ezec. 39.

In Ps. 73

Esa. 64

or

1. Cor. 12.

Jerem. 31

Psal. 24.

1. Pet. 5.

1 Cor. 15.

1. Thess. 4

Psal. 106

2. Cor. 5.

valólatas által, or femmel valólatas,
 es nem hit által járunk, hogy az I-
 stennek tekinteti előt jelen legyünk,
 es őtet valósággal megh-lattjuk, *1. Ioh. 5.*
 az az, meg ismerjük az ő belső ter-
 metit, es Isteni felleget s-dicsőse-
 get megh lattjuk sínról sínre. O
 mely vigafagos az à nap, mel-
 lyen az Istent tökeletessen megh
 lattjuk! O minden örömet megh
 győző öröm, kivel nincsen-is több ö-
 röm! Nagyob jutalmink lesnek ott,
 hogy nem mint itt avagy cseleked-
 hetünk, avagy benyvedhetünk, mint
Cyprianus mondgya. Es azok az örö. *1. 4. c. 6.*
 mek nem idő berint, hanem örökke
 valok lesnek, es el nem vetetnek mi-
 tülünk mint *Christus* bizonyittya. *Es*
 mivel à sívnek örömenel nincs na- *Ioh. 14.*
 gyob öröm; Annakokaert sív-beli *co 16.*
 örömmel örülnek es örvendeznek az *Syrac. 30*
 hivek mind örökke, mert ez öröm *Esa. 65.*
 leben az Sz. Lelekben, mely öröm *Rom. 14.*
 mindenkor zöldelven es viragozvā,
 mindenkor gyönyörűseges, vigafa-
 gos, es

gos, es dicsőséges leben, à bodog lelkeket minden unalom nélkül meg elegíti, ez amaz bekefegh es vigasagh mely az Istenben vagyon, reffe es kezdese az örökke valo örömnnek, es egybet f-mind tökelletes vigasztalas, mellyel minket à Szent Lélek halalunk orajan tart es meg elevenit, mint *Hieron: ronymus* mondgya.

Sz. Pal meg köstolván ez ményei örömeket, nagy kíváncsaggal kíván meg öblattatni, es az Christussal lenni. De te azt mondod: Eő ez örömeket nem lattam. Hallyad kerlek, mit felel teneked ez gunyolásra *Sz. Agoston*, mikor így szól: Ha teneked ez örömeket meg mutathatnam, hog azokat testi semeiddel lathatnad, nem kernelek teged aia valo ember, hogy el hioned. A te lelkedet nem latod, ketelkedele azért felőle? Aző lelked leben à Christus itilő seki előtis, mely most te benned vagyon. Bétölti Isten à lelket fenyesseggel, es az testet napnak vilagossagaval, mely fenyes-

*De ver.
bo Apost
serm 34.
lib 15
homiliar
bomil. 32*

Esa. 58.

fenyellegnek ki-mondhatatlan vilá-
gosságot csudallyak a Szent Atyák,
midőn azt kerdik: Minemű lehen a
lelkeknek fenyelege, holot a testek-
is az napnak fenyelegevel világosit-
tatnak meg? Lásd meg Sz. Agostont,
es Bernard Doctort. Bodogok az kik
nem látták, es hittek. Hidgy azért
kezelkedes nélkül, es az Istennek di-
csőséget bizonnnyal meg látod. Mert
az Isten, ki ez örömeket igerte a va-
lástottaknak, fogadafat es Decreto-
mat megh nem változtattya. Mert
nem olyan az Isten mint az ember,
hogy hazudgyon, avagy mint az em-
bernek fia, hogy meg változzek. Hiv-
az, az ki igerte, meg nem csal tege-
det, csak ketsegbe ne essel, hanem
várjad az igiretet. Mert nem tud
meg csalni az Igazságh. Te ne legy
hazug, hogy mást mondanal, es mást
cselekednel. Tarts meg te az hitet, ő-
is meg tartya fogadafat. Ha pedig te
hitedet meg nem tartod, magad csa-
lod meg magadat, nem az, a ki ige-
retet

*De ver-
bo Ap.*

Serm. 36.

Meditat

de veter.

c. 16.

Ioh. 20.

Ioh. 11.

Malach.

3.

Num. 23

In Epis.

107. tract.

4.

retet tett, azt mondgya *Sz Agoston.*
Esa. 14. A mit az Urel vegezet, kicsoda vál-
Ezec. 12. toztattya meg? En vagyok az Ur, à
Matt. 24 ki valamit mondok, meg leszen. Az
Marc. 13 ég es à föld el-mulnak, de az Uroak
Luc. 21. befede el nem mulik, hanem örökke
1/a. 40. meg marad.

Ez jelen valo életnek örömi, noha
 nagyoknak es sokaknak lattatnak,
 mindazáltal à jövedőhez kepest ki-
In Matt. csinyek es kevesek, azt mondgya *Ie-*
cap. 15. *ronymus.* Mert az örök életben nagy
 I. es kivalképpen valo öröm leszen, az
 Istennek es az ő binenek latasa, mely
 Isten binenek latasa nagyobb örömet
 es gyönyörűséget berez, hogy nem
 mint minden őve gyúytott teremtet
Psal 80. allatok, mint *Sz David* mondgya:
89. Mutasd megh Uram minekünk az te
 orcza dat, es meg szabadittatunk.

II. A második öröm ez leszen, hogy
 ot meg lattjuk, mikeppen magabral-
 ta fellyeb az Istennek Fia az mi ter-
 mehetünket minden Angyaloknal es
 egyeb teremtet allatoknal, es mikep-
 pen ver.

pen vette fel az ő semelyenek egy-
gyellegében, es minket atyafiaiva
tett, ezert, hogy az ő testből es
csontyából valok vagyunk. Mely ör-
ómmel az Anyaszent egyház bé né-
telhetik, azt mondgya *Ieronymus*. Ez *Hieron* s
vilagon az örömek közze-is unal-
mak soktak ferkezni, mert, az mint
soktak mondani, meg az edes-is ke-
serűsegre fordul. De az örök életben
soha meg nem elegendhetünk az örök-
ke való örömekkel, hanem az Isten
ugyan megh reségit minket az ő ha-
zanak kőversegevel, es az ő gyönyör-
rűsegenek folyo vizeivel itat megh *Psal. 36.*
minket, az ő igazságanak es idvelle-
genek kőntőseben öltöztet fel min- *Esa. 61.*
ket.

III.

Harmadik öröm leben, edesleges
tarsalkodásük es gyönyörűseges nya-
jasságunk à bent Atyakkal, Patriar-
chakkal, Prophetakkal, Apostolok-
kal, Martyrokkal, es az Angyalokkal.
Jarultatok à Sion hegyéhez, es az elő *Heb. 12.*
Istennek varasához, az mennyei Je-
rusa-

BODOG KIMULÁSNAK
 rusalemhez, es az sok ezer Angyaloknak sokasagahoz. Mely Patriarchak, Prophetak, Apostolok es Martyrok ugy befelnek mi velünk, mint ha mindeniknek ajakarol meznel edesseb bebedek bármaznanak.

IV. Negyedik öröm leben, a mi lelki ismeretünknek bizonylag tetele, mely csak a bent Leleknek hathatósága, mint *Chrysoftomus*ól.

V. Utolsó öröm leben, az uy égnék es földnek gyönyörűseges alkotmányának latása, mint a Propheta bizonyította. Mely uy égben es uy földön minden jó leben, es ott nem leben semmi gonos. Leben ott minden, valamit akaró, es semmi nem leben, valamit nem akaró. Ez ajandekkel ruhaztatunk ott fel, hogy Isten ellen többbe ne vetkezhessünk. Itt az törvenyt bé nem tölthettyük, de az mas életben az Istent tellyes erőnköl be-
 rettyük, es inkább hogy sem mint magunkat, avagy akar mit ez vilagon. Nem leben ot gyűlöseg, es ellenkezes, ha-

zes, hanem örökös bekefeg, es az Istennek tellyes ismereti. Az Istennek finet meglattyuk, mellyet ez életben nem lathatunk, mint ezt maga az Isten az ő hiv folgajának Moysefnek ezen igekkel bizonyittya. Az en orczamat nem lathatod, de az cselekešem, hogy el-mulvan te előrted, hatul megh latb engemet. Az örök életben, mely az Istennel való eggyesülés, mint *Naxianzenus* mondotta, meglattyuk az Istent, à mint ő magaban vagyon, mikeppen fellyeb-is meg mondottam. Meg adgya ő magát minékünk, mint meg igerie, hogy az ő finenek latalaban örvenbidezhessünk, nem-is valami egyeb gyönyörködtet minker, mert semmi annal job nincsen, mint az ki azokat teremtetete, az mellyek gyönyörködtetnek, mint *Sz. Agoston* mondgya. Ez életben à Scorpiok között lakozszunk. A mi ellenségek az ördöghörülöttünk jár mint az ordito oroballany, keresven hogy valakit elnyelheszen.

1. Cor. 13.

Exod. 30.

1. Ioh. 5.

Sup Pf.

75.

Ezech 2

1. Pet. 5.

hessen. Gyilkos az, es eleitül fogva
Iohan. 8. nem allot meg az igazsagban, mint
 Christus bizonyittya. Ugyan ez, na-
 gyob gyűlöfeggel gyűlöli ma is az
Apoc. 12. emberi nemzetseget, hogy nem miot
Cain. Abelt, tudvan, hogy keves ide-
 je vagyon ő neki. Ez élet nyomoru-
 sagnak vólgye, de à mas vilag mindē
 örömnek helye, mely mennyei öröm
 az teremtet embernek leg főb java,
 es utolso vege leven, bizonyara ez a-
 maz erős alhatatos es meg maradandó
 do jo, mely bodogokká teszi az em-
 bereket.

Cicero.

Mert (hogy *Ciceroval* szóljunk)
 semmi azok között meg nem agg,
 semmi meg nem alubik, semmi el
 nem esik, valamellyek à bodog élet-
 ben helyezettettek.

Rom. 8.

Minden teremtet allat ohajt, hog
 à folgalat alol fel szabaduillyon. Egye-
 dül az ember nem kivan meg szabadu-
 lni à büntül. O bodogtalan embe-
 rek, kik ez nehez dolgok alatt is ma-
 gokat esekben nem vesik! De ô bo-
 dogok

dogok azok, kik ez mennyei révhelyre mindē erejekkel igyekeznek!

A Sz. Agoston Anyja Monica, midőn ez bodog örömeiket meg értette volna, el almeikodvan es a Sz. Lélektől elmejében el ragattatvan, mondgyak hogy így kiáltot fel: Repüllyünk ki, repüllyünk ki ez világi nyomorúságokból az örökke való mennyei örömbé. Illyen kívánságunk legyen minékünk-is ez életből a mennyei életre való ki-költözésre, az hol soha vége nem leben az örömnék, úgy hogy valahol es valamikor kívántatik örömmel mehefsűnk az halatra.

Es ez el-mulando világi örömeiket meg utalhassuk,

A mennyei megh maradando örömet penig várhassunk.

A mely eget azért főkak így nevezni, hogy csillagokkal megh czifraztatott es ekesítettet, avagy, hogy mindeneket be-fedez, mint imez vers mondgya:

G

Minde-

BODOGKI-MULASNAK

Mindeneke nagy kereksegevel be-
Innen-is neveztetik égnek. (fedez-

Bajos harczunk vagyon nekünk
ez életben az fővenységgel, szemte-
len bujasággal, haraggal, nagy va-
gyodással, és irigységgel. Meg győz-
ven az fővenységet, a bujaság jü e-
lő, azt is meg ölven, követi a nagyra
vagyodás, azon is hatalmat veven, el
jü az haragh, mely el-rontya az eg-
gyesléget, és így ez kígyónak eggik
fejét el-vagvan többek nevednek
helyette. Az más életben pedig az
meg dicsőült testben mind azoknak
vege lehen, mint *Chrysostronus* mond-
gya. Mindenek tellyes bekefegben
lehenek, az nép a bekefegnek beplege-
ben ül. Ez bekefegét Christus nyer-
te minékünk, azért büntettetett ő
meg, hogy nekünk bekefegünk len-
ne. Ez Istennek bekefege fellyül hal-
ladgya minden mi értelmünket. Ab-
ban a bodogságos dicsőséghen (kiról
David fohászkodva ezt mondgya va-
la; *Jobb* Uram ennekem egy nap a te
torna.

In Matt.

hom. 25.

Esa. 31.

Johan. 14

et 16.

Esa. 53.

Philip. 4

tornaczódban, ezer napokkal, kiken
 a szeretleg meg nem búnik,) semmi
 emlékezeti nem lehet az nyomoru-
 sagnak es faydalomnak, mert el-mul-
 tak a régiek, es az örökös bekefeg-
 nek vilagollaga vilagoskodik, mint
 Beda mondgya. *Bernhard Doctor.* is ig
 ból: Jol lehet az en dolgom, ha ez
 bekefegyet el vesem. Ez életben gyű-
 lölik egymast az emberek, ugy hogy
 meg az atyafiak között-is ritka az eg-
 gyesselég. Az jövődő életben pedig
 mindenek baratlágbán élnek, mert
 semmi ellenkezés nem fér oda, mint
 Sz Agoston írja. Ott minden emberi
 hatalomnak lép egyyesselége lehet, az
 akaratok nem vonatnak két felé mint
 egy kötéllal, *Plato* mondása szerint.
 Kiról így ír *Alcinus*:

*In Cant.
 homil. 13.*

*Cont. Ju-
 daeos cap
 21.*

Alcinus

Meg búnik az fohazkodás, siralom fé-
 lelem es minden harag,

Csalardság, banat, es alnokság, viszá-
 vonas, es irigvség.

Senki ott búkólködő; senki húzó-vono
 nem leszen,

G z

Hanem

BODOG KI-MULASNAK

Hanem a Szentek dicsősege az Christus
mindeneknek elegendes bekezege lesse.

Ez életben betegségek alá vettet-
tünk, kik annyira el arattanak, hogy
az Orvosok mesterlegét fellyül hal-
ladgyak. Mert el vettettük jó egesz-
ségünket, mivel az mi Teremtőnket
meg bántottuk, mint *Szent Agoston*
mondgya. Az hiveknek jövőendő é-
letekben pedig semmi betegség nem
leszen, hanem allando jó egeszseg, mint
azon *Sz. Agoston* mondgya. Es *Sz.*
Bernhard is. Mert az Ur megh gyo-
gyittya a töredelmes hiveket, es ő kő-
tözi be azoknak faydalmokat. Senki
nem gyógyithat meg tegedet, hanem
egyedül csak en, azt mondgya az Ur
a *Propheta* által. Illyen örökös egesz-
ségünk leszen az örök életben. A ki
ez életben görbe avagy santa volt,
nem leszen görbe sem santa az más é-
letben.

Nem leszenek ot siketek, nemák, re-
begők, vakok, faydalmas hemük, gut-
ta-ütöttek, korlagosok, horgasok,
cson-

De ver-
bo Apost
serm. 4.

n suis
omil.
om 18.
Medit.
ap. 9.
/ 147.

er. 30.

csontkák, fél begűek es hasonló emberek, hanem mindnyajan eppek lennek a tökéletes természetben, mint *Sz. Agoston*, es *Prosper* írják, mert akkor mindenek meg uyjulnak. Mindenek rutzagnelkül lennek, kiket a Teremtőnek gondviselele igazgat, hogy semmi illetlenleg ne essék, mint *Sz. Agoston* mondgya. *Cyrellus* is. Egy mást-is meg ismerjük, valamint *Adám* meg ismerta vala *Evát* midőn hozzája vitettet volna, mondvan: Ez test en testem, es ez csont en csontom. *Szent Peter* az ő halando testebé meg ismerte *Moysest* es *Illyest* az *Thabor* hegyen. Mennyivel inkább megh ismerjük mi az halhatatlan testben az bentekeket. *Maria* es az *Apostolok* meg ismertek az *Christust* fel tamadása után, kiről *Szent Istvan*-is bizonyfagottett. Az mikeppen *Christus* által fok bentekek tamadvan fel fokaknak megh jelentenek a *Szent Varasban*; Ugy minden bentekek a mas életben meg jelennek, es meg ismertetnek az valaf-

*De Cr.**Deid. 22**De vit.**contemp**lib. 11.**Esa. 43**Apoc. 21**2. Cor. 5**Ad Lau**rent. c.**89. 91.**In Isā.**12. s. 58.**Gen. 2.**Math. 17**Job. 20.**et ult.**Act. 7.*

Gen. 25 tottaktul, mint à Patriarchak-is el-
35. mettetven az ó attyokkal, à mas élet-
 ben meg ismertek az ó elejeket es bú-
 lejóket: ugy mi-is ugyan azokat meg
 ismerjük. Szerettyük ez vilagon az
 mi ismerőinket es barátinkat, mely
 bizonyos ismeretseg-nelkül nem le-
 het. Szinten ugy szerettyük tehát a-
 zokat à mas életben is, nagy szeretet-
 tel. Melyben az ki lakozik, Istenben
 lakozik, es az Isten ő benne, mert az
1. ep. c. 4 Isten tellyes szeretet, mint *Szent Iános*
Luc. 16. mondgya. A' *Gazdag* meg ismerte
Lazart az *Abraham* kebelebe, men-
 nyivel inkább à *Szente* meg ismerik
Abrahamot es à több valasztottakat az
 egekben. *Szent Pál* azt mondgya:
1. Cor. 13. Most ref. berint vegyon bennem az
 ismeret, akkor pedig meg ismerem,
 ugy à mint meg ismertettem. Hogy
 ha azért akkeppen ismerünk, akkor
 mindent megh. fogunk ismeroi az I-
 stenben, es Isten által amaz világos-
 ságot. Mely *Sz. Pál* mondasabol *A-*
August. *goston* egy leveleben így vigasztalt egy
 Olaf

Olas özvegyet, hogy az mint ez életben testi bemeivel látta az ő férjét à mas életben binten úgy meg-ismeri annak biver, erzekelegit, es minden gondolatit.

Ez ismeretseget kegyessen hinniünk kell, ezert hogy ez élet után à bentekeknek eggyessegek es ismeretsegek leben, mint az *Cred. ba* vallyuk, midőn azt mondgyuk: Hisem à bentekeknek eggyesseget, es az örök életet. Ez életben az emberek között uralkodik à veszekedes, irigység es bosszuallasnak kívansága, imez vers berint:

*10 dolog az bosszú allas, még az élet-
nel-ü ked vesb.*

Ismet:

*A joknak harczok, es veszedelmek soha
meg nem sünnnek,*

*Es az hiveknek mindenkor vagyon el-
tensegek, kikkel harczollyanak.*

De az örök életben à meg dicsőült 1. Cor. 15.
testben, kiről Sz. Pales Daniel Pro. Dan. 12.
pheta bolnak, nem leben többé semmi
helye à gyűlösegek, avagy bosszual-
allas-

Esa. 32. állásnak, hanem örökös bekefeg leben.

Hogy pedig egyik test az másiknál feyesselben, mint a Nagy Constantinus Császár testének feyessége nélkül különbben az több

En Ep. ad Heb. Császároknál, ez dicsőségét egyik a másiknak nem irigyli, mint Chryso-

In Ioan. tract. 67. stomus mondgya. Es Sz. Agoston-is.

Nem leben valami irigység a feyességnek különbsegeért, mert mindenben a szeretetnek egyessége uralkodik. A Christus testének feyessége pedig minket annyival hallad

Decogn. vera vitę. c. 48. fellyül, a mennyivel az teremő fellyül mullya a teremtet allatokat, azt mondgya Agoston Doctor. Ez ceterbe romlando házban lakunk, a ki vegre ugyan el-is romol. A honnan igazan mondotta a Poëta:

*Az föld alkotmatlan háza az mi lel-
künknek,*

*Fellyeb bősültetett a mi allapatunk.
A ki ez földet, es az el-mulandokat
felettebsereti*

Megcsalátik, mert másut à mi hazák.
 Szam-ki-vetettek vagyunk mi itt, es
 az nehez szolgalatnak igaja alatt,
 Kerefsünk mas orszagot.

Tudgyuk penigh az mas életben,
 hogy midön à testnek földi hayleka
 el rontatik, fel-epittetik az Istentül,
 de nem emberi kez által, hanem ó-
 rökke valo leben az egekben, az hol
 fel ölteztetünk dicsőségben es halha- 2. Cor. 3.
 tatlanfagban, el-romolvan ez mi földi
 haylekunk. Mert az Anyasent-
 egyház, mint *Tertullianus* mondgya, *in Apo-*
 tudgya hogy ő ez földön buydoso, *loget.*
 de nemzete, beki, remensege, ked-
 vessege es meltosaga az egekben va-
 gyon. Ez életbe sülettetünk az rod-
 hadando öröklegre, ez élet utan pe-
 nig uyjonnán sülettetünk az romol-
 hatatlan meg maradando öröklegre,
 mely miökünk az örök életben tar- 1. Pet. 1.
 tatik. Mikeppen az emberek, vala-
 kik ez életben életnek, lathattyak à na-
 pot: így à bodogoknak testek lathat-
 tyak az Christust, es eggyik à másik-

BODOG KI-MULASNAK
 nak nincsen akadallyara à bámos sok-
 kalag miat, mert à Christus örökse-
 ge, melyben örökösök vagyunk, nem
 kiűbbedik meg à lakosoknak sokasa-
 gaval, es az örökösöknek bő voltaval
 meg nem kevesedik, hanem finten
 annyi à soknak, mint à kevesnek, an-
 nyi egynek, mint közönségesen min-
 deneknek, mint egyyüt mondgya *Sz.*
Agoston. Ez életben búkólkódunk e-
 tel es ital nélkül, à más életben nem
 búkólkódunk. Mert az Istennek or-
 sága nem etelből es italbol valo, ha-
 nem igazság az, es bekefeg, es öröm
 à *Sz.* Lelekben, mint *Sz. Pal* bol. Ot
 nem borgalmatoskodunk azon, mit
 együnk; mert Isten leben à mi eledel-
 ünk, az ki egyedül elegit meg, es el
 nem fogy, mint *Sz. Agoston* mond-
 gya. Nem leben ot semmi kívánsága
 az eledelnek, sem az bomszagnak
 meg-epetése. Mely etelt es italt csa-
 lardul iger az öveinek Paradicsom-
 ba à *Törököz Alcorannya*, mert min-
 deneknek etel es ital leben à Christus
 es az

Rom. 14

Sup. Ps.
50.

MESTERSEGE.

107

es az Sz. Haromszagnak latafa, mint Sz. Agoston írja. Es noha Christus bizonyította, hogy el-rendelte, hogy az ő országába együnk es igyunk az ő abtalarol; mindazáltal az Christus savait csak hasonlatosság es lelki érteléberint kell érteni, mikeppen Salamon ír a bölcsesegről: hogy az ő borat meg elegyítette, es abtalat el kebitette, kik a bölcseseghez nem járulhatnak, holot annak lelki termébeti vagyon. Igy a Christusnak etelről es italrol valo savait-is, az Istennek ismeretiről, az mennyei dolgoknak buzgo beretiről, es az Isteneknek jelen leteből bármazot örömről kell érteni. Ezek gyönyörűleges etel es ital gyanant lebnék jóvendőbe az hiveknek, mint Agoston Doctor magyarázza.

de Tripl.
habit. c.
4.
Luc. 22.

Prov. 9.

De Civ.
Dei lib.
20. c. 20.

A' mas életben nem leben búkfe- ges az el-mult dolgokrol tudakoskodni, mert el-multak a regiek, es mindenek megh uyjultak. örökkő valo es ugyan azon egy örömök leben az hivek.

Esa. 43.
Apoc. 21.
E
2. Cor. 5.

*Apoc. 12.**Esa. 9.**Luc. 1**2. Co. 3.
in fine.**Philip. 3.
in fine.**Sup.
Marc. 6.
1.*

híveknek mindenkoron. Ott az hívek uralkodnak az Christussal mind örökke, mert az Christus orfaganak (ugy mint főnek orfaganak) soha vege nincsen. Mikeppen azért halhatatlan az Isten, es üres minden nyomorúságtul; ugy az ember-is halhatatlan lehen az ő természetivel együtt, es minden keserűsegektül üres, mint *Sz. Pal* bol: Mindnyajan fel-fedett orczával az Urnak dicsőseget mint egy tükörben látvan, az Christusnak azon ábrázattýara el-valtoztatunk dicsőségéből dicsőségbe, ugy mint az Urnak lelketül. El változattýa az mi alazatos testünket, hasonlatossá reven az ő dicsőséges testehez az ő hatalma berint, mely által mindeneket az ő birodalma alá vehet. Az mikeppen Angyalok lefnek az eghben, ugy lefnek fentek-is, kik az fel-tamadásnak dicsőségevel meguyjittatvan, à halálnak mindé felelme, es à rothadásnak bennye-delkül, az Istennek örökke valo látásával elnek, mint

mint Beda bol, mert à mas çletben ha-
 sonlok leűnk az Angyalokhoz, nem
 hogy Angyalokká, az az, mennyei
 lelkekke változtatnanak az mi teste-
 ink, hanem hogy Angyali gyorsasá-
 gunk leűen, ugy hogy valahol az mi
 lelkűnk kíván lenni, testűnk-is azon-
 nal ot leűen, mert nem mondotta:
 hogy Angyalok leűnek, hanem mint
 az Angyalok, es hogy az embereket
 megh-tartana, nem vette el azoknak
 callattyar, kinek az hasonlatosságot-is
 utulaydonyittya, ugy mond Tertullia-
 nus: Az hasonlatosság meg engedte.
 itik, de à test meg nem változik, azt
 mondgya Ieronymus. Oly serenyse-
 get kel hinniok az hivekben, hogy
 ha akarjak, minden kesedelem es aka-
 daly nélkül, megh gondolatinknak
 gyorsasagát-is mindenben el követ-
 hetik, mint Bernard D. mondgy. Mert
 a mi testeink az fel támadás után lel-
 kűiek leűnek, nem hogy testek nem
 volnanak, hanem hogy az megh-ele-
 venitő lelek által megh erősitetnek,
 mint

Matth. 22

In l. de
 resurre.
 fol. 93.

Ad Eu-
 stochium

In fest.
 onan. sãcł
 serm. 4.

HO
in loco
citat de
Civ. Dei
l. 13 c. 22.

De resur
Christi.

1. Cor. 13
sub fine.

Ioh. 17.

Math. 18

De Civ.
Dei l. 23
cap. 29.

BODOG KIMULASNAK

mint azon *Tertullianus* es *Sz. Agoston*
mondgyak.

A' fel-tamadas utan à test nem ne-
heziti meg à lelket olyan álommal, à
minemút *Epimenidesre* avagy *Endy-
mionra* fogtak, hanem az test tereh es
nehesség nélkül, sereny es gyors le-
ben, semmi akadályokkal megh nem
kesedelmeztetik, latasa es hallasa hat-
ható leben, el-érkezven mindenekre
valamellyeket akar, ide-fova el-jut
bantas nélkül, ugymond *Cyprianus*.
à mi testünk hasonlo leben à *Christus*
meg-dicsóult testehez az fenyesseg-
re nézve. Atyam akarom, hogy az
hol en vagyok, azok-is en velem le-
gyenek kiket nekem adtal, hogy las-
sak az en dicsósegemet, mellyet ne-
kem adtal. A mint azért az Angya-
lok lattyak az örök Atya Istennek fi-
net, ugy mi-is meg lattuk mind ó-
rőkke, mint ezt *Agoston D.* bizonyit-
tya. Mely megh-dicsóites, az ó fe-
nyessegevel es vilagossággal megh
az csillagokat-is fellyül haladgya,
[mint]

mint *Basilius D.* iteli. En igazságban
 meg látom az te orczadat, megh e- *Psal. 17.*
 legedem, midőn fel-kelek az te á-
 brazatoddal, ugymond *Szent Da-*
vid. Holott az Propheta bol az
 bűn nélkül el-vegeztetett igazságról,
 mert midőn azt az ábrázatot megh *De tēp.*
 lattuk, többbe immar sem cseleke- *Serm. 49.*
 dettel, sem gonos kivanfaggal nem
 vetkezünk, mint azon *Sz. Agoston* *Psal. 42*
 bol. Ezt az orczat kivanta látni aző *68.*
Sz. David midőn így ból: Szomjuho-
 zot az en lelkem az elő Istenhez, mi-
 kor jutok oda, es meg látom az en I-
 stenemnek orczajat. Az mely laraf-
 ra kebitsük mi-is magunkat hittet, tíf- *Iob. 11.*
 ta fivel, es megh tēressel, mikeppen *Matt. 6*
Agoston D. int: mely *Sz. Agoston* mō- *Heb. 12.*
 dasat meg erősítik *Sz. Iános, Sz. Ma-*
the, es *Sz. Pal.* Mig ez vilagban buy- *2. Cor. 5.*
 dosunk, hit által járunk mind addig,
 míg az Isten ő magát nekünk bīnról
 bīnre megh jelenti. Most az hīvek-
 nek csak neminemű izit es zalagat
 nyujtja a tellyes es meg fontolt örö-
 met pe.

*In orat.**Nazianz.**de Pētec*

met pedig az más életben adgya, azt mondgya *Nicetus*. *Sz. Agoston* is így szól: A^o *Christus* taplal minket ez életben, de az mennyei hazában meg elegit. Mert most, hogy el ne fogyatkozunk, azért taplaltatunk; Mert szükséges, hog mind addig ehezünk-mig meg nem elegítettünk.

*Ad pop.**Antioch**hom. 47.*

Szanakozásra méltó dolog pedig, hogy az emberek nem ohaytyak latni ez illyen örömeket, hanem ez tisztatalan világban akarnak élni, mint a bogarak az ganeybā, ugymond *Chrysoptomus*, mely emberek balgatagsága nem ok-nelkül hasonlittatik az *Æsopus* *Kakassához*, ki egy buza semet az dragalatos gyöngyvel fellyebb bőcsüll, kihez még az *Cleopatra* gyöngyöt sem hasonlithatni, mivel a *Cleopatra* gyöngye romlando volt, de az mennyei gyöngy örökke valo es meg romolhatatlan.

Nagyob része az embereknek csak ez vilagiakat emlegeti, az örök élet-ről pedig soha nem, avagy igen ritkán gon-

kan gondolkodik, sőt alig-is hiszi hog
 örök élet legyen, à mint *Leo Papa* írja,
 ki az első *Maximilian Császár*
 idejében élt: Midőn egykor ennek
 ábrátalnal két Philosophusok az örök
 élettről vešekednenek egy mással, es
 mind ketten őtet bírálnák meg, mel-
 lyik mondana igazabbat? azt felele
Leo Papa: Ugy vagy on igazat mond
 à ki az örök életet allattya, csak hog
 ez illyen vallas az emberek elmeje-
 ben somorusagot hoz, es meg-vebet
 vert nemz; Annakokaert kedvesb
 az másiknak vešekedese, es az embe-
 reknek örvendeztetesere alkalmatof-
 sab, mint ezt *Luther M.* elő hozza. *In Gen.*
 Valoha sep itelet, mellyet illyen bi- *cap. 19.*
 ro tett ez vešekedő emberek között!

Talaltatnak ma sok meg csufolók, *2. Pet. 3.*
 kikről *Sz. Peter* jövendölt, kik köz-
 zúl nemellyek örömesben bebelnek
 az pokolrol, hogy sem mint az meny-
 orságrol; Nemellyek à *Getak* mod-
 gyara azt mondgyak, hogy az megh-
 holt emberek *Zamolxishez* mennek,

H

ki Py-

lib. 4.

ki *Pythagoras*nak oly bentes halgatoja volt, hogy holta utan az ōveitől Isten gyanant tisztelgetet, mint *Herodotus* írja. Nemelleyek akar mit kőltnek es gondolnak, es azokrol irattatott im-ez közönleges vers.

Elhidgyetek, hogy az kik az földieket kivannyak, nem ohaytyak azok az mennyieket.

*De imit.
Christi
l. l. c. 22.*

Sokan munkajokkal es kuldulásokkal is aligh teherik búkségeket, mindazaltal ha ez vilagon örökke el-hetnének, az Istennek orszagaval sem-mit nem gondolának, mint *Gerson* mondgya. Mert mennel inkább beret-nek valamit az emberek, annal ne-hezzebben szakadnak el attul.

Sat. 6.

Ez élet-beli jok nem tőltik bé em-bernek kívánsagat, az ki akar mely nagy jokkal bővelkedgyek is, de bűn-telen többeket es nagyobbakat kívã, mint *Nagy Sándor* halvan hogy több vilag-is volna, azokat is maga biro-dalma alá kívánnya vala haytani, ki-ről *Juvenalis* így ír:

Ez vi.

Ez világ sem elég az iffiu Sandornak.

Ez egész világ sem töltheti be az
 szívnek kívánságát, mivel ez világh
 kerekded formájú, az szív pedig ha-
 rom szegeletű. Egyedül csak az meg-
 oboihatatlan Sz. Háromság tölti be
 az ember szívnek melységet, kiből
 lakó helyt berez az Atya, a Fiu, és a
 Sz. Lélek Isten, mint *Agoston Doctor*
 mondotta. Az Istennek látsáiban pe-
 nig a más világon, mely lésen igaz-
 ságban, kiről az meg mondot 17. Sol-
 tarból, midőn azt mondgya: En i-
 gazságban és örömben meg látom a
 te orczádat; azzal az látsással akkor
 meg-elegitterünk tellyessegeffen, né
 kívánván egyéb jokat, amaz leg főb
 jóval az Istennel egyyüt élvén sem-
 tül semben, ki az mi kívánságunkat
 és akaratunkat az ő orczájával töke-
 letesen be-tölti, kinek vagyon az elet-
 nek kut feje, és az kinek világoifaga-
 nal meg-lattyuk a világoifagos, kiről
 Sz. *Agoston* így szól: Mert te vagy az
 a világoifagh, kinek világoifaganal

Ioh. 14.

Psal. 36.

August.

meg-lattjuk az vilagossagot, tudni-
 illik, tegedet te magadban, az te or-
 czadnak fenyessegebe, midon tege-
 det sinról sinre megh-latunk. Mert
 latni az elő Istennek orcáját, az à
 leg főb jo, es minden benteknek ju-
 talma, örök életnek kezdeti, es veg-
 nélkül valo öröm. Ez az embernek
 tellyes bodogsaga, es minden dicső-
 sege, latni azt, ki őtet teremtette, es
 az ki őtet idvezitette. Annakokaert
 à te latalod minden jutalmunk, min-
 den öröksegünk es minden örömünk,
 mellyet varunk. Ezeket monda Sz.
Agoston.

cap. 24.

Vannak több örömi, es több sok
 fele titkai is az örök életnek, mellye-
 ket Isten az ő bölcsesegében maga-
 nak tartott, kiket előb amaz Napnal
 meg sem jelent, mint à *Scholasticusok*
 erre vonbak *Ieronymusnak Biblia-for-*
ditasat, az hol ekkeppen ir *Esaias*:
 Az en titkom ennekem; Az en tit-
 kon ennekem. Mely örömeket es tit-
 kokat akkor lattjuk meg, mikor Chri-
 stus az

stus az mi Idvezitönk az országot
 adgya az ő mennyei Atyának, es az 1. Cor. 15.
 Isten leben mindenekben minden.
 Az örökke valo Varasznak örökös ö-
 rómi vannak, mellyeket semmi nyelv
 ki nem mondhat, semmi elme megh
 nem foghat, tudni-illik, hogy az An-
 gyalok feregebe leűnk, à bodog lel-
 kekkel az teremőnek dicsősege előt
 allunk, az Istennek jelen valo bñet
 nezzük, megh határozhatatlan vila-
 gosságot látunk, es az halálnak semmi
 felelmetül nem rettegünk, hanem az
 romolhatatlanságnak örökke valo a-
 jandekiban örvendezünk, azt mond-
 gya *Gergely D.* O bodogtalan embe- *Gregor.*
 rek, kik ily nagy dolgoktul sem indit-
 tatnak fel! o bodogok, kik ennek az
 örökke valóságának partyara minden
 erejekkel igyekeznek! keressük azért
 az mennyeieket, es hadgyuk el à föld-
 dieket. Az ki idvezőlni akar, ez vi-
 lag felett repűllyön, azt mondgya *Sz. Ambros.*
Ambrus. Ieronimus-is így bol: A kik *sus.*
 halalokrol bñntelen gondolkodnak, *Hyeron.*

BODOG KI-MULASNAK
 meg utallyak azok a jelen valokat, es
 az jövendőkre liernek.

*Nincs ez földön semmi bekeffegh, ha-
 nem mindnyajan az menyorsza-
 got kívannyuk.*

*In Ióh. l.
 9. c. 26,*

Mert a kik az örökke valokat nem
 keresik, az romlando jokat az idővel
 eggyüt el-vefuk, mint Gergely D.
 írja.

1. Ioh. 1.

Kivankozzunk amaz bodog vila-
 gossagra, melyben nincsen semmi fe-
 tetseg, az mely nagy vilagossagh kő-
 rül mi tapsolva örvendezven, csak i-
 geo kicsiny vilagossagnak tetfünk,
 mint *Nazianzenus* mondgya; ki az ő
 verseiben, minden hiveknek dicse-
 retes példajokr, ő magát ekkeppen
 bolittya meg:

*Nazian-
 zenus.*

*Oda fel nézz o en elmém, ved el az
 földi gondokat,*

*Es az vak test ne vonnyon teged go-
 nos vetkekre.*

*Rövid es nyomorult ez élet, es hason-
 lo az álomhoz,*

*S. az irigy állapotok sok felé vonssak
 az elmét.*

De

De az örök életnek csak egy bizonyos
 módgya van,
 Melyben élni, egyedül való főb jo-
 nak kell tartani.

Ennek az idő berint, es örökke
 való életnek egyben hasonlításáról
 így ír Agoston Doctor: Az Anyabent-
 egyház két útat ismer magának Isté-
 től adattatni es prædicaltatni, kik
 közöttül egyik az hitben, másik a re-
 menyiségben áll: egyik az buydo-
 sásnak idejében, másik az örökke va-
 loságnak lakásában van: egyik
 a munkában, másik az nyugodalom-
 ban: egyik az útban, másik az ha-
 zában: egyik a cselekedetnek mun-
 kajában, másik az jutalomnak szemle-
 leseben: Egyik el távozik a gonos-
 tól, es jót cselekezik, a másikba nints
 semmi, az mitől a gonost el távoztat-
 hassa, hanem nagy jó van abban,
 mellyel elhessen: Egyik az ellen-
 séggel tusakodik, másik ellenség nel-
 kül uralkodik: egyik erős az ellen-
 kezesekben, a másiknak nints semmi

*In Ioan.
 tract. 110*

ellenfege: eggyik az testi bujaságo-
kat megh zabolazza, az másik lelki
gyönyörűségekkel mulatoz: eggyik
à győzdelem felől forgalmatosko-
dik, másik az győzdelemnek beke-
bekefével batorfagos: eggyik az
kiszirtetekben segittetik, à másik min-
den kiszirtetek nélkül à segitőben ör-
vendez: eggyik az búkólkódót se-
giti, à másik ott vagyon, az hol semmi
búkólkódó nem talaltatik: eggyik
másoknak verket meg bocsattya, hog
az ő verkei-is megh bocsattassanak,
az másik senkinek meg nem bocsat,
nem-is cselekezik ollyat, az mi neki
meg bocsattathatnek: eggyik nyava-
lyakkal ostoroztatik, hogy fel ne fu-
valkodgysk az jokban, az másik oly-
jonak tellyes voltaval úzi el à nyava-
lyakat, hogy az kevelysegnek min-
den kiszirteti nélkül à leg főb jóval la-
kozik: eggyik az jó es gonosf között
teben valaszt, az másik csak azokat
lattya, mellyek egyedül jok. Ezek
Sz. Agoston bavaí.

Azon

Azon *Agoston D.* az mennyei örömről való bebedet mint egy csomóban kötven, így fejezi be; Az igaz es örökke való öröm somorusag nélkül lehen, melyben örökös vigasag vagyon, az hol faydalom nélkül való egesseg, munka nélkül való élet vagyon, es szeretseg nélkül való világosság, az hol a szeretet soha meg nem lankad, az öröm meg nem kissebbedik, az hol soha faydalom nem éreztetik, suhaytas soha nem hallatik, semmi somorusagh nem lattatik, az hol mindenkor vigasag lehen, ellenseg soha nem lehen, mivel ott az legh főb jot fogjak bírni, hanem nagy es bizonyos batorfagh, batorfagos csendefseg, csendet gyönyörűseg, gyönyörűseges bodogsag, bodog örökke valóság, örökke való dicsőség, dicsőséges Sz. Haromsag, Sz. Haromsagnak eggyeslege, eggyeslegnek Istensege, es Istenlegnek bodogh látasa lehen, mely a te Uradnak Istenednek öröme. O minden örömek felett való

öröm, kinek nincs en is több öröm?
 mikor megyek te beled, hogy lassam
 ez en Istenemet, ki te benned lako-
 zik, es ott latom meg ezt a nagy la-
 tást. Micsoda az, az ki engem meg
 tartoztat? Jay ennekem, mely igen
 meg hobbabbittatott az en földi laka-
 som! Jay, meddigh mondgyak azt
 ennekem; Hol a te Istened? Med-
 dig mondgyak neken: Várjad, vár-
 jad. Es micsoda az en mostani várá-
 som? Nemde nem te vagy-e, en U-
 ram Istenem? Várjuk az mi Idve-
 zítő Urunk Jesus Christust, ki megh-
 változtattya a mi alazatos testünket,
 az ő dicsőséges testének ábrázattya-
 ra. Várjuk az Urat, midőn meg tér
 az lakodalomból, hogy be-vigyen
 minket az ő lakodalmában. Jőy el U-
 ram, es ne kessel, jőy el Uram Jesus
 Christus, jőy el minket latogatni be-
 kelegben, jőy el es vigy ki minket ez
 siralomnak tömlőczéből, hogy örül-
 hetsünk te előtted tökeletes szívvel. Es
 eddig legyen elég az hiveknek men-
 nyei

nyei örömökről folani. A pokolnak büntetéséről pedig, és a gehennáról follok a harmadik és utolsó részében.

Ha pedig valaki ez élet nyomorúságinak, és a más világi örömeknek övé hasonlításáról többet akar érteni, olvassa meg ezen *Agoston* irását, az hol ez dolgot igen ekelően magyarázza. Olvassa meg *Franciscus Petrarcha*-is, az hol a Poëta az ember életének nyomorúságit, és az mennyei életnek örömit s ep *Olasz* versekkel meg írja.

De Civ. Dei 22. cap. 24.

In triumpho de temp. & de aeternitate.

I M A D S A G.

I Óvel en idvözitém, mutasd meg nekem a te orczadat, es idvözülök, vidd ki lelkemet az en testemnek tömlőczéből a te országodba, hogy lassam a te binedet, es amaz nagy ki mondhatatlan es meg határozhatatlan vilagosságot mindenkor es vég nélkül örömmel nezhessem. Tavoztasd el tülöm, az mit a romlot természet meg rutított, es tarts meg nálam, a mit a te kegyelmed szerzet bennem, ne uralkodgyek többé a bün az en testemben, hogy így az kegyelemnek

orfa-

BODOG KI-MULASNAK

orſagaban moſt ſolgalhaſſak teneked, es
 jövendőben à dicsőſegnek orſagaban.
 Engedd meg nekem o Vram, hogy laſ-
 ſak villagoſſagot à te vilagoſſagodban,
 mint David-is könyörög ezert, es ne-
 heſſelek tegedet az uy egekben, es ne-
 ked à te Anyaſent-egyhazadnak amaz é-
 neket; mind örökke, minden valaſtot-
 takkal, tellyes ſivel es ſayjal, uy nyelvé-
 enekelheſſem: Iővetek el őrvendez-
 zünk az Urnak, Es: Teged Iſten dicső-
 rünk. Iſmet: Szent, Szent, Szent à Se-
 regeknek Ura Iſtene, tellyes az égh es
 föld à te feſſeges dicsőſeggeddel. O Uram
 Iſtenem, ki lattad az en forma-nelkül-va-
 lo ſáromat, meg minekelőtte anyam me-
 heben formaltatnam, az honnan te hoz-
 tal ki engemet, te latod hogy en moſt-is
 nehez nyavalyaban vagyok, kiből, ha
 akarod meg-ſabadithatz engemet, es e-
 letemet akaratod ſerint meg-hoſſabbit-
 hatod; ha penig ezt nem akarod cſele-
 kedni, kerlek tegedet, engedd meg ne-
 kem, ki ideigh az halandoknak ſomorü
 földön laktam, hogy te veled-is ör-
 rökke ellyek az előknek ör-
 vendetes orſagaban.

A M E N.

HARMA.

HARMADIK ES U. TOLSO RESZ.

AZ HALALROL, ES AN-
nak rettegtetesi ellen valo vigas-
talasokrol.

SZ. Agoston à Pelagius Eretnek ellen *lib. 1.*
Sirvan, az halalt az mardofastul
mondgya neveztetoi, ezert, mert
Adam Paradiocsomban à mérges kí-
gyonak, az az, az órdógnak mint ég
mardofasa miat holt vala megh. Es
közönsegeffen, csapásokert es nyo-
moruságokert vetetik. Innen mond-
gya Pharaoh Moysesnek es Aronnak: *Exod. 10.*
Kérjétek à ti Uratok, hogy tavoz-
tassa el túlem az halalt, à saskak által
valo csapásarol bolvan. Tulaydon-
keppen penig az halal, az eletkül va-
lo meg-fobtas, mellyel az lelek nehe-
zen valik el az testül, mely az halal
miatt meg-oblattatik. Mert nincsen
nagyob bövetseg, mint az test es az
lelek között, mellyet az halal megh
oblat. Es mivelhogy az halalban az
Isten

Isten haragjának mi-volta erebretik,
 ezokaert termebet berint faydalmas
 es rettegest berez, holot egyebkep-
 pen mindenek, kiknek eletek vagyon,
 termebet berint felnek à meg oblatta-
 taltul. Mert az mit Euripides az Ve-
 nekról mondor, tudni-illik:

*Semmi az, hogy az Venek gyakorta
 kívannak az halalt,*

*Es az Venseget nehez tereh gyanant
 tartják,*

*Mellyet az halal kesedelmes volta-
 val súlyosít.*

*Mert eljőven az kívánatos halal, ot-
 tan meg csendesednek,*

*Es az kinek az Venseg neheffegere le-
 ven meg akar halni,*

Immar senkit latni többé nem kíván.

Azon mondaszt minden embe-
 rekre meltan sabhatni. Mert mind-
 nyajan termebet berint az eletnek
 beretői vagyunk, es imez sententiat
 nem csak tudgyuk, hanem javallyuk-
 is, melyben ez mondaszik: Rövid az
 élet, de igen edesleges. Honnan így
 bol

*Sól Aristoteles: Minden nyomoru-
ságoknál rettenetesb az halál.*

A Sz. Atyák es Doctörök penig
sok fele nemeit samlallyak elő az ha-
lálóak, mint *Origenesnel* es *Ambrus*
Doctornal meg láthatói, mindazáltal
közönsegeffen csak két fele halalért
veszik, úgy hogy, eggyik idő berint,
másik örökke való legyen. Idő be-
rint való halál az, kit minden embe-
rek meg költoznak, mely az veletlen
esetek miatt minden nap s emeink e-
lött forog, es az életnek rövid volta
miatt soha nem távozhatik mébbe,
kire nezeve az okos embernek nem
kell túle rettegni, es így à ki az ha-
laltul nem fél, nagy segedelmere le-
het ő neki à bodog életre, azt mond-
gya *Cicero*. Mellyet az bent iras-is
bizonyit: Ne félly az halálóak itele-
titül, hanem megh emlékezel arról,
hogy az Isten így vegezte ezt el
minden emberek felől, mind az el-
multakrol, s mind à kővetkezendek-
ról. Ne féllyünk az halaltul, hanem
jinkab

*In Ep. ad
Rom. 5.
l. de bo-
no mor-
tis c. 1. 2
& 3.*

*Tulc. 9.
l. 1. & 2.*

*Ecclesiastici 41.
sub finē*

inkább kívánnyunk meg-halni, mint a Szentek cselekedtek: kik noha ők-is halottakat támasztottak, mindazáltal kívántak meg halni, így támaszta fel *Illyes a Sarepta-beli özvegynek gyermekét, Sz. Peter Thabitat, es Sz. Pal amaz Eutyclus nevű iffiat, mindazáltal Illyes, Peter es Pal kívánnak az Christussal lenni. Ezen kívánnyunk es akarattunk legyen minékünk is az halál felől, mint Chrysofostomus mond-gya. Senkinek nem adatik az élet kü-lömben, hanem hogy azt halál kö-velle, még h penig semmi bizonyos nap arról nem adattatik. Így, láttuk hogy sokan veletlenül es hirtelen holtak meg, mely hirtelen halálban bodogságot itelt lenni Plinius, mint ezt sok példakkal meg h mutogattya. Ezen értelemben volt Iulius Csasar, mint ő felőle írjak. Ovidius-is bizo-nyította ezt, mikor így szól:*

Könnyebben hal meg h, az ki hirtelen
 seggel borittatik az vízben,
 Hogy nem mint az ki sokáig farasztya
 karjait az uszással. Kiról

3. Reg. 17

Act. 9.

es 10.

3. Reg. 19

2. Pet. 1.

Philip. 1.

In Epist.

ad Hebr

lib. 7. c.

55. et 83.

Iulius Ce

sar.

Ovidius.

Kiról vetekedgyek, az ki akarja :
 régi az Kerebryeneknek imez imad-
 sagok : A' veletlen es hirtelen halal-
 tul mensz meg minket Ur Isten : ezt
 kővelsük, es az halalt naponkent fo-
 rankent bemeink előtt visellyük, ho-
 lott csak egy napon, es egy oraban
 sincsen attul batorlagunk, mint im-
 ez vers mondgya :

*Bizonyos az halál, de annak napja
 es oraja bizonytalan,
 Annakokáért minden orát utolsó o-
 radnak tarts.*

Isidorus írja, hogy Constantinapoi- *Isidorus.*
 ban sokas volt az uy Kiraly valasztá-
 sában, hog egy kő-vago, márván kő-
 veket mutatott az Kiralynak, es sem-
 ben meg-kerdötte, minemü finü kő-
 ből akarna magának koporsót csinál-
 tanni : nevezven a bölcsh mondására : *Syrac 10*
 Ma Kiraly, holnap halott. *Socrates*
 midőn halalan volna, es venne ese-
 ben, hogy az vele valok sírbanak,
 monda : Mi dolog ez, avagy most
 sírtok : Nem tudtatok-e megh ez e-
 I lőte

lött, hogy búletese napjait fogva
halalt babot en előmben a természet:

Uti tarsa embernek az halál, es őtet
mint egy arnyek ugy követi,

Es a halál egy uton jár az emberrel.

Ambator ember erős vassal es fegy-
verrel borítsa bé magát,

Mindazáltal abbo. is ki feytegeti őtet

*Proper-
tius.*

az halál, azt mondgya *Proper-*

tius. Metrodorus Philosophusnak is ne-

vezetes értelme vagyon erről: Min-

den egyéb ellenkező dolgok ellen,

ugymond, találhatunk valami otal-

mat, de az halál ellen mindnyajan ke-

ritetlen Varasban lakunk. Annako-

kaert az mikeppen minket az halál

mindenút vár: ugy nekünk is min-

denkor kell őtet várnunk, azt mond-

*Bern-
hardus.*

gya *Bernard D.* Es, ez vilagbol sem-

mit nem vifeo ki többet az gazdag

Croesus, mint a begeny *Irus*. Minde-

neket könnyen semminek tarthat a-

zett, az ki arról gondolkodik, hogy

meg kelilyen ő neki halni.

Ez idő ferint valo halál első halál-

nak mon-

nak mondatik; az örökke való halál
 pedig, az lelki ismeretnek vegetlen
 rettegetesi az Istének haragja miat,
 mellyel örökke el-vettetnek az Isten-
 nek sine elől minden poenitentia tar-
 tatlanok, mely a második halál, es az
 hitetleneknek örökke való kárhozat-
 tyok, kiknek fergek Ioha megh nem
 hal, tűzők meg nem alusik, es kik ki-
 vannak meg-halni, de az halál el-me-
 gyen ő előtték, kiknek resek a tűz-
 zel es kenkövel gerjedező tóban va-
 gyon, mint Sz. Ianos es Esaias irjak.

Apoc. 20
 21.
 Esa. cap
 ult.

Mind a ket halálrol kell azt erte-
 nünk, a mit Isten Adamnak monda az Gen. 2.
 Paradicsomba: Valamely napon e-
 jendel az megh-tiltot fanak gyümöl-
 cseből, halállal halá meg.

Ez első es második halál között
 mindazalral igen nagy külömbsegh
 vagyon, kiről Ioha nem kell el-felet-
 kezni; Mert az hiveknek első hala-
 lok, kik az Christusban való hit, es
 igaz poenitentia tartas által multanak
 ki ez vilagbol, cleteknek meg-uyju-
 lása,

Prudentius.

lása, mint *Prudentius* írja, es az halálból életre való által-menetelek, miképpen *Christus* esküvéssel bizonyította, mondvan: Bizony, bizony módóm tőnektek, à ki az en bebedemet halgattya, es híben annak, à ki engemet el bocsatot, örök élete vagyon, es nem megyen íteletre, hanem az halálból életre ment által.

Ioh. 5.

De Senectute.

Ez halált, mellyet halhatatlanságh követ, nem kell siratni, mint *Cicero* bepen mondotta. Így kőltőzött *Abraham* az ő eleihez, *Isak*, *Iakob*, *Moyzes* hasonlokeppen, es *Aron* az ő atyafia. Ha híbünk à *Christus*ban, es az ő igeretinek es bebedenek hitel adunk, tudni-illik, hogy az földieket mennyeiek, à kicsinyeket nagy dolgok, es az el mulandokat örökke valok követik: Micsoda borzalmatosságunk lehet ez vilagban? Kicsoda retteg es bomorkodik itt, hanem à kinek hiti es remenseghe nincsen? Mert annak kel az haláltul felni, az ki à *Christus*hoz nem akar menni, azt mondgya *Cyprianus D.* Az

Gen. 25.

35. & 49.

Num 27.

Serm. 4.

Az hiveknek, es minden poenitentia-tartó emberek halalanak ilyen tulaydonfaga vagyon, hogy azoknak lelkek mihelyen az testül el-válnak, mindgyarast az Istenhez jutnak, es annak larsával élnék, mint az Ur mondá à Latornak: Ma Paradicsomba lebe en velem. Kit az Lazar es Gazdag példaja is meg mutat, mind-
Luc. 23.
Luc. 16.
 azaltal ragadta ezt az XX. Ianos Pa-
 pa, ki az utan à kürtöles kőzben ken-
 serittetek višša mondani értelmet,
 mint ő felőle Gerson bizonyittya. De
 az hitetleneknek, es azoknak kik ez
 életben meg-terni es poenitentiat tar-
 tani nem akarnak, mindeneknel nyo-
 morusagosb halalok vagyon, mint az
 Ieronymus forditasa serint az 34 Sol-
 tarban olvassuk. Mert ez halalt ő-
 rökke valo kárhozat követi, mivel
 az Istennek haragja marad azokon.
 Az Istentelenekre haragh követke-
 zik, midőn meg jelenik az igaz ite-
 let. Nem leben bekefegek az Isten-
 teleneknek, azt mondgya az Ur. Fel
Gerson
in Conc.
de Pasch.
Ioh. 3.
Rom. 2.
Esa. 48.

*Dan. 12.**Olympi-
odorus.**Psal. 49.**Math. 25**¶ Marc*

9.

*2. Pet. 2.**Math. 26*

ferkennek az Istenetlenek az gyala-
zatra, hogy mindenkor keménseget
es örökre való gyalazatot szenved-
gyenek. Az hitetlenek ki üzettettek
az Istennek kezéből, azt mondgya
Olympiodorus, à 88. *Soltart* hozvan e-
lő, holott így vól *Sz. David*: Ki ü-
zettettek ők à te kezeidből, örökre
nem látnak világoſſagot, az az, sem
az Istent nem láttyak, sem meg nem
vigasztaltatnak, sem könnyoknak kön-
nyebüleſe örökre nem leſen, hanem
az gehennara es örökre való tűzre
mennek, kiknek meg tartatik à ſeret-
ſegnek temerdek homalya mind ó-
rökre. Az Istenetleneknek fel-tama-
dala, kik ez életben poenitentiaſt nem
tartottak, az utolſo iteletnek kemén-
ſegere tartozik, nem az irgalmaſſag-
nak jo-tetelere, kiknek jobb volna ha
fel nem tamadnanak, mint az Ur
mondotta az arulo *Iudas*nak, hog job
volt volna neki, ha nem bűletet volna.
Mętko, hogy à kik az Istent jo-re-
temeoyi által nem akartak megh if-
merni

meroi, ismerjek meg az gyötrelmek által, mint *Ieronymus* mondgya. Az bűnben heverő Istenteleneknek lelkek azért, ki-mulvan az testből nem lattyak à Seregeknek Istene, hanem à szerettségben es kinokban lésnek. Az Istent pedig nem látói, fellyül hallad minden pokol-beli kinokat, mint *Bernard D.* mondgya.

Ieronymus.

*Matth 9
& 22.*

*de dom.
interior.
cap. 20.*

Az mi à Gehennat illeti, iras vagy az O Testamentumban az *Ennon* avagy *Hinnon* völgy felől, mely Jerusalemmel volt, kiben à rettenetes bálványozas, es az *Moloch*nak tiszteleti vala, mivel ott áldoztattak es egettettek megh az emberek. Ez utalatos tüzről kezdett nevezetni à Gehenna, azért az helyert, melyben az Istentelenek örök kinokban gyötrednek, mint *Ieronymus* mondgya. Az mennyei latásban tüzes es kőkőves tónak peveztetik. Mely Gehennának örökke valo gyötrelminek büntetéséről (kiről *Christus* ő maga is emlekezik,) olvasd meg *Chrystostomust.*

*En. Ios. 15
& 4. Reg.
23.*

*Ier. 7.
& 19.
& Esa. 30.*

Ieronymus.

*Apoc. 19
20. & 21.*

*Matth. 5.
10. 18 23.*

*Marc. 9.
Luc. 11.*

& alibi.

Hom. 31.
in Ep. ad
Roman.

must. De azt mondod, hol es micso-
da helyen leben a Gehenna? Mi gon-
dot arra? Mert azt kell tudakozni,
hogy vagyon, es nem azt, hol legyen.
Ne tudakozzuk azert hol legye, ha-
nem inkab mikeppen kerülhefsük azt
el. Azon *Chrysostramus* így bol: Nincs
semmi oly hasznos dolog, mint a ge-
hennarol elmelkedni, es bebelgetni.
Mert nem engedti azt Isten a gehen-
naban esoi, az ki arrol igaz meg-
tes által gondolkodik, mivel azert-is
berzette azt, es fenyogerözik vele,
hogy attul felven meg-jobbullyunk,
es abban ne esünk. Ne nevelsük a-
zert a gehennat, hanem poenitenciac
tartvan forgalmaztossan fellyünk at-
tul Ha az viz-özönnek idejen, kiról
Moyfes emlekezik, az emberek poe-
nitenciac tartottak, es a viz-özöntül
valoban feltek volna, el nem vettek
volna. A ki semminek veli a gehen-
nat, nem kerüli azt el, a ki penig azt
seme előtt viseli, nem esik abban. E-
zeket monda *Chrysostramus*. *Cypria-
nus-is*

Gen. 7.

In Ep. 2.
ad Theß.

nus-is így szól: Ez legyen, ugymond, a mi fegyverinknek kebitése, ez legyen eyjeli es nappali elmelkedésünk, hogy bemeink előtt viseljük, es mindenkor elmeinkben es czerkenseginkben forgassuk az hitetleneknek gyötrelmit, es az igazaknak jutalmat, tudni-illik; micsoda büntetéssel fenyegeti Isten az hitetleneket, es az hiveknek minemű dicsőséget iggerjen.

Az első halálról így szól *Sz. Iános*: Legy hív mind halálig, es renked adom az életnek coronáját. Es ismer azt mondgya: Az ki győzödelmes leben, nem árt annak az második halál. Egy summában, a második halálnak, ki örökke valo, es soha vége nem leben, semmi hasonlatossága nem lehet, nem-is gondoltathatik az első halállal.

Mindazáltal ha valaki egybe-hasonlításokat kívannya, olvassa megh az mit arról *Sz. Agoston* tanít. Es noha az kárhozottak nyomoruságiban

*Apoc. 2.**Apoc. 21.**De Civ.**Dei. 19.**cap. 28.*

es büntetésiben kissébség es nagyobb-
sag lehen, mint Christus mondgya;

Math. 11. Tyrusnak es Sidonnak, ugymond, könnyeb lehen allapattya az itelet napjā.

Luc. 12. Ismet, A' folga tudvan az ō Uranak akarattyat, es azt nem cseleködven, nagyobb büntetéssel büntettetik meg,

De Trin. 4. 21. c. 16. mint *Sz. Agoston-is* tanittya: mind-azáltal bizonyos, hogy azoknak büntetefek, kik az gonosságban holtak meg, öröкке valók lesnek, es soha meg nem bünnek, Mert a' tűzes többan vettetnek, es örökkön-öröкке, eyjel es nappal gyötrettetnek, mint

Apoc. 20 *Sz. Ianosbol* es *Esaíasbol* meg tetfik.

Esa. 34. Holott penig az Istentelenek felől azt irjak, hogy holtok utan tűzzel gyötrettetnek, miot a' bent irasnak sok helyei bizonyittyak, főkeppen penig az Christustul mondott sententia, mikor így szól: Mennyetek el en túlem átkoztak az öröкке valo tűzre, mely meg-kefittetett az ördögnek es az ō Angyalinak, az hol azon reböck utollyan ez-is hozza tetetik:

Matt. 25

Es el.

Es el-mennek az hitetlenek az örök-
ke való gyótrelemre, az igazak pe-
nig az örök életre. Az ő tűzek meg
nem alufik, es az ő férgek meg nem
hal, gyalazatosok lefnek minden test
előtt, azt mondgya *Esaias*. Az ge-
hennara vettetek az meg olthatat-
lan tűzre, à hol azoknak férgek meg
nem hal, es tűzek meg nem alufik.
A' polyvat meghi othatatlan tűzzel
égeti meg. Fellyük azért ezt az ha-
talmas es igaz Urat, az ki mind tes-
testül lelkestül gehennara veheti az
embert.

*cap. ult.
in fine.
Marc. 9.*

Luc. 3.

Matt. 10

Ez tűzről es gehennaról vetelked-
nek az Sz. Áryak es Doctorok, ha e-
zek à mondalok az valóságos éltető
tűzről értettefnek-é, avagy nem?
Nemelylek az tűzet es férget à lelki-
ismeretért vesik, mert mindent az
maga lelki-ismereti vadol az önnön
vetkejert. Nem-is leszen egyéb vado-
lod renaked, hanem az tennen csele-
kedetid, mellyek külön-külön for-
makban jelennek meg; az parazsa-

*Basilius
in Ps. 48.*

fag, lo-

szag, lopas, kurvalkodas, etszakajaval, modgyaval, es tulaydonfagival vetetnek elödben, kik minden vetkeket mint egy uyjal, s tulaydon belyegeikkel ki-mutatnak, mint *Basilius D.* írja.

Mely gehennarol es tüzről, micsoda, es hol legyen, lásd megh *Sz. Agostont*, az *Gazdagnak* es *Lazarinak* példajat, es à mit en az *Vasaróapi E.* *Luc. 16.* *vangeliomokra* irtam. Mi azokrol, *Dom. 1.* *post Trin* mellyek elmenk felett-valok, ne tudakoskodgyunk. Mert à ki az Isteni felleget vizsgállya, meg-emeftetik annak dicsösegetül, azt mondgya *Salamon.* *Prov. 15.* Hanem tartfuk az Isten igejéhez magunkat, es ne ketelkedgyünk benne, hogy az Istenteleneknek s az ördögöknek igazfagos büntetefek bizonyyal, es nagy kemenséggel megh nem lennenek, am bator az örökke valo tüz, minemü, es hol legyen, s-à gyötrelmeknek modgyait ne tudhafuk is. Legyünk inkább azon, hog ez elebē jo vitezseget vitezkedven, à hitet, es jo lelki-ismeretet meg tartvā, azokat

zokat a gyötrelmeket vég nélkül való veszedelmünkkel meg ne kostolyuk.

Vegezetre, vedd ebedbe ez halálnak magh külömbözteteseben azt, hogy az emberek, kik az első halaltul felnek, gyakorta az második halálban esnek, mely az lelket el-sakabtya Istentől, holott a leleknek élete az Isten, halála pedig a bűn. Senki azért ne fellyen az első halaltul, hanem a ki a második rettenetes halálra akar által menni, azt mondgya *Sz. Agoston.*

In Ps. 48

Holott pedig az halál minden embert rettent, ki mindazáltal csak rothadás, és féreg, mint *Sz. Iob* mondgya, es innen vagyon hogy az ő testet mint egy örökösül hadgya holta után a kigyoknak es férgeknek, mint az bennem látott dolog bizonyította, es holott az halálóak harcza nehez, es annak emlékezeti keserves legyen, es az emberi gyarló természetnek búkfege legyen a lelki fegyverre, es az halálnak rettenetes ábrázattya ellen való vigasztalásokra, mely fegyver az

cap. 25:

Ecclesiast. 10:

ver az hitnek payfa, es az leleknek e-
 les töre, mely az Istennek igeje, mint
Eph. 6. Sz. Pál tanit. Annakokaert az halal-
 nak rettegetesi ellé, az Istennek ige-
 jéből kell vigasztalást venni, mely ige
 az lelket meg vigasztallya, mint Sz.
Psal. 94. David mondgya: Az en bivenem fay-
 dalminak sokasaga ferint, à te vigaz-
 talasid örvendezettetek megh az en
 lelkemet.

Platonak, Plutarchusnak, Seneca-
 nak, Ciceronak es egyeb tudos embe-
 reknek bebedi nem vigasztallyak meg
 à lelkeket, mert azoknak nincs sem-
 mi hathatosagok, az sulyos betegse-
 gekben es az halálnak orajan, es mint
 à füst csak el-mulnak. Mert az mi-
 keppen az ábrázatok à zavaros vi-
 zekben ide-s-tova haboznak, es az
 emberi elmetül valósággal s-alhata-
 tosan meg nem fogattathatnak: így
 à világi bölcsek irasiból bizonyos es
 hathato hitellel megh nem mutattat-
 hatik es meg nem ismertethetik az ő-
 rök élet. Most azért végre, az halál,
 es an-

es annak sok fele rettegteteli ellen való alhatatos es tökeletes vigasztalásokrol folyunk valamit.

Az ember Istenül teremtetett, es lelekkel fel ruhaztatott, nem csak az vegre, hogy az égre es Napra nevezzen, mint *Anaxagoras* itelte; hanem hogy az Napnak es Egnek teremto Istenet, tiszta es tökeletes szívvel tisztelje. Mert azért adatott csak ő neki a bölcsnek ajandeka, es az ő gondolati-
nak tolmácsa a nyelv, hogy az Urnak felleget hirdethesse, azért is vetett mindeneket hatalma alá, hogy az ő teremto Istenenek ő is alaja vettetessek, mint *Lactantius* mondgya. Ez az Isten keperere teremtetett ember, az régi kigyónak csalárdsga es tanácsa által meg rutithatta ezt az Istennek keper, de megh nem uyjithatta, azt mondgya *Beda*. Kiert midőn halt erdemlet volna, az Isten, csudatos irgalmaságabol ez első vigasztalást teve *Paradicsomban Adamnak es Evanak*, sokunk is mindnyajan, így folyant:

Anaxagoras.

De vero cult. l. 6. c. 2. & de ira

Dei c. 14 Gen. 1. & Sapien. 2

Sup. c. 4 ad Eph.

2. Tim. 2 ha együt meg holtunk, együt meg-
 Pſal. 118. is elevenítettünk. Nem halok meg,
 hanem élek, es hirdetem az Urnak
 dolgait. Mely Sz. David ſavait Eu-
 thymius es többek az fel-tamadástól
 értik. Minekünk tellyes életünkben
 követnünk kell azoknak nyomdokit,
 Colosß. 3. kiknek életek most el rejtetet à Chri-
 stussal az Istenben. Az élőknek föl-
 Pſal. 116. debben járok az Ur előtt, azt mond-
 gya David. Te megh hagyod halni
 Pſal. 90. az embert, es azt mondod, terjetelek
 megh embereknek fiait. Dicserik az
 Pſal. 22. Urat kik őtet keresik, es az ő fiverek
 örökön-örökke el. Szükséghez azért,
 hogy azok fel-tamadtatvan, megh-is
 elevenítessenek. Sokan azok köz-
 zúl, kik földnek porában nyugodnak,
 Dan. 12. fel serkennek. Mely Daniel Prophe-
 tiájára nezett Christus, midőn azt
 Iohan. 5. mondotta: Mindnyajan kik az ko-
 porfokban feküsznek, megh hallják az
 ő ſavat, es ki jönnek, à kik jot csele-
 kedtek az életnek fel-tamadására, az
 kik pedig gonoszt cselekedtek, az ite-
 letnek

letnek fel-tamadására. Vagyon U-
runk, ki meg-fabadit az halalbol.

Psal. 68.

Az halottak fel-tamadásáról ide
fel-megh-mondot bizonyságokkal,
kösse öve az keresztényen ember a kö-
vetközendőket-is, tudni-illik azt,
mellyel Christus ő maga-is erősíti a
fel-tamadást, es az Moyses második

Exod. 3.

könyveben megh-irattatott. En va-
gyok az *Abrahamnak, Isaknak es Ia-
kobnak Istene*; Az Isten pedig nem
az holtaknak, hanem az élőknek I-

stene. Annakokért noha *Abraham,* *Matt. 22*
Isak es Jakob meg holtak, mindazáltal

élők. Szükséges azért, hogy *Abra-* *Marc. 12*
ham, Isak es Jakob nem csak főb re-

szekre, az az, lelkekre nézve éllye-
nek, hanem hogy testekben-is fel ta-
madgyanak, es lelkekkel megh eg-
gyesüllyenek. Mert, holott az *Abra-*

ham lelke tulajdonképpen bolvan,
nem lehet ő maga *Abraham,* hanem
csak része; Szükséges hogy az *Abra-*
hamnak Istene, az *Abraham* élő lelke-
nek es testének Istene legyen. Mert

noha az valasztottaknak elete megh
nem tokelletes; mindazalral immar
ugyan elnek az Istennek, kik idovel
Luc. 20. fel is tamadnak. Mert azok mind-
nyajan elnek az Istennek. *Sz. Pal.* is
az o Istenes ertelme berint, ez fel-ta-
madasrol valo hitunk agazattyat, az
1. Cor. 15. *Corynthus*-beliekhez irt leveleben to-
6
1. Theß 4 kelete *Isten* es vilagosan magyazza,
az hol ez dolognak kivaltkeppen va-
lo helye is vagyon. Mely fel-tama-
De verb. dasrol *Agoston Doctornak* emlekeze-
Apost. tes mondasat is meg kel jegyeznunk,
Serm. 34 midon igy boll: A' ki teneked az
meg holt es rohdott magot megh
elesti, kivel ez vilagon elhess; an-
nyival inkab te magadat fel-tamast,
hogy orokke elhess.

Iohan. 11

Az Uj Testamentomban ez test-
nek fel-tamadasrol sok bizonylagok
vannak, kik kozott kivaltkeppen az
Isten Fianak besedere kel figyelmez-
nunk, az ki igy boll: En vagyok az
fel-tamadas, es az elet, valaki hisen
en bennem, megh ha meghal-is, el.
Es

Es minden, à ki el es hisen en ben-
nem meg nem hal örökke. Senki nem
ragadgya ki az en juhaimat az en ke-
zemből. Ezt à Nemet orfagi Anya-
sant-egyhaz-is így enekli, mondvan:
Christus az út, à vilagossag, kapu, i-
gassag es élet, az ő Anyának tanatsa
es örökke valo igeje, kit nekünk otal-
mul adott, hogy ő benne batorfaggal
hidgyünk, es ezért semmi hatalom
minket az ő kezéből ki nem ragad-
hat. Az ki Istenben veti remenleget
es bizik ő benne, soha az megh nem
segynittetik, mert à ki ezen az kő-
siklan eppit, ha sok nyomorusagokat
sened-is, mindazaltal nem lattam
hogy el-hagyattatott volna az, à ki
bizik ő benne. Mert minden hiveket
meg segít es meg szabadit.

Iohan. 10

Vannak az sent irasok mas bi-
zonylasi-is ez fel-tamadaslrol, mel-
lyeket az Isten Fia mondott, ugy
mint: Ez annak akarattya az ki en-
gem el bocsatott, hogy valaki lattya
az Fiut, es hisen ő benne, örök etete

Iohan. 6.

es en fel-camastom őtet az utolsó na-
Johan. 5. pon. Ismet: El-jő az ora, es most
 vagyok, melyben az halottak megh-
 halliak az Isten Fianak sávar, es az
 kik megh-halliak, élnek. Es ugyan ot
 azt mondgya: Bizony, bizony mon-
 dom tieknek, à ki halgattya az en
 beszédemet, es hisen annak, az ki en-
 gemet el-bocsátot, örök élete va-
 gyon, es nem megyen az iteleltre, ha-
 nem az halalbol éleltre költőzik. Ha
Johan. 5. ki az en beszédemet megh tartya, az
 az, alhatatos hittel veszi es követi azt,
 halalt nem lat örökke, az az, meg-fa-
 badul az halaltul es az örök kárho-
 zattul, mint Christusnak ez utolsó
in 8. To. mondasat *Luther M.* maga jó értelme
mo Ienē. berint jelessen es sok izben meg-ma-
fi fol. 333. gyarazta, es annak hasznat megh-mu-
cum seq. togatta, mint ezt meg lathatni. Így
Johan. 11. bol Christus masutt-is: Valaki hisen
 en bennem, ha megh-hal-is, él. Ismet:
Joh. 14. Elek en, es ti-is éltek. Ismet: Az ki
Johan. 6. hisen en bennem, annak örök élete
 vagyok, ne félljünk azért az idő be-
 rint va-

rint való halatuk. Mert mihelyen az halál a mi fejünkön az Christuson *Rom. 6.* többé nem uralkodik: úgy mi rajtuk-is, mint ő tagjain, nem urakodhatik.

A nagy es hatalmas urak, úgy vagyunk királyi ajándékokat adhatnak, de nem adhatnak örök életet, minc ezt az *Nagy Sándor* historiaja bizonyította, ki midőn a *Babyloniai győzedelem* után sok Királyi ajándékokat osztogatott volna az embereknek es a *Philosophusokat* meg feddette volna, hogy azok ő túle tellyesleggel semmit nem kernenek, s-vegre erősen ugyan meg is parancsolna, hogy ők-is valamit kernenek ő túle, írják hogy a *Philosophusok* ezt felelték *Sándornak*: Uram Király, adgy halhatatlanságot minékünk. Mely felelettel meg gyoyolak *Sándor*, mivelhogy ő-is haando volna, es senkinek halhatatlanságot nem adhatna. Az ember *Christus* pedig, a ki Királyoknak Királya, es Uraknak Ura, a mi testünk. *1 Pet. 3a*

Joh. 10.

Exod 15.

Eph. 5.

2. Cor. 4.

nek es lelkünknek orvosa, pásztor es fejedelme, egyedül ő adhat halhatatlanságot, mint ő maga mondgya: Az en juhaim hallyak az en barmar, es en örök életet adok nekik. Ez Christus ígeretiben bizzunk, mert egyedül csak ő vezereket a bodog nyugodalomnak es csendessegnek helyere, mint az Nemet-orvosi Anyaszentegyhaz enekli, mondvan: Orvos adott minékünk, ki az élet. Christus mi erettünk meg-holt, es egyedül berzette meg nekünk az örök életet. ő maga-is azt mondgya az Ur: En vagyok a te orvosod, avagy mint *Ieronymus* fordittya, az te meggyógyisod. Annakokaert alhatossan kell hinnünk, hogy az mi testünknek fel-tamadasa az Ur Iesus Christus fel-tamadasanak fényes napjatul vilagoskodik, mert az mikeppen hogy az mi fejünk fel-tamadott; ugy mi is az ő testenek tagjai fel-tamadunk. Az ki fel-tamadotta a Iesust, ugyan az fel-tamadat minket is a Iesus által. Az

Chri-

MESTERSEGE.

159

Christus fel-tamadása, az mi fel-tamadásunknak közönseges kezesse, azt mondgya *Theodoretus*. Egyedül à Christus berzett minékünk életet az ő halálával, fel-tamadásával pedig örök igazságot. Mert à Christus néven kívül, nincs több név, az melyben nekünk idvezűlnünk kellene. Valakinel az Christus vagyon, annak örök élete vagyon. Mert az Iesus Christus az Istennek Fia, ez az igaz Isten, es örök élet, mint *Sz. Ianos* mondgya. Midőn azért az Christus à mi életünk es igazságunk megjelenik, akkor mi-is ő vele megh-jelenünk à dicsőségben.

Theodoretus.

Act. 4.

1. ep. 5. in fine. Philip. 8.

Ezeket, es több bizonyoságit à sentsírásnak hátnal hog' előtted visellyed, mikor az ördögh es az Istentelenek az ő okoskodásokkal gyanússa akarnák tenni te előtted à testnek fel-tamadását, es azt akarnák veled el hitetni, hogy az Istennek nincsen hatalma az holtaknak meg-elevenítése-re es fel-tamadására, mint ezt *Plinius*

l. 2. c. 7 & l. 7. c. 55.

nyilván írja, es megh vallya hogy ez az-ó értelme. Mert azt mondgya, hogy ő azokkal egy értelemben vagon, kik az halottak fel-tamadásat tagadgyak. A kit en *Pliniusban* nem annyira csudalok, mint amaz *Orvos*
Luc. 14. *Galenusban*, ki az emberi tagoknak háánairól-is írvan: Ha, ugymond, az Isten hirtelen embert akarna à kőből teremteni, nem cselekedhetne,
Luc. 3. az *Keresztelő Iános* nyilván valo tudománya ellen, ki azt mondgya: Hogy az Isten megh az kővekből-is *Abraham* fiait teremphet. Effele megh csufolok felől igy szól *Tertullianus*:
in lib. de resurr. carnis. Senki nem el inkább test verint, mint à kik az testnek fel-tamadásat tagadgyak. Mert à kik az bűntest tagadgyak, meg-vetik az fenyiteket-is.

Ehembe jut itt eonekem amaz ekes historia, kit *Sz. Agoston* ír egy *Orvos* felől, ki az testnek fel-tamadásat, es à leleknek halhatatlanságat kettegessé teszi vala. Ennek álmában megjelenik egy bepiffiu legény, es barát-ságossan

sagossan bolvan neki, kerdi, ha ismeri-e őtet? kit midőn az Orvos tagadna, mindazáltal megh-vallana hogy lattya őtet, es bebedet-is hallya. Mond az iffiu: Mikeppen latz engemet holott semmid be-zaroltattak? Mikeppen hallod bebedemet, ha nincsenek nyitva; hanem aluól? Mely historiat *Luther Marton is* hoz elő, ki nek ő imez mondast utanna veti: Tanuld meg azért es hidd el, hogy vannak mas lelki semek, kikkel latnak az Christusban hívő emberek, ha binten az halal által testi semek be-zaroltatnak, avagy inkább tellyesfeggel el-oltattatnak is.

*In Gen.
cap. 15.*

A' Sidok között azt tanítottak az *Act. 23.*
Sadduceusok, hogy semmi fel-tamadás nem lehen. Azont cselekedtek *Hymeneus* es *Philetus*, es a mi időnkben *Porphyrius* es *Polycronius*. Így csufoltatek meg *Sz. Pál* az *Athenas*. *Act. 17.*
 beliektül, midőn az testnek fel-tamadásáról prædikállana, es hason-
 talan bebedűnek nevezetetek; ki megh-
 vallot.

Act. 24.

Act. 26. vallotta à *Felix* nevű *Tisztartó* előtt, hogy mind az igazak s mind az Istētelenek fel-tamadnak, mellyet *Festus* nal is *Agrippa* Kiralynak es felesége nek *Bernicenek* jelen-letekben bator-saggal meg erősített.

Ha azért az órdóg à te elmedben ilyen gongolatokat akarna óntóni, es te veled az fel-tamadások ágazat-tyarol akarna vetekedni, s hitedet próbálná, te az Sz. Irasbeli elő fam-lalt bizonyságokat veszed ó ellené i-gaz hit által, es megh-győződ ótet, mint à mi fejúk az *Christus* à Sz. I-rasnak erős bizonyságival győze meg es úze el magatul. Nem engedi Isten hogy fellyeb kísértessel annal, az mint el-víselheted, hanem azt cselekebi hogy el fenvedhesed, mert ó megh szabadithat tegedet à kesértetből. Ne fogadgyad azt, az mit te benned az test ből, sem à mit az emberi okosság es à *Sathan* tanacsol. Mert semmit egyebet hihetetlenesnel, es kétség-ben való esesnel nem ből teneked, hanem

Math 4.

☞

Luc. 4.

1. Cor. 10.

2. Pet 2.

hanem azt halgassad à mit az Ur be-
 fel, ki az ő Szentinek bekefeget es
 örök életet iger, mint *Chromatius* ból.

Sup. Ps.
85.

Igazak az Sz. Irasbol elő-hozott
 bizonyágok az testnek fel-tamadása
 felől, mint *Tertullianus* ez fel-tama-
 dást az *Marcion* es több eretnekek ei-
 len állattya: à hol azt tanittya, hogy
 az halottak fel-tamadása, à keresztve-
 neknek bizodalma, es meg mutattya,
 hogy ez világi visza-fordulo min-
 den rendek, nyilván valo bizonyága
 az halottak fel-tamadásának, s-vegre
 így rekebbi bé mondásat: Holott I-
 sten kezdetben földből teremtetete az
 embert, ugyan őtet ismét fel-tamast-
 hattya az földnek porabol, mert sok-
 kal nehezebb azokat teremteni, mel-
 lyek nem voltak, hogy sem mint
 meg-uyjítani, à kik az előtt voltak;
 mint *Gergely D.* írja.

l. 5. & l.
de resur.
carnis.

6 moral.

Epiphanius egy *Oratiojában*, mely
*Ancoratus*nak neveztetik, azt mond-
 gya: Fel-tamadnak mindazáltal, ha
 nem akarnak is, es minden teremtetett
 allatok

*Epipha-
nius.*

allatok meg-hamisítottak őket, kik
 minden napon az fel-tamadásnak á-
 brazattat mutogattak. Mert az
 Nap el-nyugodik, es álom által jelen-
 tyük az halottak állapotát. Fel-ke-
 lmet azon Nap, ki minket fel ser-
 kentven az fel-tamadást mutogattya.
 Le-bággattatnak a gyümölcsök, es
 minden dolgoknak folyása el-mulik,
 hogy a mi innen való ki-költözésünk
 azokból ábrázoltassék. Az föld bé-
 vettetik es meg-viragzik, mivel az
 meg törettetet dolgok a fel-tamada-
 után meg uyjulnak. A faska meg hal,
 s az ő tenyészetit a földben mint egy
 egy el-assa, es azt idővel a föld meg
 adgya. Az magok el vetternek, es
 előter meg-rodhadvan, ugy eleve-
 nittetnek meg. Mert ha megh nem
 rodhadnanak, meg nem elevenitet-
 nenek. Jelensegeket tett Isten mi ne-
 künk a mi hús kőrmeinkben, kik bi-
 zonyfagot tesnek az mi fel-tamada-
 súnknak remensege felől. De az mi
 hajunknak mint egy coronaja által is
 meg

meg-jelenti az mi fel-tamadásunkat.
 Mert az mi meg-holtak latdik az mi
 testünkben, az az, hajunk fálai el
 metbetven ismet ki-nőnek, meg mu-
 tatvan à fel-tamadásnak remenleget.
 Ezek *Epiphanius* Savai.

Irjak hogy *Nero*, ki à Romai Csa-
 sárok között ő ferteztette megh leg
 előber magát az keresztényeknek öl-
 b-dökletével, kárhoztatta ez keresztýe-
 ni tudományt, mely tellyes à fel-ta-
 madásról es örök élettről való vigaz-
 gyalásokkal, mint *Eusebius* elő hozza, *l. 2. c. 25.*
 mely tudományról mindazáltal min-
 den *Confessórok* es *Martyrok* vérekkel
 es halalokkal-is bizonyfagot tette-
 nek, hogy az örök életre mehessenek.
 Szolottunk à testnek fel-tamadásról
 es annak bizonyfagirol, ez vagy on-
 khatra, hogy az halál, es annak rette-
 gtetesi ellen-is valamit mondgyunk.

Első vigasztalásod azért, az halál,
 es annak rettegtetesi ellen ez legyen
 tebeked, hogy ezt mondhaszad: Tu-
 dom megh kell halnom, es az en te-
 stemnek

Gen. 3. Istennek a földbe kell térni, az honnan kezdetben vétetett. Ellenben tudom azt-is, hogy az en testem nem marad az halalban, hanem fel-tamad az földnek porabol. Mert vagyok oly Uram, ki engem az halalbol meg szabadit.

Isa. 41. Nem félek azért az halaltul, mert az Ur vagyok en velem, mint a Propheta mondgya: Ne fély, mert en te veled vagyok. **Ismet:** El-vette az Ur a te büntetesidet, ki-üzte a te el-lenségedet. Az Ur vagyok te veled, nem rettegs többbe a gonosztul.

Sophon. 3.

LUC. 2.

Jusson ebedben az Angyalnak vizgaltalo befele, mellyet nem csak a pastoroknak, hanem minden embereknek jelentett, mondvan: Ne félyetek, mert búletett nektek az meghválto Christus. Vallom az testnek fel-tamadását az en hitemnek ágazatiban, mikor azt mondom: Hiszem az testnek fel-tamadását. Mely hit ágazatyanak savait a régiek az közönséges gyülekezetekben, fel-emelt kezzel

kezzel, magok saját testet mutatván,
nem csak úgy bókák vala el-monda-
ni mint à *Credobá* vannak, tudni illik:
Hisem az testnek fel-tamadafat, ha-
nem hozza rebik vala ez iget, EZ,
s-azt mondottak, Hisem ez testnek
fel-tamadafat, jelentván az ő tulay-
don testeknek, es nem másnak fel-ta-
madafat, mint *Cyprianus* írja. Sz.
Pal-is mint egy uyjal mutatván ez *9. Cor. 15.*
fel-tamadast, azt mondgya: Szükség
hogy ez romlando test romolhatat-
lanfagot óltózzek fel. Senki közzü-
lünk magának nem el, sem magának
nem hal megh. Mert ha élünk-is, az
Urnak élünk, ha meg halunk-is, az
Urnak halunk meg. Akar ellyünk a-
zert, akar hallunk, az Ure vagyunk.
Mert à vegre holt meg, es tamadott *Rom. 14.*
fel à Christus, hogy mind eleveneké,
s-mind holtakon uralkodgyek. Nye-
refeg ennékem az halal, mert à Chri- *Philp. 1.*
stus az en életem.

Egy summaban, erős hittel kell
azt hinned, hogy valamin Christus

L

Caper.

Capernaumban a Jairus leányát, Na-
 imban az özvedgyenek eggyetlen
 egy fiát, es Lazart Bethaniaban fel-ta-
 maftotta egy bávával; ugy tegedet-
 is fel-tamaft az utolso napon. Mert
 az mint ez három személyekkel csele-
 kedek, ugyan azont az Anyasent-
 egyházban bé-teltyesíti az közönse-
 ges fel-tamadaskor. Mert akkor az
 Christus bávara mindenek fel-tamad-
 nak.

Ioh. 5.

II.

Masodik es kivaltkeppen valo vi-
 gaztatas, vagyon az Istennek hoz-
 zánk valo szeretetiben, hogy az ó Fi-
 at mi erettünk emberre lenni, ben-
 vedni, es megh-halni akarta, hogy
 minket-is fiaiva, es az örök életnek
 örökösive tenne. Ez szeretet a töke-
 letes vigaztatalának kut feje, es erős
 kő vara, nem csak minden nyomoru-
 saginkban, hanem az halalban-is, hog
 tudgyuk hogy ó szeret minket, hozza-
 fogad, es megh halgat, es az örök élet-
 tel meg-ajandekoz, az ó Fiaert az mi

I. ep. 4. Közben-jaronkert, mint Sz. Ianos
 mond-

mondgya: Abban jelent meg az I-
stének szereteti mi hozzánk, nem hogy
mi szeretünk volna őtet, hanem hogy
ő szeretett minket és el bocsátotta az
ő egyetlenegy Fiat ez vilagra, hogy
áldozat lenne az mi bűneinkert, hogy
ő általa életünk lenne. Ígyen sere-
tett minket az ő szerelmes Fiában,
meg ez világ fundamentomanak fel- *Eph. 1.*
vetése előtt.

Szemünk előtt viseljük azért a-
maz vizsgálással tellyes mondat: *Ioh. 3:*
Ugy szeret Isten ez vilagot, hogy az
ő egyetlenegy Fiac érte adna,
hogy minden valaki ő benne hisen,
el ne vessen, hanem örök clete le-
gyen. O Istennek csudalatos és ki-
mondhatatlan szereteti, mellyet egy
ember sive sem foghat meg! Egy
földi atya sem adná az ő fiat más vet-
kejert halálra, mint az mi Menyei
Atyánk cselekedet, ki az ő Fiac ez
vilagh bűnejert adta, hogy minden
valaki ő benne hisen, el ne vessen, ha-
nem örökke ellyen. Hogy fogadjaz

Bern.
hardus.

Ose. 11.

Rom. 8.

meg valtsa, nem kedvez fiának, azt mondgya *Bernard D.* Sokkal nagyobb külömbsege vagyon azért az Isteni szeretetnek, hogy nem mint az emberi szeretetnek, mint ő maga az Isten mondgya az *Propheta* által: *En Isten vagyok, es nem ember. Az Isten, ki az ő Fianak nem kedvezett, hanem mi érettünk adta, mikeppen nem adna meg minékünk ő vele mindeneket? Szereti az Isten az embert. Mert ugyan-is mikeppen nem szeretné azt, kiért az ő egyedlen egy Fiat kebeleből alá bocsatta, mint *Clemens Alexandrinus* mondgya? Ezt az Istennek az emberi Nemzethez való szeretetit, mindennapi kegyes elmelkedésekkel mint egy pecsettel kel siveinkben be-írunk, kire minket az bennünk búletett atyai indulatok nem kevesse indíthatnak, melyek à mikeppen az méltóságos természetekben inkább ki-nyilatkoztatnak, es magokat vilagosban előnkben adgyak: ugy el kell hinni, hogy azok az se-*

az szeretetnek indulati az Istenben sokkal nagyobbak es buzgosagosbak, holott senki nem tagadhattya, hogy a szerző ok meletosagosb nem volna annak munkajanal. Kiből meg tessék, hogy a szeretetnek indulati annyival buzgosagosbak az Istenben, az mennyivel ő minden ő tüle teremtetett természeteknel meletosagosb, mint az

Esa. 49.

Propheta által mondgya: Avagy elfelelkezhetik-é az anya az ő gyermekekről, hogy ne könyörüllyön az ő mehenek gyümölcsen? s ha bintén az elfelelkeznek-is, de en nem felelkezem el te rolad. Ezt azért az Istennek tökeletes szeretetit magunkhoz kapcsoljuk, es mindennapi könyörgésünk által annak ismeretit, es a Sz. Leleknek világosításat kerjük Istentől, fel-kialtván Sz. Agostonnal.

August.

Tekints meg, mely ki-mondhatatlan az Isten szeretetinek hozzánk való nagy volta, ki minket semmiből teremtetett, es valamink vagyon, ő ajándeka. De mivel inkább szeretjük az a-

jandekot az ajandekozonal, à terem-
 tenc allatott az Teremtőnel, az őrdög-
 nek töriben estünk, es annak fogai-
 vá lettünk. De az Isten irgalmasága-
 tul indittatvan, el-küldé az ő Sz.
 Lelket-is, ki által à fogakat fiakká
 fogadná. Az ő fiat az meg-yaltásra;
 Sz. Lelket szeretetinek jelere adta;
 ő magat vegre à fiufagra való foga-
 dasnak öröksegere tartya. Így mint
 kegyes es irgalmas Isten, az ember-
 hez való buzgo szeretetiből nem csak
 javait, hanem ő magat-is érte adta,
 hogy az embert meg nyerhesse, nem
 annyira magának, mint tulajdon az
 embernek. Hóg az emberek Istentől
 sülettenének, előfer Isten sülettetek
 ő tőlők. Kicsoda azért oly kemény,
 kit az Istennek szereteti megh nem la-
 gyitana, mely oly buzgosággal előzte
 megh az embert, hogy az emberent
 emberre meltoztatot lenni? Szeres-
 sed azért azt, à kitől ennyire szeret-
 tettel. Szeressed à te teremtődöt, ki-
 től szeretettel. Ezek Sz. Agoston ba-
 vai.

Ez edesleges szeretet az nekünk ajandekozando örök életnek, es Isteni dicsőségnek bizonyfaga, mely mindennel meltosagosb. El-valasztott minket Isten az örök életre az Christusban, megh vilag fundamentomanak fel-vetese előtt. Mint Christus is mondgya: Jövetek el en Atyamnak aldottai, birjatok az orfagot, mely tinektek meg-kebittetett vilag fundamentomanak fel-vetese előtt. Ez örök életet hisbük, mint az *Apostoli Credoban* vallyuk. Halgals te *Babylon*, nemuly megh *Sodoma*, mert ez hitnek ágazattya nekem igen vilagos, így soll *Epiphanius*. Mely örök életet megh-mutata Isten *Enochban*, *Illyesben*, es az *Ó Fiaban*, imez vers berint:

Eph. 2.

Matt. 25

Ep. 323.

Gen. 5.

2. Reg. 2.

Hogy az hiveknek örök életek legyen,
 bizonyfag az *Illyes*,
 bizonyfag *Enoch*, es bizonyfag az *Isten Fia*.

Ez örök élet lefen az *Szombatnak* *Hebr. 4.*
Szombattya, es amaz veg nélkül va-

lo ionep nap, midőn az Isten örök-
 kőn örökke dicserjük, mint a nyoltz-
 van negyedik Soltarban megh iratta-
 tott: Bodogok azok Uram, kik a te
 házadban lakoznak, azok tegedet
 mind örökke dicsernek. Kihez Sz.
 Agoston ezeket hozza tebi: Az bo-
 dogoknak a menyorságban minden
 dolgok fogyatkozás nélkül való, es
 az Istennek dicsőítése lehen, az hol
 amaz uy eneket enekellyük: Szent,
 Szent, Szent az Ur. Örvendetes es-
 tendő lehen akkor, mely a bűnnek es
 halálnak örök folgalattya alol-valo
 meg szabadulást árnyekozza, mint az
 ábrázolo példa megh-mutattya. Es
 nem csak mi dicserjük az Isten ö-
 rökke, hanem az Isten-is, ki minde-
 nekben minden lehen, minket örök-
 ke való dicsőséggel fel-ekesit, ugy
 mint vilagossággal, bölcseséggel, i-
 gazsággal, élettel es veg nélkül való
 örömmel, közötven ő magát velünk,
 es hasonlökká tevē minket magához,
 mely dicsőseget abban az örök élet-
 ben tő;

Apoc. 4.
 14. & 15.

Levit. 25

ben tökéletesen el-vevünk. Melfo a-
 zert, hogy Istennek ez veghetetlen
 es ki-mondhatatlan szeretetiért mi-is
 halakat adgyunk, ötet beresük, es az
 ő Fianak véret mellyet à mi bűneink-
 ért ki-ontott, labunk alá ne tapod-
 gyuk, ismerjük megh inkább es hid-
 gyük el, hogy à Jesus Christus vere-
 tistie megh minket minden bűneink-
 ből, mint *Sz. Ianos* mondgya. Ki be-
 retett minket, es megh-mosott az ő
 verevel minden bűneinkből. Nagy
 dolog, hogy meg-bocsattattak az mi
 bűneink; de nagyobb dolog, hogy az
 Ur vere által bocsatattak megh, azt
 mondgya *Chryso-
 stomus*. Az örök e-
 let azért Istennek ajandeka, az mi
 Urunk Jesus Christus által.

1. Ep. c. 2.

Apoc. 1.

Act. 20.

Chryso-
stomus.

Rom. 6.

Ha Isten az embert csak savával
 váltotta volna meg, panaszkodhatot
 volna az ördög, mint ha az Isten in-
 kab Uri hatalmával élt volna, hogy
 nem mint igazsággal, mint *Beda*
 mondgya. Mely te szeretetedert, e-
 des Istenem, halakat adok teneked,

in lib.

Iuar. q.

quest. 15

BODOG KIMULASNAK
 es kerlek, engedd meg azt ennekem,
 hogy ugy kivanhassalak tegedet, es
 ugy ferethesselek à mint kivantatik.
 Te, o Istenem, tanits meg engem te-
 gedet keresni, mutasd meg magadat
 à keresőnek, mert nem-is kereshetlek
 tegedet ha te nem tanitas, megh sem
 talalhatlak ha meg nem mutatod ma-
 gadat; Kereslek tegedet ohaytással,
 ohaylak keresessel, meg talallak fe-
 retven, feretlek meg talalvan. Am-
 bator hallyak meg Uram, hogy lat-
 hassalak tegedet, kivanok meg halni,
 hogy lassam à te Fiadat az en idvezi-
 tómet, mikeppen Sz. Agoston-is sok
 soval ugyan ezent kerik.

*In Ma-
 nual. c. 3*

Ez vigasztalast az Istennek hoz-
 hank- valo fereteri felől, hogy az ő
 egy fülött Fiat mi erettünk emberre
 lenni, benvedni, es meg halni akarta,
 alhatatos hittel kell vennünk, mivel
 minket fiaiva, es az örök életnek ő-
 rökösive tett. Mert à ki az őnnön
 Fianak nem kedvezett, hanem mind-
 nyajunkert adta őtet, mikeppen nem
 adott

adott volna megh nekünk mindene-
ket ő benne? Kicsoda szakított el min-
ket ez Istennek szeretetétől? Bizon-
nyal hiszem, hogy sem halál, sem élet,
sem akarmi teremtetett állat nem sa-
kálthat el minket attul a szeretettől,
mellyel minket szeret az Isten az ő
Fiáért a mi Urunk Jesus Christusért.

Ezt az Istennek ki mondhatatlan
szeretetit, hogy nem kedvezett az ő
Fiaiak, hanem mi értünk adta ő-
tet, a mi szívünkben mint egy pecset-
tel be-írjuk. Mert ezzel ajánlya mi-
nekünk Isten ez ő nagy szeretemet,
hogy ha midőn megh bűnösök vol-
tunk, az Christus meg-holt mi éret-
tünk, sokkal inkább most az ő vére ál-
tal meg-igazítottatvan, meg-sabaditta-
tunk ő általa az haragtul. Szeressük
mi-is azt, a ki minket előb szeretett,
es függőbbük séminket az ő egy Fia-
ra a mi érettünk megh febittetett,
meg-holt, es fel-tamadot. Meg-vál-
to Urunk Jesus Christusra, es ő általa
a kárhoztato törvényinek, halálnak,
bűnnek

Rom. 5.

1. Joh. 4.

bűnnek, es pokolnak ellene vigasztal-
lyuk magunkat, örömmel örvendez-
ven kellyünk fel, bizony ez vigazta-
lasban, hogy amaz ellenünk valo kez-
iras el tőreltetett. Vala az őrdögnek
az mi termesbetünk ellen kez-irasa,
tudni-illik az Isten törvényenek meg-
segefeért valo átok, es az Istennek
regi sententiaja, mellyet az mi első
atyaink ellen tellyes igazsaggal mon-
dot vala, ki által az egész emberi nem-
zetseg örökke el-kárhozott vala. Ez
kez-irast Christus à kereset-fan meg-
sakaftvan, el tőrelte, azt mondgya
Cyrillus, mint Sz. Pál-is bizonyította.

Coloss. 2.
Gal. 3.

Megh szabadultunk azért Isten által
az törvennek atkatul.

Mikeppen à lo-darások megh üt-
közven à kőben el török fulakjokat,
ugy hogy többbe senkinek azokkal
nem árthatnak; így à mi ellensegink,
az őrdög. à bűn, halál es à pokol meg-
fobattak az ő fulakjoktul es mér-
gektül, ezért, mert ő benne mint egy
kősziklaban es segelet kőben meg üt-
közöttök

köztek, mint *Athanasius* sepen írja: Nem árthat minekünk az halál, mert à Christus az ő halála által, el törlet- te azt, kinel az halálnak birodalma vala. El nyelte ő az halalt à győző- *Heb. 2:* delemre. Hala legyen azért az Isten- nek, à ki minekünk győzödelmet a- dott az mi Urunk Jesus Christus ál- tal, az halalon, bünön, ördögön es poklon, mely győzödelmet az Isten nem tartott magaban, hanem mine- künk adta az Ur Christus által, mint *Sz. Pal* tanittya. Az mint azért *Ge- deon* keves magaval, csak három biz *1. Cor. 15:* vitezekkel à *Madianitaknak* nagy se- *Ind. 7:* regit meg-győzte, nem fegyverrel a- vagy valami erővel, hanem csak az kúrtóknek zengesevel: Így à bün, az halál, es pokol minden erejekkel meg győzetteknek, csak az Isten ige- jenek harfogásával, es à könnyörge s- sel ha igaz hitből fármazik, mely ál- tal el-vebbük az mi lelkünknek idve- seget. Es mikeppen *Eliseus* à mezei *1. Pet. 1:* sári tókból főzött pépnek keserűse- *4. Reg. 4:* get, ke-

get, keves listel meg edesítette, úgy hogy abban nem lenne többé az halál: Ugy Christus az halaloak keserűséget maga bebedével mint egy edes mezzel meg elegyítette, mint az á-brázolo pelda mutattya, úgy hogy a kik ő benne hisznek, nem kóstolják meg az halált. Hanem a mi keppen az ál-orczafoktól nem félünk, minek-utanna az ál-orczát le-tettek: így a bűntől sem félünk többé, mert azon Christus el vette a mi bűneinket, es a keresztfán a maga testen viselte azokat. Így mikor ez romlando test romolhatatlanságot veszen ő magára, es ez halando test halhatatlanságot öltözök fel, nem rettegünk akkor az haláltól, sőt ezt mondjuk ő neki: Hol vagyon most a te fulakod, oh halál! Mert ez Christus az Istenek amaz baránya, ki el-vette ez vilagnak bűneit, az ő vere tiszt megk minden bűneinkből, úgy hogy fejebék legyünk az honal. ő viselte a mi faldalminkat, hogy minekünk beke-segünk

Psal. 19.

Exod. 19.

Ioh. 8.

1. Pet. 2.

1. Cor. 15.

Ioh. 1.

1. Ioh. 2.

Psal. 51.

Esa. 53.

segünk lenne. Azt à ki bűnt nem is-
mert valà, bűnne tette mi erettünk,
hogy mi ő benne Istennek igazsaga-
vá tetettetenk.

2. Cor. 3.
in fine.

Mivel penigh az irgalmas Isten
mindnyajunknak bűneit az ő Fiara
vetette, bizonyara ő igaz Isten le-
ven, nem kivan két fele büntetést,
eggyiket az ő Fiatul, es mi rúlunk à
másikat, mert egyedül à Fiu fizette
meg halálával elegendeskeppen à ke-
rész-fan az válságnak árrat, midőn
igy kiálta: Be-telleyesedett. A Chri-

Ioh. 19.

Eph. 1.

stus által vettük el bűneinknek bo-
csanattyat, ki fel-tamadásával megh-
rontotta à poklot. Ha valaki vetke-

zendik, vagyon Szó-bolok az Atya-
nal à Jesus Christus, es ő aldozat à mi

1. Ioh. 2.

bűneinkert, es nem csak à mienkert,
hanem ez egész világ bűnejert-is Bi-
zony bebed, es melto hog telleyeseg-
gel el-hidgyük, à Jesus Christus azért

1. Tim. 1.

jött ez vilagra, hogy à bűnösöket id-
vezitené, kik között en vagyok első.

Az embernek Fia à Jesus Christus, a-

Matt. 18

zert

zert jött hogy idvezitse az mi el-ve-
set vala. Erről minden Prophetak
bizonyfagot tesnek, hogy az ő neve-
Act. 10. ben bűnöknek bocsanattyat vesik
mindenek, valakik ő benne hisnek.

Esa. 1. Mond az Ur à Prophetá által-is: Ha
az ti bűneitek olyanok mint a' bar-
sony, meg-fejerítettnek: es ha ollya-
nok-is mint a' Scarlat, fejerikke te-
tetnek mint à gyapju. Hidgyúnk e-
zeknek es egyéb Sz. Iras beli bizo-
nysagoknak, es hogy az keserteteket, a'
halalnak saydalmi es rettegtetesit
meg-győzhesűk, ezt mondgyuk Sz.

Psal. 26. *Daviddal:* Megh-környikeztek en-
116. gem az halalnak saydalmi, es a' po-
kolnak borongatási elől talaltak en-
gemet. Oh Uram, szabadits meg az
en lelkemet. Áz en bívem à te bebe-
dedet veti elődben, tudni-illik: Áz
en orczamat keressetek. Keresem U-
ram à te orczadat; Ne fordits el à te
binedet en túlem, en segitsegem legy
te, ne tavorzal el túlem, es ne hadgy
el engem, en idvessegemnek Istene.
Mivel-

Mivelhogy az en anyam es anyam az halalban es minden nyomorusagokban hadtak engemet, te pedig felvetel engemet, az az, velem voltal minden benvedesimben, hogy a nyomorusagoknak sokasagatul elborittatva ketsegben ne essem. Tegy jol Uram az en lelkemmel, hogy terhesen az o nyugodalmasra, (mint *Babylas Martyr* felol irjak hogy könyörgött midon halalra vitettetnek,) hogy járhaslak te előtted az előknek földében.

Harmadik vizgatalasod ez legye, III.
 hogy tudgyad, hogy a Christus te éretted es a te idvessegedert fállot le a menyből, es te éretted halalt benvedett, eltemettetet, fel-tamadott, es hogy a koporsóban hadta es temette el a te bűneidet. Mert az o halala, eltemetese, es fel-tamadasa által törtötte el amaz kez-irast, mely te ellened vala, többbe azért az te bűneidröl Coloss. 2.
 megh nem emlekezik. Mert azokat Ier. 31.
 benvedesenek idejen megh-ostoroztatvan, bé-fedezte az o veres palas-
 M Mat. 27.
 styával

Esa. 11. Istyával, es fel-tamadvan dicsőfejes
Psal. 32. koporfojában hadra. Bodogok pe-
 nig kiknek az ő vetkők be-fedeztet-
 tek. A Christus viselte a bűnöket,
 es hatalmával meg-győzte az halalt,
 kiert az Isten minden te bűneidet az
 tengernek melysegeben vetette, hog
 többbe elő ne jöhessenek, es neked ne
 árthassanak, hanem örökke meg-holt
 es el-temettetet bűnök gyanát legye-
 nek. ő az ördögöt az vilagoak feje-
 delmet ki rekesztette, es annak tartait
Mich. 2.
ult. in
fine.
Iob. 12.
2. Pet. 2. pokolra vetette, hog az iteletre meg-
 tartatvan gyötretteszenek. Ezekről
 az ő jo tetemenyiről el ne felekez-
 zel, mert könyörülő es irgalmas az
Psal. 103. Ur: nem cselekedet mi velünk a mi
 bűneink berint, sem a mi álokságink
 berint nem fizetett, mert valamely
 tavoly az egh a földül, ugy meg so-
 kasította az ő irgalmassagat minden
 őtet felőkön. Mely messze Nap-ke-
 let Nap-nyugathoz, oly messze veret-
 te tülünk a mi álokságinkat, mert ő
 látta a mi erőtelenségünket, meg em-
 lekez-

lekezven róla hogy mi porból-valók vagyunk. Ezzel az Istennek irgalmasságával, és a Chrustusnak érdemeivel melian erősítette es vigasztalta magát *Nazianzenus*, elvetve minden ó jó cselekedetiben-valo bizodalmat, mikor így bolott:

Nazianzenus.

A' dezma adásban, avagy a' törvényben id'esszegemet nem keresem,

Es az cselekedeteknek csaldard bizodalma semmi remenséget nem ad ennekem az menyorság felől,

Hanem taplalengemet csak az te kegyelmed,

Es sebeimet az te vérednek csöpögési gyógyittyak meg,

Mellyek ennekem, es minden büdő, ökönek egyedül valo remenségünk.

Negyedik vigasztalásod ez legyē, **IV.**

hogy az halal által edes álomra jutz, *Iob. 10.*

miot Chrustus bizonyittya az *Lazar* halala felől, midőn így bol: *Lazar a' mi atyankfia alufik.* *Math 9.*

A *Jairus* megholt leanyarol hasonlokeppen. *Sz.*

Pal-is azt mondgya, hogy alufnak

M 2

á halot-

Deut. 31. à halottak. Az Ur így szól Moysesnek: Eljő à te időd, es meghaló, es el-alulól à te atyáiddal. *David is* azt mondgya: Az en testem remensegben nyugóik, tudni-illik, az fel-tamadásnak remensegeben, batorlagos leven az örökke való rohdadástul. Mely remenseget *Sz. Agoston* magara tudra sábai, mikor azt mondgya: Amí bizodalmonknak tellyes remensege, à Christus halalaban, fel-tamadásban, es dragalatos véreben helyhezettettett. Holott penig az halal csak álom, meltan nem kel túle irtoznod, mert tudod, hogy te megh nem haló, hanem éló abban az álomban, mint *David* mondgya: Nem halok meg, hanem élek, es hirdetem az Urnak dolgait. Az te tested à koporsóban nyugóik, es lelked az egekben él itelet napiaigh, à mikor testestúl es lelkestúl mindenkor az Urral lesés. Mikor azért vesed ebedben életednek veget, meny bé à te ágyas házadban, es zard be utannad az aytot, es redd

*Psal. 16.**Psal. 118.**1. Theß. 4*

es tedd övé labaidat ágyadon avagy *Esā. 26.*
nyofolyadon, es kerjed az Urat, hogy
el alhassal, mint *Iakob Patriarcha is el*
alutt vala. *Gen. 49.*

ötödik vizgatalásod legyen ez, V.
hog' noha à te tested kezdetben föld-
ből teremtetven, halando, es ismet *Gen 2.*
földre kell lenni; Mindazáltal halha- *Gen 3.*
tatlan à te lelked, es nem marad az
földben, ambator *Lucretius* sok erőf- *Lib 3.*
segekkel, es *Plinius* ugyan erről irt *l. 7. c. 55.*
könyveben allalak is. Az eltemet-
tetett embernek ábrázattyarol gon-
dolkodgyunk, kiről *Sz. Agoston* be- *Ad frat.*
pen ir, mikor így szól: Menyűök *in Eve-*
be à koporsókban, s-lássuk megh mit *mo serm.*
talalunk ott, ha meg tekintyűk, holt *48.*
embernek fejet, veseit es beleit ta-
lalunk à főkben főkdőső varas beka-
kat, kik à velőből lettek, az veseiben
kigyokat, à beleiben fantalan sok
fergeket talalunk, kiket látvan az lel-
kes ember, annyira irtozik effele la-
tástul, hogy csak egy estaka sem ki-
van illyen helyen mulatni, oly igen

BODOG KI-MULASNAK
 iszonyu dolog az holt testet szemlélni.
 Ezek Sz. Agoston szavai.

Ugy nagyon meg kell vallani, hogy az holt test meg-rothad, es lassan-lassan meg emeletetik, es párakeppen az eltető egre ki terjed, mindazáltal hogy azon test az itelet napján fel nem tamadna, nem kell vállalni, mert fel tamad a romolhatatlansagra, mely feltamadaft hiszük az Apostoli Credo szerint, de annak modgyat nem tudgyuk. Minekokaert *Lucretiusnak* es *Pliniusnak* pogányi, hamis es hitetlen veledeseket tellyesleggel meghvetven, az Isten igejének igazsaga megh-mozdulhatatlan, tudni illik, hogy a test az honnan vetetett vala, meg ter a földben, az Lelek penigh az Istenhez megyen, az ki őtet adta volt, mint az Bölcs tanította. *Cyrellus* illyen fokkal mondgya hog ezt hisznünk kell: Minekutanna az benteknek lelkek az testől el-válnak, a mennyei Atyának kezében jurnak; mert azért adta Christus az ő lelket Atyának

1. Cor. 15.

Eccles. 12
 Cyrillus.

tyanak kezében, hogy attul es az ál-
 tal eredetet veven bizonyos remen-
 segünk legyen arról, hogy az halal u-
 tan à mi lelkünk is az Urnak kezében
 legyen, es az Christussal örökke el.
 Mert Sz. *Pal.* is azért kíván meg ob-
 lattatni, es à Christussal lenni. Eze-
 ket monda *Cyrillus*. Amaz het ifnu
 Martyrok anyja így szól: Nem en *2. Macc.*
 adtam tinektek à lelket, es egyitek-
 nek sem formaltam ábrázatot es ta-
 gokat, hanem az Isten ki ez vilagot
 es minden benne valokat teremtetie,
 es az embert formalta, mindeneknek
 dolgait vizsgállyá, ó adgya megh nek-
 tek à ti lelketekeket nagy irgalmassaga-
 bol. Ez leleknek halhatatlanságot bi- *Matt. 10.*
 zonyította Christus ó maga is, ezt
 mondvan: Ne féltetek azoktul kik
 az testet meg-ölik, az lelket penigh
 meg nem ölhetik. Ismet, - az kerebr-
 san meg terti tolvajnak azt mondgya: *Luc. 23.*
 Ma velem lebeſ Paradicsomban. Ha
 à lelek ki-mulvan az testből vele eg-
 gyüt el-veſne, nem lehetne Christus.

BODOG KI-MULASNAK,
 fal Paradicsomba avagy az örök élet-
 ben. Az Christus pedig örökke él
 à te lelked is azért mind örökke él.

Luc. 8. Olvassuk az *Jairus* megh-holt lea-
 nya felől, hogy az Christus bávara
 megh-teret az ő lelke. Bizonyára ha
 annak lelke tellyesleggel el-vebott es
 meg-holt volna, nem terhetett volna
 vissza. Így az meg-holt gyermek fe-
 lől-is, kit *Illyes* fel-tamarta, olvassuk
 hogy meg-teret az ő lelke.

1. Reg. 17

Ezekből es több bantalan sok bi-
 zonságiból à Sz. irások meg bizo-
 nyosodik, hogy az lelek halhatatlan,
 kit az okosb *Philosophusok*nak veleke-
 desi-is erősitnek à pogányok között,
 úgy mint *Platoe*, *Aristotelese*, *Ciceroe*
 es az nagyobbik *Catoe*. Mely vete-
 kedéseknek summait es erőstegit for-
 galmatoison őve fedte, es tudoson
 magyarázza *Chytræus David*.

de morte
 & vita
 aeterna,
 Tit. Se
 immort.
 anima.

Ez tökéletes vigasztalásban, hogy
 az te lelked halhatatlan, halalod ora-
 jaig alhatatos hittel meg-maradgy, es
 ne legy arról forgalmatos, hova men-
 nyen

nyen az te lelked holtod után, mint
Ælius Adrianus Cæsarrol írjak hogy
 keelkedett felőle, ki megh akarván
 halni ilyen versket eneklett:

*En hízelt edő, s-buydosó lelkecskem,
 Testemnek vendége, es uti-tarsa,
 Hova mégy mostan?*

*Sarga, hideg mezitelen vagy,
 Es sokasod Berint immar néjadzodol!*

Mert à te lelkednek lako helye az
 Meny-orfag lehen, az hol Christus az
 Ő Sz. Attyanak jobjan ül, ot lehen à
 te lelked-is, es ő vele örökkön-örök-
 ke el, mint halala orajan te eretted es
 mindnyajunkert könyörge mondva:

Atyam akarom, hogy az hol en va- *Iob 17.*
 gyok azok-is ott legyenek, hogy las-

lak az en dicsőfegemet. Bizonyara
 nincsen senkinek semmi köz helye, à
 kiben lehetne, hanem csak az ördög-
 nek, ki nincsen az Christussal, azt

mondgya *Sz. Agoston*. Ne veteked- *De pecc.*
 gyel arrol te magadban, ha à te lelked *merit. &*
Purgatoriumba megyen-é, melyben, *remiss. l.*
 ugy álmodozzak, hog à lelkek mind *l. c. 18.*

M 5

addig

BODOG KI-MULASNAK
 addig tüzzelegettnek, míg az bű-
 nöknek hatra maradt mocskaitul-
 vagy bennyeitül megtisztítottak, ki-
 ról szól az *Gratianus Decretoma*. Pla-
 to is hitea úgy magyarázza a *Purga-*
toriumot, mint az *Papistak*. Kit köve-
 tet *Virgilius* magyarázvan az *Purgato-*
riumot, mikor így szól:

Cö. Qua
 lis di.
 stin. 25
 Plato.

Virgil.

Mindazáltal a nyavalyas lelkeknek
 nem minden nyavalyajok s-testi
 keserűségek fogynak el,

Hanem tellyességgel bügséges, hogy
 regtül fogva saporodot nyavalya-
 jok nevekődzyenek őraytok.

Büntettetnek azért, es elebbi gonos-
 sagokert kintoztatnak,

Nemellyek az éltető-égben fel-füg-
 gesztetnek,

Nemellyek a mélyseges őrvényekben
 tisztítottak gonosságoktul,

Avagy tüzzelegettnek, ki-ki
 az őgyötrelmet szenved, &c.

Nagyobrébre be-véteget ez po-
 ganyi tevelgés a *Purgatoriu* felől a

Lib. 1. c.

40.

Origen.

Nagy Gergey D. *Dialoguss* ábol, az ho-
 lott

lott vol az ő kerteleről. Ezt követte
Origenes, ki felől írják, hogy ez ál-
 modozást ő hiotegette először a ke-
 resbryen Anyaszent-egyházban. *Sz.*
Agoston, ki maga felől azt írja hogy
 a *Plato* bölcseséget igen követte, so-
 hol sem tebolyogh inkább értelmében,
 mint az *Purgatorium* felől, mint ez
 az ő kezben-viselő könyveből es e-
 gyeb írásból-is meg tetszik.

De fid.
 & *oper.*
 c. 16. &
de Civit.
Dei 2.
 cap. 25.

Te pedig tudgyad, hogy valamit
 az *Purgatorium* felől írnak, avagy
 mondanak, mind az csak emberi-köl-
 tés, noha a régi időkben az *Purgato-*
rium-beli tűz felől való velekedést
 be-vették volt, mindazáltal ez mai
 napon azok a kemencse fűtők, kik az
Purgatorium tűznek kemencset csi-
 naltanak, az *Evangelium*nak meg tisz-
 tított világoosságában immar sokak-
 tul hatalmasan megh győzettek ;
 Mert a *Purgatorium*nak semmi erős
 fundamentoma nincsen az Isten ige-
 jében. Valami pedig a sents írásnak
 melettsága, kívül mondatik, sinton oly
 kón:

BODOG KIMULÁSNAK
 stus búletesenek 1546. évtendejében,
 Bóyt elő honak 18. napján.

Rom. 9.
 v. 6.

Melly vigasztalashoz járul az-is,
 hogy te az Istennek kegyelméből, in-
 gyen, az által a valtság által, mely
 az Christusban vagyon, meg-váltat-
 tal, es örök élettel megh ajandekoz-
 tattal. Örök életet adott teneked az
 Isten, es ez élet az ő Fiaban vagyon.
 Valakinel vagyon a Fiu, élete vagyō
 annak: a kinel az Fiu nincs, annak
 élete sincsen.

1. Iob. 5.

Iob. 17.

Ez pedig az örök élet, hogy meg
 ismerjük az igaz Isten *Iesus Christust*,
 kit az Atya el-bocsátott. Ez Iesus
 Christust hjad segítségül halálod
 nak oraján, hogy teged az ő Nevé,
 ért rebbesse tegyen az örök életben.

Mat. 4.

Iob. 10.

Mert nem adatot több nev égh alatt,
 mely által idvezülhetnel es örökke
 elhetnel. Egyedül a Christus ad éle-
 tet, mint ő maga mondgya: En ő-
 rök életet adok ő nekiek. A' ki az I-
 stennek Fiaban a Iesusban hisen, an-
 nak örök élete vagyon, az ki penigh

Iob. 3.

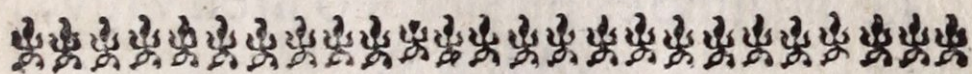
nem

nem hiszen a Fiubā, nem lattya az az
 örök életet. Ez az ő igerei, melybē ^{1. Ioh. 23}
 igerte nekünk az örök életet. Senki
 más fundamentomot nem vehet a-
 zon kívül, az mely vetterett, mely
 az Iesus Christus. Annakokaert eb-
 ben az Iesus Christusban hidgy, es
 neki ajanlyad lelkedet, es hogy az ő
 jo-retemenyiről meg emlekezhesse,
 es az te erőtelen elmedet azokkal ot-
 ran ottan vigasztalhasd, haónal az
 meg-fesitett Christus kepet semed
 előtt tartani, né babonásá mindazáltal,
 hanem hogy tegedet emlekeztesse
 arra, hogy ő az kereszt-fán függven,
 győzodelemnek es örök életnek bi-
 zonyos jele legyen, mert ő teneked
 harczolt, győzodelmet vett, es örök
 életet szerzet, s-csak az végre tartad
 előtted, hogy az te igaz hitednek be-
 mei arra vigyazzanak es függéstef-
 senek, mint Bernard D. mondgya. Er- ^{Bernard}
 re int sents Agoston-is, midőn azt ^{du De}
 mondgya: Tekincs megh az kereszt- ^{virginis}
 fán függő Christusnak sebeit, az meg
 halo

halonak veret, az meg-váltonak ár-
rát, es az fel tadonak seb-helyeit. Fe-
jet le-függeftette az meg csokolafra;
sivét meg nyitotta az beretetre; ki-
terjeftette kezeit az hozzá fogadáf-
ra, es egész testét az megh váltáfra
adta.

Ezt az jövendő örök életet bizo-
nyosan hidgyed, es ez vallásban haly
meg, mint az te hitednek ágazattya-
ban vallod, mondvan: *Hissim az örök*
életet, az hol leßen oly öröm, kiben-
teneked ezer ebtendő rövidnek
2. *Pet. 3.* tetvik, mint ez vilagi életben egy
nap, mint sents Peter bizonyította.
Mert ott oly örömet lats, mellyet
Es. 46. sem nem latott, fül nem hallot, es
1. Cor. embernek sive megh sem gondolt.
2. Melly örök életnek örömiben, hogy
te es en a Christusnak mindin hivi-
vel egygút rebesülhessünk, kerjük az
Istent az minden kegyelemnek At-
tyát, es az ő Fiát az Iesus Christust,
az ő sents lelkevel egyetemben, hogy
mind azokat mi nekünk kegelmeből
ajan-

ajandekozza, es velünk közölye, ki-
nek legyen tiszteleggh, dicsiret
es birodalom, mind örök-
ke Amen.

I M A D S A G H.

Mellyet halálunk előtt kell mon-
dani

Az Atya Istenhez.

ÖRÖK mennyei Atya UR Isten, ki a
te Fiaddal es sz. lelkeddel az embert
földből teremtetted, megh határozad
az ő életét, mellyet által nem hághat.
Imé en te hyarló terétett állatot, érzem
hogy el közelített életemnek vége; An-
nokokaért teneked edes Teremtőm-
nek, hogy engem testel es lélekkal meg
ajanbekoztál, iffiúságomtul-fogva táp-
laltál, es ez mai napigh kegyelmesen
meg-tartottál a te szent igednek ismere-
tiben, ezekert es minden velem tett jo-
tétemenyidert hálákat adok teneked, ki
minden könyörületesszegidnel kisseb va-
gyok: es kerlek teged, hogy az en vén-
segebemben-is, midőn erőm meg-fogyat-
kozik, ne hagy el engemat, hanem en-
N gedgyed

BODOGKI-MULASNAK
 gedgyed hogy az utolsó napon elhessék
 te veled amaz örökke-valo vilagossá-
 gan , melyben te lakozol à te Fiaddal es
 bent Lelkeddel , es minden bent Angya-
 liddal es válastottiddal egygyütt, ki örök-
 ke áldando es dicsirendő Isten vagy,

AMEN.

AZ FIU ISENHEZ.

*O Christus ki engem gyermeksegemben es if-
 fusagomban meg-tartottál,*

Tarcs megh ezen erötelen vensegem-
 ben-is.

O Iesus Istennek Fia, könyörűly ray-
 tam , ki azt mondottad : hogy valaki
 en bennem hisin , meg ha meg-hal-is el,
 ente benned hisek , de igen gyengen!
 Öregbicsed azért az en hitemet , hogy à
 bűnnek es halálnak rettegetési es felel-
 mi küzzül ki-menekedven , te benned
 en meg-váltomban csendesen ki-mul-
 hassak, es fel-tamadván veled egygyüt el-
 hessék à te dicsőseges orfágodban, Amē.

AZ SZ. LELEK ISTEN-
 hez.

Szent Lelek Ur Isten , kinek segítsege
 nélkül az mi könyörgesink hasontala-
 nok es heaban-valok , teged kerlek o
 egyetlen-egy vigasztalom , legy velem
 az en halalomnak oraján , vedd oltal-
 mad alá az en lelkemet az Sátán ellen,
 es cse-

MUTATO TABLA.

Ez könyben valo Réseknek es Regulaknak rendi.

I. ELSŐ RESZ.

Mely neminemu Regulaknak meg-tartasarol tanit, hogy
jel halhasson meg az ember, es ez életből mehesse az örök
életben. Pag. 7.

I. REGULA. Az Isten igesét beressed es az Ur
rat segyed. Pag. 8.

II. REGULA. Iozanon gly. Pag. 19.

III. REGULA. Pœnitentiat tart. Pag. 24.

IV. REGULA. Az Ur Vacsorajaval gyakor-
tagly. Pag. 47.

V. REGULA. könyörögy Istennek hogy badog
ki-mulásod legyen ez vilagbol. Pag. 55.

S Z O M B A T - N A P I könyörgés.

Ez életből vale badog ki-mulásoert. Pag. 60.

II. MASODIK RESZ.

Ez világi nyomorusagokrol, es az örökéletnek örömiröl.
Pag. 67.

III. HARMADIK ES Utolsó rész.

Az halalrol, es annak reuegetési ellen-valo vigasztalá-
sokrol. Pag. 125.

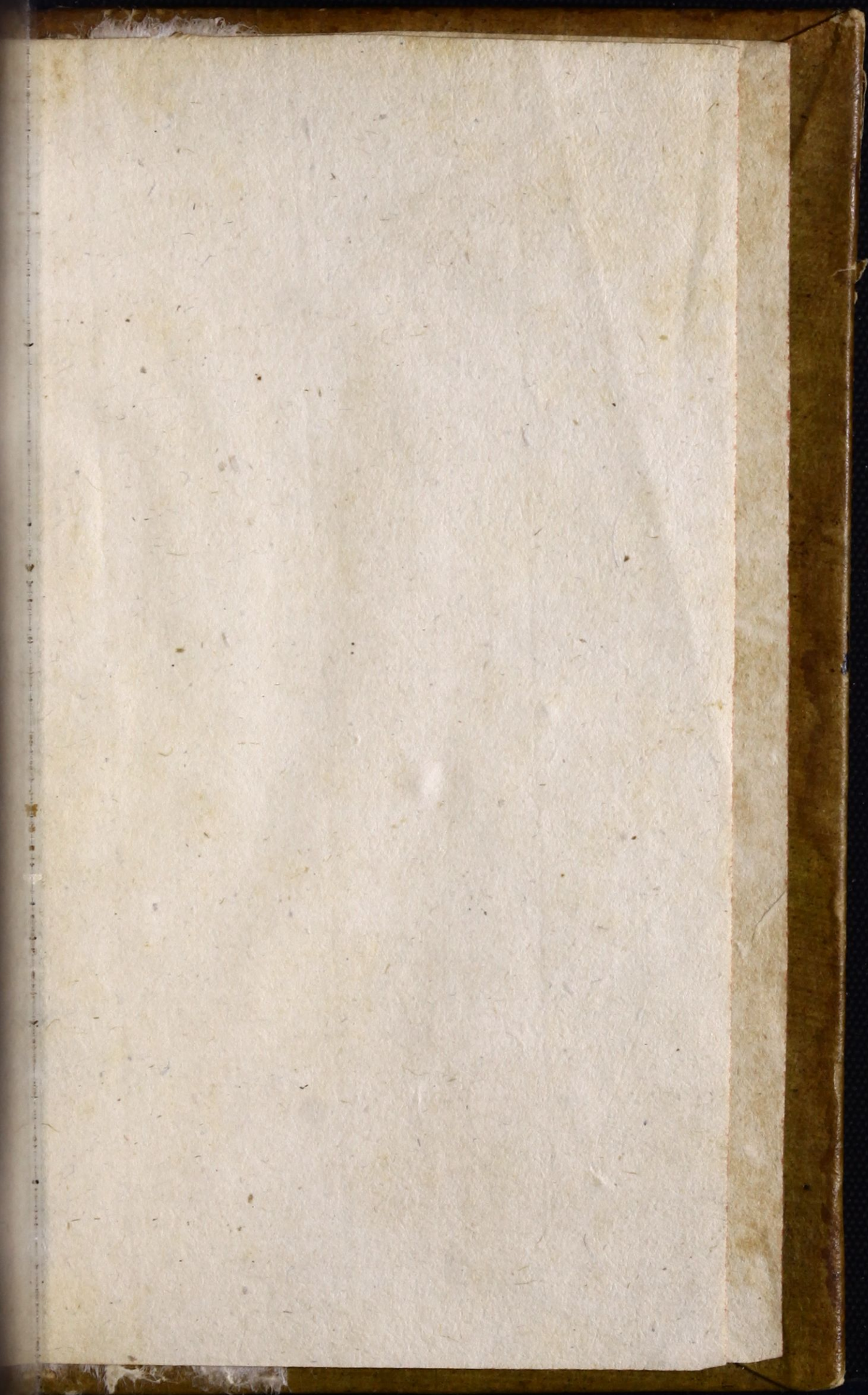
I M A D S A G H.

Melleyet Halálunk elöt kell mondani.

Az Atya Istenhez. Pag. 193.

Az Fiu Istenhez. Pag. 194.

Az Sz. Lélek Istenhez. Ibidem.

MUTATO TABLA.

Ez könyben valo Réseknek es Regulaknak rendi.

I. ELSŐ RESZ.

Mely neminemu Regulaknak meg-tartasarol tanit, hogy
jol halhasson meg az ember, es ez életből mehesse az örök
életben. Pag. 7.

I. REGULÁ. Az Isten igejét szeressed es az Ur
rat sellyed. Pag. 8.

II. REGULÁ. Iozanon gly. Pag. 19.

III. REGULÁ. Pœnitentiát tart. Pag. 24.

IV. REGULÁ. Az Ur Vacsorajaval gyakor-
tagly. Pag. 47.

V. REGULÁ. könyöröggy Istennek hogy bodog
ki-mulásoj legyen ez világból. Pag. 55.

SZOMBAT-NAPI

könyörgés.

Ez életből vale bodog ki-mulásojert. Pag. 60.

II. MASODIK RESZ.

Ez világi nyomorúságokról, es az örökéletnek örömiről.
Pag. 67.

III. HARMADIK ES

Utolsó rész.

Az halálról, es annak rettegetései ellen-valo vigasztalá-
sokról. Pag. 125.

IV. MASODIK RESZ.

Mellyet Halálunk elöt kell mondani.

Az Atya Istenhez. Pag. 193.

Az Fiu Istenhez. Pag. 194.

Az Sz. Lélek Istenhez. Ibidem.

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

